

บทที่ 4

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในบทนี้ ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) ตามลักษณะของการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกจากกลุ่มผู้รู้ ผู้ปฏิบัติ และผู้มีส่วนร่วม ตามจำนวนที่กำหนดไว้ในบทที่ 3 แล้วนำประเด็นปัญหาที่ได้มาหาทางออกโดยการสนทนากลุ่มจากสมาชิกร่วมสนทนาคงที่กล่าวแล้ว ซึ่งสามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัญหาอุปสรรคในปัจจุบันและแนวทางการอนุรักษ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ของคณะสงฆ์สังฆมahanikay เขตการปกครองจังหวัดจันทบุรี

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ใช้แนวคิด ทฤษฎีและหลักการต่างๆ ที่ทบทวนและนำเสนอไว้ใน บทที่ 1 และ 2 รวมทั้งวิธีการดำเนินงานวิจัยในบทที่ 3 มาใช้ประกอบการวิเคราะห์ข้อมูลในเชิงพรรณนา ผ่านกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพทั้ง 4 รูปแบบ คือ 1) การตีความข้อมูล 2) การเปรียบเทียบข้อมูล 3) การสังเคราะห์ข้อมูล และ 4) การสรุปผลข้อมูล ผู้วิจัยขอเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพทั้งสี่ขั้นตอนนี้ไปพร้อมกัน เพื่อให้เห็นแง่มุมและรายละเอียดต่างๆ เกี่ยวกับข้อมูล โดยมีประเด็นตามวัตถุประสงค์ซึ่งจะนำเสนอในบทที่ 4 ดังที่จะกล่าวในหัวข้อต่อไปนี้

ตอนที่ 1 สภาพปัจจุบันปัญหาของการสวดพระปาฏิโมกข์ของคณะสงฆ์สังฆมahanikay เขตการปกครองจังหวัดจันทบุรี

ตอนที่ 2 แนวทางการอนุรักษ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ของคณะสงฆ์สังฆมahanikay เขตการปกครองจังหวัดจันทบุรี

ตอนที่ 1 สภาพปัจจุบันปัญหาของการสวดพระปาฏิโมกข์ของคณะสงฆ์สังฆมahanikay เขตการปกครองจังหวัดจันทบุรี

ผลการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informants) สภาพปัจจุบันปัญหาของการสวดพระปาฏิโมกข์ของคณะสงฆ์สังฆมahanikay เขตการปกครองจังหวัดจันทบุรีมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ผู้รู้

1.1 อำเภอเมือง

พระอรุณโมลี เจ้าอาวาสวัดไผ่ล้อม (พระอารามหลวง)

สภาพปัญหาของการสวดพระปาฏิโมกข์ปัจจุบันนี้ ก็มากจากการที่พระเราๆ ไม่ค่อยได้ศึกษามากนัก บวชมาได้ในช่วงเวลาที่น้อย อยู่ได้ไม่นาน จึงไม่ค่อยได้ศึกษาถึงพระธรรมวินัย ครูอาจารย์ พระอุปัชฌาย์เอง บางท่านก็บวชทิ้งขว้าง ไม่ได้ติดตามต่อการอบรมสั่งสอน แนะนำให้เห็นความสำคัญของการทำอุโบสถ (ฟังพระปาฏิโมกข์) เมื่อพระส่วนใหญ่ ไม่ได้ลงอุโบสถฟังพระปาฏิโมกข์ หรือ บางส่วนก็ตาม แม้กระทั่งไม่ได้ลงประจำ หรือลงตลอดทั้งปี ก็อาจส่งผลให้พระที่บวชระยะสั้นๆ ไม่เคยเห็นพิธีกรรมการสวดพระปาฏิโมกข์ หรือแทบไม่รู้จักเลยว่าเป็นอะไร ทำกันอย่างไร

ปัญหาทุกวันนี้ อย่างที่รู้กันว่า พระที่บวชมีน้อย บวชกันไม่นาน เลยไม่ค่อยที่จะมีคนมาท่องมาสวดพระปาฏิโมกข์ทดแทนรุ่นเก่า พระที่บวชใหม่ขาดความรู้ความเข้าใจเรื่องสังฆกรรม พระเก่าเองที่สวดได้อยู่ก็ยังไม่อาจขาดความรู้เรื่องการทำสังฆกรรม เพราะบางรูปสวดได้แต่ไม่แม่นยำในเรื่องนี้

ที่กล่าวมาเลยส่งผลให้ มีพระปาฏิโมกข์จากหลายวัด หลายอำเภอ หลายท้องที่ สวดกันได้น้อย หรือขาดแคลน อย่างที่วัดเอง พระใหม่บวชกันมาเรื่อยๆ แต่เป็นพวกคนเมือง คือบวชไม่ได้นาน ต้องลาสิกขาออกไปทำงานกัน ก็เลยไม่ได้โอกาสแม้กระทั่งเรียนนักธรรมชั้นตรี แต่ถ้ารูปใดผ่านนักธรรมชั้นตรี ผมเองก็จะแนะนำให้ท่องพระปาฏิโมกข์ เพราะได้อานิสงส์มาก ถึงอย่างนั้น ก็ยังมีคนสนใจที่จะท่องน้อย ส่วนผู้ที่ท่องได้สำเร็จยิ่งน้อยกว่านั้น ผมมองว่า แนวโน้มน่าจะน้อยลงเรื่อยๆ อย่างหลายๆ วัดเดี๋ยวนี้ก็ เรียกกันว่าต้องจ้างเค้าไปสวดให้ เพราะที่วัดตนเองไม่มี หรืออาศัยรวมๆ กันทำอุโบสถ หลายๆ วัดรวมกัน หรือ เวียนกันทำเป็นตำบล บางแห่งรวมกันทั้งอำเภอ ข้อนี้ก็อาจส่งผลดี ผู้ที่สวดได้อยู่แล้วก็จะได้กำลังใจเพราะได้รับการยอมรับอย่างแพร่หลาย คนรู้จักมาก รวมถึงปัจจัยที่ถวายก็มากตามไปด้วย เพราะหลายวัดรวมกัน ได้รับการนับถือจากพระมาก แต่ผลเสียที่ตามมาคือ พระที่กำลังหัดท่องใหม่ ก็จะไม่มีมั่นใจ ไม่กล้าที่จะแสดงออก ไม่กล้าที่จะสวด เพราะรวมกัน คนมาก ไม่ใช่แค่วัดตัวเอง เกิดการประหม่า โดยปรกติ พระปาฏิโมกข์ก็สวดยาก ทรงไว้อยากกว่านั้น แล้วต่อหน้าคนหมู่มาก ต่อหน้าพระที่ไม่ใช่ในวัดตัวเองด้วย สำหรับมือใหม่ คงยากน่าดูเลย ผมเลยมองว่าเป็นข้อเสีย ถ้าพระที่ท่องได้ใหม่ๆ ได้โอกาสสวดในวัดตัวเอง คงดี คงง่ายกว่า

1.2 อำเภอท่าใหม่

พระราชจันทโมลี เจ้าอาวาสวัดบูรพาพิทยาราม (พระอารามหลวง)

สภาพการสวดพระปาฏิโมกข์ปัจจุบันนี้ ถือว่าอยู่ในระดับที่น่าห่วง พระที่สวดได้ เป็นผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ ถือว่าค่อยๆ ลดน้อยลงเรื่อยๆ อย่างที่วัดบูรพาฯ ไม่เคยขาดพระผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ อาจเพราะส่วนหนึ่งผู้นำเอง เป็นผู้ที่ไม่สวดได้เลยเข้าอกเข้าใจกัน และ ก็มีคนที่สวดได้มาอาศัยอยู่ด้วยบ้าง ก็อยู่แบบสบายใจ ไม่กดดัน ส่วนผู้ที่สวดไม่ได้ก็ให้เห็นตัวอย่าง ทำให้อยากสวดได้บ้าง ผมเองในฐานะที่เป็นเจ้าอาวาส และเป็นผู้สวดได้ก็มักจะชักชวนผู้ที่ยังสวดไม่ได้ให้ท่องอยู่เรื่อยๆ เพื่อท่านใดมีศรัทธา เพราะบุญมาก ผมก็ถวายเป็นกำลังใจในครั้งแรกที่สวดด้วย 10,000 บาท แล้วยังถวายทุกๆ อุโบสถที่สวด รวมถึงวัดท่าไต้ที่มาสวดด้วย ฟังด้วย ท่านก็ถวาย ทั้งปัจจัย ทั้งเครื่องไทยธรรม และผ้าไตรตลอด ดังนั้นที่วัดจึงไม่ขาดพระผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ ไม่เคยขาดมาก่อน และไม่น่าจะขาดในอนาคต

แต่โดยภาพรวมผมมองว่า ทั้งจังหวัดของเรามีพระที่สวดพระปาฏิโมกข์เหลือน้อยเต็มทนแล้ว ได้ยินว่าหลายๆ วัดเนี่ยต้องอาศัยรวมๆ กันสวดเป็นตำบล อาจผลัดเปลี่ยนวัดเป็นสถานที่ทำกรรมบ้าง หรือวัดเดิมๆ ที่พร้อมเพรียงบ้าง ก็คงมีเหตุสองอย่างที่ทำให้ต้องรวมกัน คงเพราะพระในวัดน้อย ไม่พอที่จะสวด เพราะการลงอุโบสถทำสังฆกรรมฟังพระปาฏิโมกข์นั้น จำเป็นต้องใช้พระอย่างน้อย 4 รูป บางวัดนอกพรรษาที่เหลือสองรูป รูปเดียว เลยทำให้ทำสังฆกรรมไม่ได้ ต้องไปรวมๆ กันทำกับวัดอื่นๆ ถึงแม้วัดของตัวเองจะมีคนสวดได้ก็ตาม

ปัญหา อุปสรรคของการสวดพระปาฏิโมกข์ ส่วนใหญ่จะมาจากพระภิกษุที่สวดพระปาฏิโมกข์ได้มีจำนวนน้อยลง ทั้งนี้เพราะสภาพความเปลี่ยนแปลงของสังคม

ด้านวัด หรืออุโบสถทำสังฆกรรมในสมัยพุทธกาลไม่มีอุโบสถ เวลาจะทำสังฆกรรมจะต้องมีการกำหนดพื้นที่ให้ชัดเจน โดยใช้ธรรมชาติเป็นนิมิตเครื่องหมาย และพื้นที่ดังกล่าวจะต้องเป็นพื้นที่ที่สะดวกต่อการเดินทางไปมาหาสู่กันได้ ต่อมาสังคมเจริญมากขึ้นก็มีการสร้างอุโบสถ การสวดพระปาฏิโมกข์ส่วนใหญ่ก็กระทำกันในโบสถ์ วัดในเขตชุมชนส่วนใหญ่จะมีพระภิกษุอาศัยอยู่มากและมีอุโบสถเกือบทุกวัด เวลาทำสังฆกรรมก็ทำได้เลย ซึ่งแตกต่างจากวัดที่อยู่ในชนบทออกไป อาจต้องมีการลงภิกษุปาฏิโมกข์ร่วมกันในแต่ละเขตตำบลในช่วงเทศกาลเข้าพรรษา หลังจากออกพรรษาก็ไม่ได้ลงภิกษุปาฏิโมกข์ จะมีการลงภิกษุปาฏิโมกข์อีกทีก็เป็นวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา เช่น วันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา วันอาสาฬหบูชา เป็นต้น

ด้านผู้สวด วัดที่อยู่ในพื้นที่เจริญ เช่น พระอารามหลวง จะมีพระภิกษุผู้สวดปาฏิโมกข์มาก ส่วนวัดที่อยู่ข้างนอกออกไปยังขาดผู้สวดภิกษุปาฏิโมกข์ จึงกลายเป็นสภาพที่ขาดแคลนผู้สวดพอสมควร และอีกอย่างหนึ่งพระภิกษุที่สวดพระปาฏิโมกข์ส่วนใหญ่จะเป็นพระภิกษุที่มีพรรษามาก การท่องจำโดยไม่คู่มือเลยก็ทำให้หลงลืม บางครั้งก็ต้องมีการเปิดตำราดูขณะสวด

ด้านพระสงฆ์พระภิกษุให้ความสำคัญกับการศึกษาทางคดียุทธศาสตร์โลกมากกว่าทางคดียุทธศาสตร์ธรรม นอกจากนี้ยังมีภารกิจไปตามกระแสของชาวโลก มุ่งไปที่งานด้านการศึกษามากกว่าจะสนใจในการประกอบพิธีกรรม หรืออาจเป็นเพราะไม่มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องนี้ดีพอ และพระภิกษุบางรูปก็ชราภาพมากทำให้ลำบากในการนั่งสวด

ด้านตำราตำราภิกษุปาฏิโมกข์ส่วนใหญ่จะเป็นภาษาบาลี ทำให้ขาดผู้สนใจศึกษา เพราะไม่มีความรู้ความเข้าใจในภาษาบาลี

ด้านการเผยแพร่ ถึงแม้ภิกษุปาฏิโมกข์จะเป็นเรื่องที่สำคัญมาก เพราะพระพุทธเจ้าทรงบัญญัติหลังจากที่มีภิกษุประพฤติไม่สมควร แต่หากไม่มีการเผยแพร่งก็จะทำให้พระภิกษุจำนวนมากที่อาจย่อหย่อนต่อพระธรรมวินัยเป็นเหตุให้ลงอบายมุขภูมิได้ง่าย

1.3 อำเภอแหลมสิงห์

พระครูโสภณศาสนานุรักษ์ เจ้าอาวาสวัดบางสระเก้า

ปัจจุบันนี้ ที่วัดของผมนั้นยังมีการสวดกันประจำ ทุกวันพระใหญ่ คือ 14 ค่ำ หรือ 15 ค่ำ ตามที่ทรงอนุญาตไว้ ไม่ได้ขาดหายไปแต่อย่างใด ก็รวมๆ กันสวดหลายๆ วัด ทั้งตำบล เนื่องจากผมเองเป็นเจ้าของตำบล และก็มีการจัดการถวายผู้สวดพระปาฏิโมกข์ หรือ ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ที่ทำการสวดในแต่ละครั้ง โดยตัวแทนจากวัดต่างๆ จัดถวาย ทั้งเครื่องไทยธรรม และปัจจัย รวมถึงค่าพาหนะ ถ้าท่านเดินทางมาจากที่อื่น

ส่วนพระผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ที่ทำหน้าที่สวดในวัดผมเองก็มีเพียงพอ ทั้งในตำบล ในอำเภอ ถือว่ามีมาก แต่ทราบข่าวทางอำเภออื่นๆ มีน้อย แต่เหตุที่ทางวัดผม หรือตำบลของผมต้องรวมกันสวดเพราะพระนอกพรรษามีน้อย แต่ถ้าในพรรษาที่สวดวัดใดวัดหนึ่ง อาจมีบางวัดที่ไปอาศัยวัดอื่นๆ เนื่องจากที่วัดของตนไม่มี หรือนิมนต์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์จากวัดอื่นๆ ไปสวดให้ก็มี

ผมมองว่าพระเราๆ ส่วนใหญ่ยังเห็นความสำคัญของการสวดพระปาฏิโมกข์อยู่ เพราะใครก็ตามที่ไม่ให้ความสำคัญกับการลงอุโบสถฟังพระปาฏิโมกข์ ถือว่าขาดตกบกพร่อง มีศีลต่างพร้อยแล้วละครับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งพระสังฆเถระ พระสังฆคณาจารย์ ถือว่าต่างให้ความสำคัญกับการลงอุโบสถกันพอสมควรเลย บางวัดใครไม่ลงสามครั้ง ไล่ออกจากวัดภายใน 24 ชั่วโมงเลยก็มี หรือ ขาดหนึ่งครั้งด้วยเหตุไม่บังควรก็มีการตักเตือนกันไป เช่นตักกัจฉินิมิตต์

แต่ละรูปที่เป็นผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ก็คงหวังกันบ้างแหละนะ อย่างที่รู้ๆ กัน สำหรับพระเราสิ่งที่ทำเป็นประจำเช่นปัจจัยสี่นี้แหละ สำคัญนัก ต่อมาก็กำลังใจ การได้รับการยอมรับนับถือ ก็คงประมาณนี้แหละ มากกว่านั้น คงแต่ละบุคคลแล้ว

ด้านบุคคลผู้สวด สถานที่สวด คำรับคำรา ก็มีพร้อมในเขตของผมนะ ไม่ได้ขาด
อย่างใด ผู้แนะนำก็พอมี เพราะมีผู้ที่มีความรู้และสวดได้อยู่พอสมควร ส่วนด้านการเผยแพร่ ก็
พยายามแนะนำให้พระบวชใหม่เห็นความสำคัญ ชักชวนให้สวดบ้าง แต่ก็ส่วนมากอยู่ไม่นาน
พอที่จะสวดได้ หรือพยายามที่จะสวดแล้ว แต่ยังไม่พอ ด้วยปัญหาหลายอย่าง ยากบ้าง ยาวบ้าง
สุขภาพบ้าง ภาระที่ต้องรับผิดชอบบ้าง ต่างๆ กันออกไป

ปัจจัยที่จะส่งผลกระทบต่อการสวดพระปาฏิโมกข์ น่าจะเป็นเพราะวัยของภิกษุ
สงฆ์ที่จำต้องร่วมกันทำ ถ้าพระสงฆ์เห็นความสำคัญของพระวินัยแล้ว พระปาฏิโมกข์ การสวด
พระปาฏิโมกข์ และผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ก็ยังคงอยู่ แต่ก็อาจเพราะจำได้ไม่แม่น จำได้ไม่หมด จะ
จดไว้จำก็ไม่ได้ เพราะต้องท่องได้จึงสวดได้ เปิดตำราไม่ได้ ก็เลยได้กันไม่มากนัก

1.4 อำเภอนายายอาม

พระครูประสิทธิ์ปัญญาคม เจ้าอาวาสวัดวังหิน

เดี๋ยวนี้ พระที่สวดพระปาฏิโมกข์วัดผมก็มีพอสมควร มหาท่านสวดดี แต่รูป
อื่นๆ ก็พอสวดได้ มีอยู่ด้วยกันสองสามรูป ผลัดกันสวด แต่วัดอื่นๆ ที่ผมรู้ไม่ค่อยมีกันเท่าไร บาง
ตำบลก็รวมๆ กันสวด ผมเลยคิดว่า น่าจะเหลือน้อยแล้วนะ อย่างที่ผมสอนนักธรรมมาหลายสิบปี
เมื่อก่อนนี้ นักเรียนนักธรรมแทบไม่มีใครสอบตก เดี่ยวนี้มันไม่ค่อยท้องบ่นกัน ก็เลยตกนักธรรมตรี
กัน ตรงนี้น่าจะเป็นปัญหาที่คนที่บวชเข้ามาใหม่ มีน้อย เลือกได้น้อย แล้วก็เลยไม่ค่อยมีคนมาท่อง
พระปาฏิโมกข์ ส่งให้ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์มีน้อยลงเรื่อยๆ ถ้ารูปเก่าๆ ตายไปหรือสึกหนีไป คงหา
ยากกันน่าดูเลย

ปัญหาคือพระเราด้วยความรู้ว่าเมื่อก่อนมาก เมื่อก่อนนี้ บวชมาเรียนกันจบ
นักธรรมชั้นตรี แล้วสึก บางส่วนจบนักธรรมชั้นเอกแล้วค่อยสึก และเมื่อจบนักธรรมชั้นเอก
เมื่อก่อนก็มีงานรองรับ เช่นครู แต่เดี๋ยวนี้จบนักธรรมชั้นเอก ใช้อะไรไม่ได้เลย ไม่มีค่า และชาวบ้าน
ก็มีงาน วิทยุหรือคนสมัยใหม่ไม่ใส่ใจในคำสอน บวชกันแค่เป็นพิธี เป็นประเพณี เป็นธรรมเนียม
จึงขาดพระที่จะสานต่อในเรื่องนี้

ที่วัดผมก็ยังสวดอยู่ตลอดทั้งปี เพราะมีคนสวดได้ประจำ และมีพระประจำทั้ง
นอกและในพรรษา เพียงพอที่จะสวดพระปาฏิโมกข์หรือลงอุโบสถทำสังฆกรรมได้ ส่วนวัดที่ไม่มี
การสวดน่าจะเพราะมีพระไม่พอที่จะทำสังฆกรรม หรือ ไม่มีพระที่เป็นผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ หรือ
เหตุอันใดอันหนึ่ง

ส่วนเรื่องการให้ความสำคัญนั้น พระเราส่วนใหญ่ก็ให้ความสำคัญกันทั้งนั้น
เพราะเป็นพระวินัย ใครไม่ให้ความสำคัญกับพระวินัย ก็เสียศีล ศีลต่าง ศีลพร้อย เป็นพระไม่
สมบูรณ์แบบสินะ เพราะฉะนั้นพระเถระส่วนใหญ่จึงให้ความสำคัญกับเรื่องนี้มากพอสมควรเลย

โดยเฉพาะพระสังฆาธิการเจ้าคณะผู้ปกครอง แต่จะแสดงออกมาอย่างไร หรือแก้ไขและดำเนินนโยบายอย่างไร ก็คงแตกต่างกันออกไปแล้วแต่กำลังความสามารถของแต่ละท่าน

การสนับสนุนจากเจ้านาย หรือเจ้าอาวาส เจ้าคณะผู้ปกครอง คนสวดได้ก็คงหวังกันบ้างตามสมควร เช่นการถวายความสะดวกต่างๆ รถไปหาหมอบ้าง รถไปธุระบ้าง ค่าเดินทางไปเยี่ยมโยมบ้าง ถ้าบ้านท่านอยู่ต่างจังหวัด หรืออื่นๆ ที่ช่วยให้ท่านยังอดทนภาพให้เป็นไปได้โดยสะดวก รวมไปถึงการให้เกียรตินี้สำคัญ ถ้าท่านได้รับเกียรติ ได้รับการยอมรับนับถือทั้งจากพระด้วยกัน จากญาติโยม ก็คงทำให้มีกำลังใจในการทอ่งบ่น ในการทบทวน ในการปฏิบัติหน้าที่ต่อไป

ด้านบุคคล คือคณะสงฆ์ สถานที่สวดพระปาฏิโมกข์สำหรับตำรา แม้แต่ผู้แนะนำ ที่วัดพร้อมอยู่แล้ว มีคนคอยแนะนำ หนังสือมีมากมายทั้งที่เป็นตัวบาลี ทั้งที่เป็นตัวไทย ตัวอย่างผู้ที่สวดได้ก็มีพร้อม คงไม่ใช่ปัญหาอย่างไรในการที่จะมีคนฝึกหัดสวดใหม่ๆ แต่สำคัญคือไม่ค่อยจะมีคนอยากหัดสวดเพราะมองว่ามันยากนัก ต้องอาศัยบุญเก่าด้วย

ปัจจัยที่จะส่งผลกระทบต่อกรสวดพระปาฏิโมกข์คือ มีพระน้อยไม่พอทำสังฆกรรม หรือไม่มีคนสวดได้ หรือคนสวดได้เกิดไม่สมบูรณ์เช่น อาพาธ หรือ ติดธุระอื่นๆ เช่นประชุม ถ้าเป็นเจ้าคณะพระสังฆาธิการก็ขาดการประชุมได้ยาก อีกส่วนที่สำคัญคือ ด้หน้าลิ้มหลัง ทอ่งได้แมนส่วนหนึ่งกลับไปลิ้มอีกส่วนหนึ่ง ก็คงต้องใช้เวลาในการทบทวนให้มาก

1.5 อำเภอมะขาม

พระครูสุจิตตจิตติวัฒน์ เจ้าอาวาสวัดบ้านอ่าง

ปัญหาของการสวดพระปาฏิโมกข์ ที่สำคัญๆ ก็คงเพราะไม่ค่อยมีคนที่จะทอ่งได้ ที่นี้ได้ไม่ได้ขึ้นอยู่กับหลายสาเหตุ ความสามารถ บุญเก่า กำลังใจ สถานที่ที่อาศัยอยู่ หลายองค์ประกอบนะที่ทำให้มีผู้ทรงพระปาฏิโมกข์มากหรือน้อย แตกต่างกันไป อย่างในอำเภอของผมก็คงเพราะมีคนบวชเข้ามาน้อย คนวัยทำงานไม่ค่อยได้อยู่ในพื้นที่ไปทำงานที่อื่นๆ กันหมด เหลือแต่คนแก่ คนแก่บวชมาก็ทอ่งไม่ไหว คนหนุ่มบวชมาก็ได้ไม่นาน ถึงบางคนอยู่ได้นานก็ไม่มีความสามารถที่จะทอ่งได้ ปัญหาส่วนใหญ่มักเกิดจากจำนวนของพระสงฆ์ที่สวดพระปาฏิโมกข์ได้ มีจำนวนลดลง ถ้าเป็นวัดที่มีความเจริญอยู่ในเขตเมืองพระสงฆ์จะเข้ามาศึกษากันมาก แต่ถ้าเป็นวัดในชนบทค่อนข้างมีปัญหาเนื่องจากขาดผู้สวด

ด้านวัด หรืออุโบสถทำสังฆกรรม ส่วนใหญ่ก็จะกระทำการสวดพระปาฏิโมกข์กันในอุโบสถ หากไม่มีอุโบสถก็ทำการสมมติขึ้นมา เป็นการอุปโลกเอาสถานที่ใดสถานที่หนึ่งเป็นสถานที่ในการทำสังฆกรรมฟังภิกขุปาฏิโมกข์ การลงภิกขุปาฏิโมกข์มีข้อสำคัญคือ การรู้จักการเตรียมสถานที่ การทำความสะอาด ความพร้อมในการทำสังฆกรรมภิกขุปาฏิโมกข์ เพื่อให้เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อย

ด้านผู้สวดพระภิกษุผู้สวดพระปาฏิโมกข์ในเขตปกครองมีผู้สวดทุกตำบลแต่ไม่
ทุกวัด ยังมีจำนวนน้อยหากเทียบกับจำนวนของคณะสงฆ์ทั้งอำเภอ แต่ทั้งนี้ผู้สวดก็ต้องศึกษาและ
ทบทวนอยู่ตลอดเวลา นอกจากนี้ในขณะที่สวดก็ต้องมีพระภิกษุคอยเปิดตำราเพื่อเป็นการทวน
ประกอบไปด้วย หากมีการสวดผิดพลาดก็จะได้ทักท้วงเสียให้ถูกต้อง

ด้านพระสงฆ์เนื่องจากพระสงฆ์มีภารกิจหน้าที่แตกต่างกันออกไป เมื่อถึงวัน
อุโบสถจึงขาดความพร้อมเพรียงกันในการทำสังฆกรรมภิกษุปาฏิโมกข์ร่วมกัน แม้ว่าจะมีบางวัด
เท่านั้นที่ลงอุโบสถตลอด แต่หลายวัดก็ไม่ได้ลงทำสังฆกรรมภิกษุปาฏิโมกข์ สภาพของพระสงฆ์จึง
เน้นการทำสังฆกรรมในช่วงเช้าพรรษามากกว่า

ด้านตำราผู้สนใจและศึกษาพระปาฏิโมกข์มักท่องบ่นกันเป็นภาษาบาลีและสอน
กันเฉพาะภาษาบาลีเท่านั้น ไม่มีการสอนแปลว่าทั้งหมดที่พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติไว้ที่เรียกว่า ภิกษุ
ปาฏิโมกข์นั้นมีความหมายอย่างไร และจะนำมาปฏิบัติอย่างไร หลายคนยังมีความเชื่อว่าการสวดปาฏิ
โมกข์จะต้องมีครูบาอาจารย์กำกับดูแล ซึ่งก็หาได้น้อยเต็มทีเพราะส่วนใหญ่จะยุ่งกับงานกิจนิมนต์
งานคณะสงฆ์ ทำให้ยังขาดครูบาอาจารย์ที่มีความเชี่ยวชาญด้านนี้อยู่มาก

ด้านการเผยแพร่ ปัจจุบันก็ยังไม่ได้มีการเผยแพร่ให้ปรากฏในสังคมชาวพุทธ
เพราะมองว่าเป็นเรื่องวินัยของพระสงฆ์ซึ่งไม่มีความเกี่ยวข้องกับพุทธศาสนิกชน แต่เมื่อ
พุทธศาสนิกชนทราบเรื่องก็จะมาร่วมถวายน้ำปานะบ้าง ถวายปัจจัยแก่พระภิกษุผู้สวดปาฏิโมกข์
บ้าง เพราะมีความเชื่อว่าการทำบุญขณะที่พระสงฆ์มาร่วมกันทำสังฆกรรมจะได้บุญมาก

สรุปสภาพปัจจุบันปัญหาจากการสัมภาษณ์ผู้รู้ ได้ความว่า ปัญหาเบื้องต้นเกิด
จากการที่พระที่บวชเข้ามาในพระพุทธศาสนามีน้อย ส่งผลให้พระที่จำพรรษาก็มีน้อย ทำสังฆกรรม
ได้ไม่พอ พระที่ท่องบ่นทรงจำพระปาฏิโมกข์ยิ่งน้อยเข้าไปกว่านั้น ทั้งพระที่มีความสามารถก็น้อย
การส่งเสริมที่จะให้พระท่องเพื่อเป็นผู้ทรงพระปาฏิโมกข์นั้นไม่ได้ทำกันอย่างจริงจัง ไม่ได้กำหนด
ถึงขั้นเป็นนโยบาย พระที่สวดได้เป็นผู้ทรงอยู่ก็มีความรู้ไม่เพียงพอ ความเชื่อที่ว่า สวดเร็วกว่าใช้
เวลาน้อยกว่า เก่งกว่า ก็ส่งผลให้ผู้สวดพระปาฏิโมกข์หรือผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ไม่อาจหาญในการ
ทำหน้าที่ ยิ่งถ้าทราบว่าตนสวดนานกว่า พระที่ร่วมทำสังฆกรรม ถ้าเป็นพระใหม่ ๆ ไม่มีความรู้
ความเข้าใจเรื่องพระปาฏิโมกข์จึงไม่ให้ความสำคัญ ส่งผลให้ฟังด้วยความไม่เคารพ มีผลต่อสมาธิ
ของผู้ที่ทำหน้าที่สวดในแต่ละครั้ง ปัจจัยเครื่องกระตุ้นให้ผู้ฟังหรือผู้สวดก็ไม่มี โดยเฉพาะกำลังใจ
ของผู้สวด สวัสดิการของผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ไม่มี การให้เกียรติ การยอมรับนับถืออยู่ในระดับที่
น้อยนักทั้งนี้ส่งผลต่อการสวดพระปาฏิโมกข์และการคงอยู่ของผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ทั้งสิ้น

2. ผู้ปฏิบัติ

2.1 อำเภอเมือง

พระศรีศาสนโมลี วัดโค้งสนามเป้า

การสวดพระปาฏิโมกข์ การลงอุโบสถฟังพระปาฏิโมกข์ การทำสังฆกรรม ถือว่าเป็นรากของพระพุทธศาสนาเลยก็ว่าได้ เพราะพระศาสนาจะคงอยู่ได้ด้วยพระวินัยเป็นหลัก ในปัจจุบันนี้ การสวดพระปาฏิโมกข์ ก็ยังมีอยู่อย่างแต่เนื่อง แต่ที่ทราบจากข้อมูลการรายงานมานั้น ส่วนใหญ่ในพื้นที่ของเรา ก็สวดตลอดปีไม่มากนัก สวดไม่ทุกตำบล บางตำบลต้องรวมกันสวด เนื่องจากพระไม่พอที่จะทำสังฆกรรมบ้าง เพราะต้องใช้พระสี่รูปขึ้นไป ในวัดของตนเอง ก็สวดตลอดปี เพราะมีพระเพียงพอ พระผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ที่ทำหน้าที่สวดในแต่ละครั้งก็มีไม่ขาดพระในวัดร่วมกันลงไม่ขาด แต่ก็อาจต้องใช้กฎกติกาบังคับบ้างสำหรับบางรูป ที่อาจต้องบ้างบางส่วน แต่โดยรวมก็ร่วมมือร่วมใจด้วยดี

ผมมองว่า พระสงฆ์ส่วนมาก ยังให้ความสำคัญกับสังฆกรรม โดยเฉพาะพระปาฏิโมกข์อยู่ ยิ่งพระสังฆเถระ พระสังฆาธิการ พระโบราณจารย์ รุ่นเก่าๆ ยิ่งแล้ว ท่านมองว่าสำคัญมากๆ ถึงขนาดลงโทษผู้ที่ไม่ร่วมสังฆกรรมโดยเหตุไม่สมควร เนื่องจากเป็นพระพุทธบัญญัติ

พระผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ ก็ขอมุ่งหวังความอุปถัมภ์ดูแลจากเจ้าอาวาส เจ้าคณะผู้ปกครอง เช่นการรักษาพยาบาล การอยู่การกิน การให้เกียรติ รวมถึงลาภสักการะบ้างตามอัตภาพที่จำเป็น เช่นบางรูป มีโยมแม่ที่ต้องดูแล สิ่งที่ท่านได้มาก็จะไปส่งเสียให้โยมแม่ได้สบาย ได้เลี้ยงกายเลี้ยงใจบ้าง

ด้านบุคคล กล่าวคือคณะสงฆ์ ด้านสถานที่ ด้านตำรา ด้านผู้แนะนำพร้าสอนแนะแนว ทางวัดก็สมบูรณ์ไม่ได้ขาดตกบกพร่องแต่ประการใด ขาดแต่บุคคลากรที่จะมาทองใหม่หรือ ผู้ที่ทองได้แล้ว อาจมีปัญหาสุขภาพ หรืออาจต้องย้ายไปเพื่อการศึกษา หรืออาจต้องไปธุระอื่นๆ ที่จำเป็นบ้าง ก็อาจส่งผลต่อการทำสังฆกรรมลงอุโบสถได้

พระปลัดนิล อุดจิจิตโต วัดสวนมะม่วง

ในปัจจุบันนี้ พระภิกษุเราบวชกันไม่นานนัก ทำให้มีคนที่จะมาเรียนพระธรรมคำสอน พระวินัยขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าน้อย กว่าที่จะมาถึงคนที่ทองบ่นพระปาฏิโมกข์ ขนาดมนต์ที่เราใช้กันประจำยังไม่ค่อยแม่นยำกันเท่าไรเลย นับประสาอะไรกับพระปาฏิโมกข์ นี่คงเป็นเหตุผลหนึ่งที่ทำให้มีพระผู้ทรงพระปาฏิโมกข์น้อย และค่อยๆ ลดจำนวนลงเรื่อยๆ น่าจะเพราะพระที่บวชเข้ามามีน้อย ทั้งมีคุณภาพความสามารถที่ต่ำลงกว่าสมัยก่อนๆ รวมถึงสิ่งล่อใจที่ทำให้อยู่ได้ไม่นานหรือ อยู่ยาวนานแต่ไม่ใส่ใจถึงความเป็นหน้าที่ของพระเณรเท่าไรนัก

ที่วัดสวดตลอดปีไม่ได้ เพราะพระที่จำพรรษามีพอ แต่พนอกพรรษาก็น้อยลง ไม่พอ เพราะท่านไปปรุคงค์บ้าง ไปแสวงบุญต่างๆ เช่นปรีวาสงครามบ้าง แต่อาศัยรวมกันสวดทั้งปี และพระที่สวดได้นั้น ต้องรับหน้าที่สวดให้กับวัดอื่นด้วย เพื่อแบ่งเบาภาระท่านจึงอนุมัติให้มีการสวดรวมกัน ทั้งตำบลแล้วเวียนวัดที่ทำการสวด เวียนสถานที่ผลัดกันเป็นเจ้าภาพกันไป

ที่วัดผม ตำบล อำเภอผม ก็พอมี ถามว่ามีมากน้อยขนาดไหน ก็ต้องบอกว่า ไม่พอ เพราะถ้าพอคงต้องมีกันเกือบทุกวัด แต่นี่หลายๆ วัดไม่มี ต้องรวมๆ กันสวด หรือบางวัดมีแต่มีพระไม่พอที่จะทำสังฆกรรม ก็ต้องรวมกันกับวัดอื่นๆ อีกเหมือนกัน

พระสงฆ์เราส่วนใหญ่ก็ยังเห็นความสำคัญของการสวดอยู่ เพราะเป็นพระธรรมวินัย ถ้าใคร ไม่ให้ความสำคัญก็เท่ากับว่าเป็นพระไม่บริบูรณ์นั่นแหละครับ

ด้านวัด หรืออุโบสถทำสังฆกรรม ส่วนใหญ่จะกระทำกันในอุโบสถ กรณีที่วัดไหนไม่มีอุโบสถก็จะมีกรูปลอกสถานที่ขึ้นมาเพื่อใช้ในการทำสังฆกรรมนี้แทน

ด้านผู้สวดผู้สวดปาฏิโมกข์เมื่อตอนที่ยังมีอายุน้อยมักจะจำได้อย่างแม่นยำ แต่เมื่ออายุมากขึ้นความจำก็เริ่มเสื่อมถอย ดังนั้น จึงมีพระที่สวดพระปาฏิโมกข์ได้ลดน้อยลงเพราะความเสื่อมถอยของร่างกาย

ด้านพระสงฆ์ในปัจจุบันนี้พระสงฆ์ให้ความสำคัญในเรื่องของการสวดพระปาฏิโมกข์น้อยลง อาจเป็นเพราะความไม่เข้าใจในความสำคัญของพิธีนี้ หรืออาจเป็นเพราะมีภารกิจด้านอื่นๆ ที่คิดว่าสำคัญกว่าการสวดพระปาฏิโมกข์

ด้านตำราในปัจจุบันมีขอยอยู่แพร่หลาย ซึ่งมักจะอยู่ในส่วนท้ายหนังสือมนต์พิธี มีทั้งที่พิมพ์เป็นภาษาบาลีและบางเล่มก็มีการแปลเป็นภาษาไทยด้วย

ด้านการเผยแพร่ การสวดพระปาฏิโมกข์ไม่มีการเผยแพร่ให้สาธารณชนรับทราบ เพราะเป็นเรื่องของพระสงฆ์โดยเฉพาะ

2.2 อำเภอท่าใหม่

พระรังสรรค์ ฐิตปสาโท วัดบูรพาพิทยาราม (พระอารามหลวง)

ปัจจุบันนี้ พระที่สวดพระปาฏิโมกข์ได้ ถามว่าน้อยไหม่ตามสัดส่วนของพระที่มีอยู่ จัดว่าน้อยมากๆ แต่ก็ยังพอเป็นไปได้ อย่างที่วัดก็ไม่ขาด แต่อย่างผมเองก็ไปไหนไม่ได้ ถ้าตรงกับวันนั้นเพราะไม่มีคนแทน อาจารย์ท่านก็ธุระมาก ไม่มาเวลาทบทวน หลวงพ่อก็อายุมากแล้ว ท่านหยุดที่จะสวดไปแล้ว เหลือผมที่สวดอยู่ ท่านก็มอบหมายให้เป็นหลักในการสวด แต่ก็ไม่ได้ถึงกับขาดแคลน แต่วัดอื่นๆ ก็ได้ยินว่ามีน้อยนะครับ หลายๆ วัดไม่มี ต้องอาศัยรวมกันเป็นตำบลหรือ ไปอาศัยวัดใกล้เคียง ตามที่ทรงบัญญัติว่า วัดไหนไม่มีผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ไม่ควรจำพรรษา

ปัจจุบันนี้ พระสงฆ์ส่วนมาก ที่นับว่าเลขนวกภูมิแล้ว ก็จะให้ความสำคัญกับ พระปาฏิโมกข์ อาจยกเว้นบางรูปที่ไร้ความละเอียด จึงไม่ให้ความสำคัญ แต่นั่นไม่ใช่ประเด็นเพราะ พระเหล่านั้น ไม่ปรากฏในสังคมอยู่แล้ว ส่วนพระสังฆเถระ เจ้าคณะพระสังฆาธิการ ท่านให้ความสำคัญกันทุกรูป แต่ท่านจะแสดงออกหรือจะพูดถึงมากน้อยแค่ไหน แตกต่างกัน บางท่านก็พูดประจำ บางท่านพูดจนเหนื่อยแล้วเพราะอยู่มานาน บางท่านอยากพูดแต่ไม่รู้จะอธิบายยังไงดี

ด้านวัด หรืออุโบสถทำสังฆกรรม ส่วนใหญ่จะกระทำกันในอุโบสถหรือสถานที่ที่กำหนดให้เป็นเขตทำสังฆกรรม

ด้านผู้สวดปัจจุบันนับว่ามีพระที่สวดพระปาฏิโมกข์ได้น้อยจริงๆ บางตำบลก็ไม่มีเลย ถ้าเป็นเช่นนั้นก็ต้องรวมๆ กัน แล้วร่วมกันสวดที่วัดใดวัดหนึ่ง คิดว่าน่าจะน้อยลงเรื่อยๆ ถ้าไม่รักษาไว้

ด้านพระสงฆ์ ก่อนข้างจะหาผู้ที่มาฝึกสวดพระปาฏิโมกข์ได้ยาก เนื่องจากมีเนื้อหามากและยาก เพราะภาษาที่ใช้เป็นภาษาบาลี นอกจากนี้ยังต้องมีความถูกต้องชัดเจนของอักขระ การเว้นวรรคต่างๆ

ด้านตำราในอดีตนั้นค่อนข้างหายาก แต่ในปัจจุบันมีจำหน่ายทั่วไป เพราะมีการพิมพ์กันอย่างแพร่หลาย

ด้านการเผยแพร่ไม่มีการเผยแพร่ให้เป็นรูปธรรม เพราะถือว่าเป็นพิธีกรรม เฉพาะพระสงฆ์ ไม่เกี่ยวกับพุทธศาสนิกชนทั่วไป

พระมหาวารี เขมธมโม วัดคลองขุด

ปัจจุบันนี้ พระสงฆ์เราก็ยังให้ความสำคัญกับการสวดพระปาฏิโมกข์อยู่ไม่ได้ ขาดหายไปไหนเพราะเป็นพระวินัยที่ทรงบัญญัติไว้แล้ว จำต้องทำ แต่ก็คงมีเหตุปัจจัยอย่างอื่นๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเช่น ฐานะหน้าที่ซึ่งต้องรับผิดชอบ พระที่บวชเข้ามาใหม่มีน้อยนัก ทั้งคุณภาพของคนที่จะเข้ามาก็มีน้อย จึงไม่สามารถที่จะท่องบ่นทรงจำพระปาฏิโมกข์ได้

ตอนนี้ที่วัดของเราก็มีพอให้อยู่พระปาฏิโมกข์ ตำบล อำเภอ และจังหวัด ภาพรวมทราบว่า ไม่เพียงพอ อาจต้องรวมๆ กันทำอุโบสถ หรือนิมนต์มาจากที่อื่น เพื่อมาสวดในวัดตนเอง หรือกระทั่งซื้อตัวก็ได้ โดยการให้ท่านที่สวดได้ย้ายไปวัดตนเองจะมีสวัสดิการต่างๆ ให้

ด้านวัด หรืออุโบสถทำสังฆกรรม ส่วนใหญ่จะกระทำกันในอุโบสถหรือสถานที่ที่อุปโลกขึ้นมาแต่ถ้าหากไม่มีโบสถ์ก็จะไปรวมกันกับวัดอื่น กรณีออกธุดงค์ก็จะมีกรรมสมมติพื้นที่ขึ้นมาเพื่อทำการสวดพระปาฏิโมกข์เช่นกัน

ด้านผู้สวดพระสงฆ์ที่เป็นผู้ทรงปาฏิโมกข์ส่วนใหญ่จะเป็นผู้ทรงเพราะสาเหตุ 3 ประการ คือ เห็นว่าเป็นสิ่งจำเป็นต้องรู้ เป็นสิ่งที่ควรกระทำ และเมื่อได้ฟังผู้ทรงพระปาฏิโมกข์สวด

ให้ฟังเกิดความซาบซึ้ง ปัจจุบันมองว่าผู้ทรงพระปาฏิโมกข์มีน้อยลงเนื่องจากผู้ที่บวชมีจำนวนน้อยลง ทั้งวันเวลาที่บวชก็ลดลงทำให้ไม่สามารถฝึกซ้อมการสวดพระปาฏิโมกข์ได้

ด้านพระสงฆ์ ภารกิจของพระสงฆ์ในด้านอื่นๆ ก็มีมาก ทำให้พระสงฆ์ไม่มีแรงจูงใจในการที่จะฝึกซ้อมการสวดปาฏิโมกข์ ซึ่งหากต้องการให้พระสงฆ์มีการสวดพระปาฏิโมกข์ให้มากๆ ไม่ควรมอบหมายงานอื่น เช่น การดูแลพระใหม่ ให้กับพระสงฆ์องค์ที่ฝึกสวดพระปาฏิโมกข์ นอกจากนี้ควรมีการจัดสวัสดิการให้อีกด้วย เพื่อเป็นการสร้างแรงจูงใจ

ด้านตำราในอดีตหากเป็นวัดในชนบทตำราเกี่ยวกับบทสวดพระปาฏิโมกข์มีน้อย หาซื้อได้ยาก เพราะมีพิมพ์น้อย มีการพิมพ์เป็นภาษาบาลีโดยเฉพาะ สำหรับผู้ที่ฝึกสวดต้องขอตำราจากครูบาอาจารย์ที่มีและให้ครูบาอาจารย์ให้การแนะนำในการสวดด้วย

ด้านการเผยแพร่ไม่มีการเผยแพร่ให้บุคคลภายนอกได้รับทราบ คงมีการแนะนำกันเพียงแต่ในหมู่คณะของสงฆ์ เพราะถือว่าเป็นพิธีกรรมของพระสงฆ์ไม่เกี่ยวกับพุทธศาสนิกชน แต่ในปัจจุบันมีการเผยแพร่ผ่านเอกสารสิ่งพิมพ์ต่างๆ รวมถึงในหลักสูตรธรรมศึกษาในระดับต่างๆ

ส่วนปัจจัยที่ส่งผลต่อการสวดพระปาฏิโมกข์ก็คงเพราะสุขภาพผู้สวด ฐานะหน้าที่ซึ่งต้องรับผิดชอบ เพราะส่วนใหญ่ ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ที่มีอยู่มักเป็นพระเถระ มีหน้าที่ต้องรับผิดชอบ อาจทำให้เวลาในการทบทวนน้อย ทั้งท่านเองก็เป็นผู้ที่มีความสามารถด้วยแล้ว งานต่างจึงพากันเข้ามาอย่างต่อเนื่องมิได้ขาดสาย รวมไปถึงคณะสงฆ์ภายในวัดเองก็มีส่วนด้วยเช่นกัน บางแห่งบางรูปสวดได้แต่ขาดโอกาสที่จะสวด เพราะเกรงใจรูปเก่าเป็นครูอาจารย์ที่สวดอยู่ จึงต้องไปสวดให้ที่อื่น ซึ่งวัดอื่นที่นิมนต์ไปนั้นก็มักจะนิมนต์แค่ภายในพรรษา แต่นอกพรรษาก็ไม่นิมนต์ ท่านรูปนั้นเลยขาดโอกาสที่จะสวดอย่างต่อเนื่อง เมื่อเป็นอย่างนั้น การหมั่นทบทวนก็ตกไปด้วย ส่งผลให้ประสิทธิภาพในการทรงจำลดลงไปตามลำดับ ดังคำโบราณที่ว่า “หนึ่งวันจดศานอันเส้าหมองศรี สามวันจากนรีเป็นอื่น เจ็ดวันว่างเว้นอักษระเลื่อนหาย”

2.3 อำเภอแหลมสิงห์

พระครูพิศาลจันโทปมคุณ วัดบางกะไชย

การสวดพระปาฏิโมกข์ของเราทุกวันนี้ ก็คงเป็นไปตามที่ทราบกันว่า บางวัดก็มีสวด บางวัดไม่มีเพราะพระไม่พอบ้าง เพราะไม่มีคนสวดบ้าง ก็อาศัยไปรวมๆ กันสวดบ้าง อาศัยนิมนต์จากที่อื่นๆ มาสวดให้บ้าง แต่โดยภาพรวมแล้ว ในวัดของเรามีผู้สวดได้เพียงพอต่อความต้องการ ส่วนในตำบล อำเภอ จังหวัด เมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนวัดแล้ว ผมคิดว่าไม่พอ น่าจะมีทุกวัด วัดไหนพระมาก ควรมีสองรูปขึ้นไป วัดไหนพระตั้งแต่สี่รูปขึ้นไปควรมีไว้ แต่นั่นก็แก้ได้ยาก เพราะต้องฝึกพระในวัดให้ท่องได้เอง จึงจะอยู่กับเราไปได้นาน และต้องดูแลสวัสดิการเช่นการรักษาพยาบาล การอยู่การกิน อำนวยความสะดวกแก่ท่านตามอัธยาศัยที่ควรจะเป็น

ด้านวัด หรืออุโบสถทำสังฆกรรม ถ้าวัดไหนไม่มีโบสถ์ก็ไปวมกับวัดอื่นก็ได้ หรือจะสมมติหรืออุปโลกเขตเสมาขึ้นมาเพื่อใช้เป็นสถานที่ทำสังฆกรรมหรือสวดปาฏิโมกข์ก็ได้

ด้านผู้สวดผู้ทรงปาฏิโมกข์น้อยลง เพราะปัจจุบันคนที่เข้ามาบวชมีจำนวนลดลง เวลาที่บวชก็ลดน้อยลง 7 วันบ้าง 15 วันบ้าง เนื่องจากภาระเศรษฐกิจและภาระหน้าที่การงาน ทำให้ไม่สนใจการสวดพระปาฏิโมกข์และถึงแม้จะสนใจก็มีเวลาไม่พอ เพราะบทสวดปาฏิโมกข์ยาวมากใช้เวลาในการสวดประมาณ 35-50 นาที ดังนั้นจึงมีความเป็นไปได้สูงว่าการสวดปาฏิโมกข์จะสูญหายไปก่อนอย่างอื่น เพราะขาดผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ โดยส่วนตัวแล้วที่สนใจเป็นผู้ทรงพระปาฏิโมกข์เพราะได้ฟังผู้ทรงปาฏิโมกข์สวดเกิดความประทับใจ เมื่อบวชแล้วไม่ได้ลาสิกขาจึงตั้งมั่นว่าจะเป็นผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ให้จงได้ การฝึกสวดใช้การท่องจำและออกเสียงอักขระที่ชัดเจนและถูกต้อง แต่ถ้าสวดไปนานๆ ไม่คนทานก็อาจใช้วิธีกวดคำสวดก็ได้ แต่จะไม่จูนกว่าจะเกิดการติดขัด

ด้านพระสงฆ์ในปัจจุบันไม่มีใครมีพระสงฆ์ที่ให้ความสำคัญกับการฝึกสวดพระปาฏิโมกข์ อาจจะเป็นเพราะใช้ภาษาที่ยากและไม่มีแรงจูงใจในการฝึกฝน ผู้ที่เรียนนวโกวาทจะมีความรู้ความเข้าใจ ทำให้ทราบว่าบทสวดพระปาฏิโมกข์ถึงบทไหน ข้อไหน

ด้านตำราในอดีตหากอยู่ในชนบทจะหาตำราเกี่ยวกับพระปาฏิโมกข์ได้ยาก แต่ถ้าอยู่ในเมืองก็จะไม่มีปัญหา แต่ในปัจจุบันหาได้ง่ายมาเพราะมีจำหน่ายทั่วไป มีทั้งภาษาบาลีหรือภาษาไทย โดยเฉพาะในหนังสือมนต์พิธีจะมีพิมพ์อยู่ที่ท้ายเล่มเสมอ

ด้านการเผยแพร่เนื่องด้วยเป็นเรื่องของวินัยพระสงฆ์โดยเฉพาะ ดังนั้นจึงไม่นิยมให้ญาติโยมเข้าไปฟัง เพราะกลัวจะเกิดความวุ่นวายในขณะที่สวด แต่บางวัดก็มีการอนุญาตให้สามเณรและญาติโยมเข้าฟังได้ แล้วแต่กฎกติกาของแต่ละวัด

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการสวดพระปาฏิโมกข์ น่าจะเป็นเจ้าอาวาสในวัดนั้นๆ เป็นหลัก ต่อมาก็คือผู้สวดเอง ถัดมาก็คณะสงฆ์ทั้งวัด ล้วนส่งผลทั้งสิ้นที่ทำให้การสวดพระปาฏิโมกข์ดำเนินไปได้ด้วยดี เพราะพระสงฆ์หลายรูปมีความเห็นว่า การสวดเร็วแสดงว่าผู้สวดเก่ง แต่ความจริงแล้ว การสวดเร็วแต่ไม่ชัด ไม่ถูกต้องนั้น ไม่ใช่สิ่งที่ดีนัก การสวดได้ถูกต้องชัดเจนต่างหากที่สำคัญ แต่คงเพราะต้องใช้เวลาในการนั่งนานๆ ท่านเหล่านั้นเลยชื่นชมรูปที่สวดได้เร็วกว่า และเพราะท่านเองฟังกันไม่เข้าใจ ไม่รู้ด้วยซ้ำว่าสวดถึงข้อไหน จึงคิดว่านานนัก

พระครูวิลาสจันทคุณ วัดกลาง (คลองน้ำเค็ม)

ปัจจุบันนี้ ที่วัดผมสวดพระปาฏิโมกข์ก็ตามปรกติไม่ได้ขาด สวดตลอดทั้งปี ไม่เคยงด แต่ในตำบล ในอำเภอ ก็มีหลายที่ที่ไม่ได้สวด คงเพราะไม่มีพระที่สวดได้ หรือมีพระไม่พอที่จะทำสังฆกรรมกรรมมัง หรืออาจมีเหตุอื่นๆ บ้างต่างกันออกไป

เรื่องพระผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ผมคิดว่า ค่อยๆ ลดจำนวนลงเรื่อยๆ เพราะผู้ที่สวดได้ใหม่ไม่ค่อยเกิด ผู้ที่สวดได้เก่าค่อยๆ จากจรไปด้วยเหตุ มรณภาพบ้าง ย้ายถิ่นไปวัดอื่นบ้าง แต่ลาสิกขานี้น้อยนักแต่กระนั้นก็มี เมื่อมองภาพรวมถือว่าไม่น้อยไม่เพียงพอต่อความต้องการของคณะสงฆ์ เมื่อมีไม่พออย่างที่รู้กันว่า นิมนต์มาจากที่อื่นๆ บ้าง รวมกันสวดบ้าง หรือบางวัดก็อาจต้องสวดย่อ กางตำราสวด แต่อันนี้ไม่สมควรนะเพราะผิดพระวินัย

พระเถระส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับเรื่องนี้มากๆ แต่พระที่บวชใหม่ ยังไม่ได้เรียนได้ศึกษานักก็มักยังไม่ให้ความสำคัญ อยู่ที่เจ้าอาวาส ผู้บริหาร ผู้ปกครองจะชักจูง ชี้นำ แนะนำให้เห็นคุณค่า ให้เห็นความสำคัญได้มากน้อยแค่ไหน

พระที่ท่านสวดได้อยู่แล้ว ก็คงต้องการการดูแลเอาใจใส่ ส่วนมากก็ไม่มีอะไรบ้าง สวัสดิการต่างๆ ไป เช่น การรักษาพยาบาล การอำนวยความสะดวกเรื่องการอยู่การกินตามสมควรเท่านั้นแหละ อีกอย่างก็คงเป็นการให้เกียรติ การยอมรับนับถือ การให้ความสำคัญ และการยกย่องต่อหน้าทายกทายิกา เพื่อเพิ่มความภาคภูมิใจ

ด้านสถานที่ บุคคล ตำรับตำรา และผู้แนะนำนั้น ทางวัดมีพร้อม ขาดแต่บุคคลที่จะบวชเข้ามาใหม่ เริ่มท่องกันได้อย่างไรเท่านั้น เพราะเดี๋ยวนี้ผู้ที่บวชนานๆ มีน้อยด้วยระบบเศรษฐกิจที่ต่างจากเมื่อก่อน คนรุ่นใหม่บวชเอาพรญาแทบจะนับไม่ได้เลย อย่างเก่งก็ 15 วัน มีฐะบั้ง แก๊บนบั้ง หรือเหตุอื่นๆ สุดแต่จะว่ากันไป

ปัจจัยที่สำคัญที่ส่งผลกระทบต่อการสวดพระปาฏิโมกข์ ก็คงรวมๆ ว่า ทั้งเจ้าอาวาสเป็นสำคัญ ผู้สวดเองก็สำคัญ ถ้าเจ้าอาวาสตั้งคำเดียว ทุกอย่างในวัดจบ หรือถ้าผู้สวดบอกไม่พร้อม พอพักนะศรีบ สุขภาพไม่ดี ก็อาจไม่ได้สวด ส่วนที่ส่งผลบ้างแต่ไม่มาก ก็พระในวัดทั้งหมดไม่ใช่ประเด็นสำคัญ แต่ส่งผลคือถ้าพระไม่พอที่จะทำสังฆกรรม แต่ถ้าพอ ก็ไม่เป็นผลนัก คงมีแค่สองอย่างแรกที่สำคัญและส่งผล

2.4 อำเภอ นายอาม

พระมหาอมรินทร์ อมโร วัดวังหิน

ปัจจุบันนับว่าเป็นปัญหาใหม่ สำหรับทางวัดก็ไม่ใช่ปัญหาแต่อย่างใด เพราะมีผู้ที่สวดได้อยู่ไม่ขาดสาย สลับกันสวด มีวัดอื่นๆ มาอาศัยร่วมลงอุโบสถด้วย สวดกันทุกวันพระใหญ่ 14 คำ หรือ 15 คำ ตลอดทั้งปี บางวัดเขาก็สลับกันสวด รวมๆ กันสวด เห็นว่าหลายๆ วัดในอำเภอนี้รวมๆ กันสวดอยู่เหมือนกัน แต่ที่วัดมีพระที่สวดได้คอยสลับกันสวดอยู่เลยไม่มีปัญหา ถามว่าในวัดมีพอไหม ตอบว่าพอ แต่ถ้าถามว่าในอำเภอ จังหวัดพอไหม ตอบว่าไม่พอ เพราะนับจำนวนวัด กับนับจำนวนพระผู้ทรงพระปาฏิโมกข์แล้วถือว่าไม่สมกันเลย อาจเพราะไม่ค่อยมีคนท่องใหม่คนเก่าๆ ก็ตายจากไปบ้าง ย้ายถิ่นแสวงบุญแสวงความรู้บ้าง ลาสิกขาไปก็พอมิบ้าง

คนที่สวดได้อยู่ เป็นผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ ก็คงหวังกันบ้างแหละครับ การดูแลเอาใจใส่จากเจ้านายผู้ปกครอง เช่นเรื่องภัตตาหาร เรื่องสุขภาพการรักษาพยาบาล เรื่องอื่นๆ ที่จำเป็นต่อการดำรงชีพ แม้กระทั่งเรื่องเสนาสนะ ถ้าผู้ปกครองเห็นความสำคัญเรื่องกำลังใจ ให้เกียรติประกาศต่อหน้าญาติโยม ประกาศต่อหน้าที่ประชุมยกย่อง ก็น่าจะเป็นการสร้างแรงจูงใจให้คนรุ่นใหม่ พระรุ่นใหม่หรือสวดพระปาฏิโมกข์ได้กันบ้างไม่มากก็น้อย แต่ก็อาจเพราะไม่ค่อยมีคนบวช อย่างที่เราๆ ทราบกันดี คนบวชนั้นหายากเต็มประดา

องค์ประกอบอื่นๆ สถานที่ บุคคลโดยรวม หมายถึงคณะสงฆ์ ตำราสำหรับท่องบ่น รวมถึงคนที่คอยชี้แนะในการท่องบ่น ผมเห็นว่ามีพร้อมนะครับ ไม่ได้ขาด ขาดก็แต่คนที่จะมาฝึกหัดท่องบ่นนี้แหละ มีน้อย ไม่มีคนจะท่อง แล้วคนที่หัดแล้วแต่ไม่ถึงฝั่งก็มีมากอีกเหมือนกัน เลยทำให้ผู้ที่ท่องได้สำเร็จมีน้อย เหลือน้อยเต็มประดา

การเผยแพร่ อย่างที่ทราบกัน ถ้าเราๆ ช่วยกันประกาศถึงบุญคุณศุลในการสนับสนุนพระผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ ก็น่าจะส่งผลดีไม่มากก็น้อยแหละครับ รวมถึงเจ้าอาวาสช่วยป่าวประกาศชักชวนพระที่บวชผ่านหนึ่งพรรษาที่มีแววในการท่องบ่น ในการสวด ในการทรงจำให้เริ่มสวดให้เริ่มท่องให้รับหน้าที่ต่อไป

ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการสวดพระปาฏิโมกข์ ก็อย่างที่ได้อธิบายมาแล้ว ทั้งเรื่องผู้บริการเอง อาทิเจ้าอาวาส พระในวัดที่มีอยู่ ชาวบ้าน ตัวผู้ที่เริ่มท่อง ล้วนส่งผลต่อการสวดพระปาฏิโมกข์ ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ทั้งสิ้น

พระอธิการอุทัย สกโก วัดเนินนรมิต

เดี๋ยวนี้หรือ พระสวดพระปาฏิโมกข์ พระผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ ถามว่าน้อยไหม ตอบว่า น้อย แต่ก็ยังมีให้ใช้ได้ใช้กัน อย่างที่วัดผม ตำบลผมก็รวมๆ กันสวด 4-5 วัด สบกันไปตามสวดรูปเดียว เปลี่ยนที่สวดกันไปเรื่อยๆ วัดไหนขาดก็คงไม่รอ สวดกันตามเวลาที่กำหนด เมื่อถึงเวลา ก็เริ่มสวดกัน ทุกๆ อุโบสถ ทั้งปีครับ ก็คิดว่าสวดได้ดินะ ไม่ได้ติดขัดอย่างไร พระที่จะท่องมาใหม่ ทางวัดก็เปิดโอกาสให้ได้สวดนะครับ แต่ไม่ค่อยจะมีคนท่องมาใหม่ เพราะมันยาก พระที่บวชใหม่ก็มีน้อย แค่บวชเอาพรรษายังหายากเลย บวชกันแค่ 7-15 วันก็รับนับวันลาสิกขาไปแล้ว ก็เลยไม่ค่อยมีคนสนใจที่จะท่องบ่น

พระเถระส่วนใหญ่ท่านก็ให้ความสำคัญกับการลงอุโบสถนะครับแต่ บางครั้งท่านอาจพูดถึงน้อยไปหน่อย ไม่ค่อยได้พูดถึง หรือส่งเสริมสนับสนุนให้มีการท่องบ่นมากเท่าไรนัก อาจเพราะเคยพูดไปหลายครั้งแล้วแต่ไม่เกิดมรรคเกิดผล เลยเหนื่อยที่จะพูดก็ว่าได้ครับ

พระสวดพระปาฏิโมกข์ ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ ก็คงหวังเล็กๆ ถึงการดูแลเอาใจใส่ เช่นเรื่องภัตตาหาร เรื่องความเป็นอยู่เรื่องสวัสดิการต่างๆ ก็มีบ้าง บางครั้งการเดินทางก็ลำบาก

ไม่มีรถ การเจ็บป่วยก็เป็นเรื่องสำคัญ เมื่อมีปัญหาสุขภาพการสวดก็ทำได้ยากเพราะต้องใช้พลังกำลังเรี่ยวแรงและความเพียรพอสมควร

แยกออกเป็นด้านๆ ก็ด้านวัด ด้านสถานที่ ด้านบุคคล ตำรา หรือครูอาจารย์ที่แนะนำ ทั้งหมดนี้ก็ถือว่าพร้อมในเขตพื้นที่ หรือแม้แต่ในวัดเอง แต่ที่ไม่ค่อยมีคนท่องก็เพราะไม่มีคนจะบวชใหม่อยู่ได้นานๆ แหะละครับ ถ้ามีคนเอ่ยปากว่าจะท่องก็มีคนมีพระเถระที่พร้อมจะสนับสนุน แต่การสร้างแรงจูงใจที่จะให้ท่องนั้นทำได้ยากจริงๆ เพราะมันยาก และอาจเกี่ยวกับความเชื่อของบางรูปที่ฝังแน่นมาแต่โบราณ เรื่องที่ว่าท่องได้แล้วจะไม่ได้ลาสิกขา แต่ก็มีคนเชื่ออีกทางที่ว่า ท่องได้แล้วสวรรค์แน่นอนคอยหนุนนำอยู่เช่นกัน

2.5 อำเภอมะขาม

พระครูพัชรธรรมภรณ์ วัดป่าอุทุมพร

ปัจจุบันนี้พระเราก็ท่องบ่นสวดกันไปตามครูอาจารย์ที่แนะนำ กล่าวให้รู้ถึงบุญกุศลในการสวดพระปาฏิโมกข์ เป็นการชักจูงใจ ถามว่ามีคนสวดได้ เป็นผู้ทรงพระปาฏิโมกข์มากไหม ตอบได้เลยว่า ไม่มาก ถามว่าพอใช้หรือไม่ตอบว่า ก็ยังพอได้ในระดับหนึ่ง แต่น่าจะมีมากกว่านี้นะ

ทุกวันนี้ที่วัดผมก็สวดประจำตลอดปี เพราะมีคนสวดได้อยู่ แต่ถ้าวันใดไม่มีคนสวดได้ก็ต้องอาศัยรวมกับวัดอื่นๆ หรือเข้ากลุ่มเวียนกันสวดอย่างที่หลายๆ วัดได้ทำกันอยู่รวมกันเป็นตำบลบ้าง อำเภอบ้าง แต่ก็ขออย่าให้ต้องรวมกันถึงจังหวัดเลย

พระเถระผู้ใหญ่ พระระดับพระสังฆาธิการ ท่านล้วนเห็นความสำคัญของการสวดพระปาฏิโมกข์อยู่แล้ว แต่ว่าท่านจะแสดงออกมาน้อยแค่ไหน แต่ก็ไม่ค่อยได้เป็นประเด็นในการประชุมกันสักเท่าไรนะครับ อาจเพราะไม่ค่อยมีคนที่จะมาท่องใหม่ๆ เพราะคนที่บวชเอาพรรษาอย่างที่รู้ๆ กัน มีน้อยนัก คนที่ผ่านพรรษาไปแล้ว จะมาท่องมาบ่นก็ยังหายากใหญ่เลย

ความคาดหวังจากผู้ใหญ่ก็คงเป็นการดูแลเอาใจใส่ในสวัสดิการนั้นแหละครับ หรือถ้ามีผลแต่การพิจารณา เป็นคำประกาศในคณะ ในการประชุมไปเลยว่า มีผลต่อการพิจารณา ก็ น่าจะส่งผลบ้าง แต่คงไม่มากนัก เพราะคนที่ท่องส่วนมุ่งหวังบุญเป็นหลัก ตามที่ได้รู้กันว่า บุญมากสำหรับผู้ทรงพระปาฏิโมกข์

ด้านวัด หรืออุโบสถทำสังฆกรรม สำหรับวัดที่มีอุโบสถก็จะทำสังฆกรรมฟังปาฏิโมกข์กันในอุโบสถ ส่วนวัดหรือสำนักสงฆ์ที่ไม่มีอุโบสถก็จะสมมติพื้นที่ที่เหลี่ยมขึ้นเป็นพื้นที่สำหรับการทำสังฆกรรมสวดพระปาฏิโมกข์ เช่น ในศาลาวัด

ด้านผู้สวดภิกษุผู้สวดพระปาฏิโมกข์ส่วนใหญ่จะเป็นพระที่มีพรรษามาก ส่วนใหญ่เป็นผู้สวดพระปาฏิโมกข์ เนื่องจากมีศรัทธาในพระพุทธศาสนา เมื่อได้ฟังแล้วก็เกิดความ

ประทับใจในผู้สวดทำให้อยากได้สวดบ้าง ส่วนใหญ่ผู้สวดปาฏิโมกข์มักจะมีผู้แนะนำวิธีการสวด โดยการเริ่มสวดจะสวดตามตำราพร้อมรับคำแนะนำจากครูบาอาจารย์ในเรื่องของการเว้นวรรค การออกเสียงอักขระให้ชัดเจน เมื่อสวดได้แล้วก็ต้องมีการศึกษาและทบทวนอยู่อย่างสม่ำเสมอๆ จึงจะมีประสิทธิภาพ

ด้านพระสงฆ์สภาพของพระสงฆ์ในปัจจุบันมีความเกี่ยวข้องกับสังคมโลกมาก ทำให้ถือว่าการประกอบพิธีสวดพระปาฏิโมกข์นี้มีบทบาทน้อยลง ทั้งนี้ก็เนื่องมาจากไม่มีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องนี้ดีพอ ทั้งไม่มีครูบาอาจารย์คอยแนะนำสั่งสอน จึงทำให้พระสงฆ์ไม่ได้ให้ความสนใจเท่าที่ควร ส่งผลให้มีพระสงฆ์ที่สามารถสวดพระปาฏิโมกข์ลดจำนวนลงเรื่อยๆ

ด้านตำราตำราปาฏิโมกข์ในยุคก่อนหายากมาก เพราะถือว่าเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์และมีพิมพ์เป็นภาษาบาลีอย่างเดียว ปัจจุบันมีพิมพ์อยู่ที่ยี่ห้อหนังสือมนต์พิธีและมีจำหน่ายทั่วไป

ด้านการเผยแพร่ ในปัจจุบันถึงแม้จะมีการพิมพ์พระปาฏิโมกข์ในหนังสือหรือตำราหลากหลายเล่ม แต่ก็ขาดผู้สนใจอย่างจริงจัง เพราะถูกมองว่าเป็นเรื่องของพระสงฆ์ เป็นวินัยของพระสงฆ์ไม่มีความเกี่ยวข้องกับพุทธศาสนิกชน จึงทำให้การเผยแพร่สิ่งเหล่านี้ยังไม่ทั่วถึงและพุทธศาสนิกชนก็ไม่ได้รับรู้ ทั้งๆ ที่พุทธศาสนิกชนทั่วไปก็มีส่วนสำคัญในการทำนุบำรุงพระสงฆ์ ในการทำสังฆกรรมนี้

พระวิชัย ปสนุโน วัดป่าไร่รัก

การสวดพระปาฏิโมกข์ เป็นหน้าที่ของพระสงฆ์เราอยู่แล้ว โดยเฉพาะฝ่ายเถรวาท ที่สำคัญมากๆ แต่ปัจจุบันนี้ สถานการณ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ถือว่ามีน้อยนัก อย่างในอำเภอ มะขามถือว่ามีน้อย คงเพราะไม่ค่อยได้มีคนบวชสักเท่าไร พระที่จำพรรษาบางวัดมีเหลือรูปเดียว อยู่แต่เจ้าอาวาสกับหมาแมว เคยไม่ค่อยมีคนจะมาสวด จะมาท่องบ่น จะมาทำสังฆกรรมด้วย แต่ที่วัดก็มีการสวดตลอดทั้งปีนะครับ 14 ค่ำ 15 ค่ำ ทั้งแรมทั้งขึ้นสวดกันตลอด ถ้าไม่มีความจำเป็นจริงๆ เพราะเป็นพระบรมพุทธานุญาตให้จัดการประชุมสงฆ์ทุกๆ กึ่งเดือน เป็นประวัติดั้งเดิมที่ต้องรักษาไว้ เพราะรักษาความเป็นพระให้สมบูรณ์

พระสงฆ์ที่เป็นพระใหม่ ก็ไม่ให้ความสำคัญกันหรอก เพราะยังไม่มีความรู้เท่าที่ควร แต่พระเถระ พระมหาเถระท่านให้ความสำคัญมากๆ ท่านมุ่งเน้น ให้เกียรติผู้สวดได้ประกาศต่อหน้าที่ประชุมสงฆ์อยู่เรื่อยๆ แต่ก็แค่ภายในวัด หรือภายในตำบลไม่ถึงระดับอำเภอ ระดับจังหวัด ที่จะประกาศกันออกไป

ผู้ที่สวดได้ เป็นผู้ทรงพระปาฏิโมกข์อยู่ ก็คงหวังการดูแลกันบ้าง สวัสดิการ การเป็นอยู่รักษาพยาบาล แต่ที่ได้กันประจำอยู่แล้วก็คือกัณฑ์หือปัจจัยบูชาพระปาฏิโมกข์ มากบ้าง

น้อยบ้างต่างกันไป บางที่ก็ถือว่ามากพอสมควร บางที่ก็น้อย แต่ที่ใดที่น้อยๆ ผู้สวดก็ให้ความสำคัญกับบุญที่ได้ จึงไม่ส่งผลกับคนที่ท่องได้แล้ว แต่อาจส่งผลกับคนที่จะมาท่องใหม่มากกว่า

ด้านบุคคลอย่างที่บอก พระสงฆ์เราก็ร่วมมือกันทำสังฆกรรมด้วยดีตามพระวินัย ด้านสถานที่ คงไม่มีวัดใดที่ไม่มีเขตสีมา การจัดเตรียมก็เป็นหน้าที่ที่ต้องจัดการอยู่แล้ว ไม่ใช่ปัญหาถือว่าพร้อมมูล ด้านตำราในการท่องบ่นนั้นหาได้ง่ายนัก มีขายถึงไม่ทั่วไปแต่ถ้าตั้งใจแสวงหาห้อยมหาได้ไม่ยาก โดยเฉพาะทำหนังสือสวดมนต์ก็มี แต่เป็นภาษาไทยนะ ดันผู้แนะนำพร่ำสอน บางวัดอาจไม่มีเพราะถ้าไม่มีคนที่สวดได้อยู่ย่อมหาคนแนะนำได้ยาก แต่ถ้าไม่มีจริงๆ ภายในตำบลมีแน่ คนที่จะแนะนำถึงขั้นตอน พิธีการวิธีการต่างๆ ในการท่องในการสวดในการออกเสียง ในการนับ ในการจัดอื่นๆที่จำเป็น ส่วนด้านการเผยแพร่ ก็เป็นหน้าที่เจ้าอาวาสเป็นหลัก โดยรวมๆ แล้ววัดไหนมีการสวดพระปาฏิโมกข์ก็มักมีชั้นบูชาพระปาฏิโมกข์ตั้งไว้ให้ญาติโยมได้ร่วมกันทำบุญแต่ไม่ค่อยได้ประกาศเชิญชวน หรือแม้กระทั่งเชิญให้ร่วมฟังด้วย และไม่ได้ประกาศว่ารูปใดสวด สวดเป็นอย่างไร สำคัญอย่างไร ยากแก่ไหน

สรุปสภาพปัจจุบันปัญหาจากการสัมภาษณ์ผู้ปฏิบัติ ได้ความว่า ปัญหาด้านสุขภาพของผู้ทรงพระปาฏิโมกข์เองมีส่วนต่อการสวดการทำหน้าที่ หน้าที่การงานที่ต้องรับผิดชอบ และความรู้ที่มีบ้างครั้งยังไม่เพียงพอ พระที่ร่วมทำสังฆกรรมไม่เห็นความสำคัญมากนัก ผู้ใหญ่ผู้ปกครองไม่ได้ให้การสนับสนุนอย่างเป็นรูปธรรม มิได้ส่งเสริมหรือคอยเพิ่มเติมส่วนที่ขาดนัก มิได้ชี้ให้เห็นความสำคัญและคุณค่าประโยชน์ของการฟังพระปาฏิโมกข์เท่าที่ควร

3. ผู้มีส่วนร่วม

3.1 อำเภอเมือง

พระมหาบุญฤกษ์ ฐิตปุณฺโญ ป.ธ.๕ วัดสุทธาวารี

ปัจจุบันนี้ ที่วัดสุทธาวารีนี้ ก็มีพระผู้ทรงพระปาฏิโมกข์อยู่หลายรูป ผลัดเปลี่ยนกันสวดอยู่ตามวาระ เรียกว่าเหลือใช้ ทั้งได้ส่งออกไปสวดให้แก่วัดอื่นๆ ที่นิมนต์มาด้วย แต่ถ้าในตำบล ในอำเภอ ในจังหวัดแล้ว ก็ถือว่ามีน้อย เมื่อเทียบกับวัดที่มีอยู่ นะ ควรจะมีให้อย่างน้อยก็ทุกๆ วัดเลย น่าจะดีกว่านี้ ไม่ต้องรวมกันทำ หรือไม่ต้องนิมนต์มาจากที่อื่น

ในวัดของผมก็สวดกันอย่างสม่ำเสมอตลอดทั้งปี เพราะมีพระครบจำนวนที่จะทำสังฆกรรมด้วย เพราะมีผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ที่จะทำหน้าที่แต่ละครั้งด้วย และอีกอย่าง ผู้นำผู้บริหารก็ให้ความสำคัญกับการทำสังฆกรรมนี้ด้วย โดยมีการเช็กชื่อทุกครั้งที่ตั้งอุโบสถ

ด้านวัด หรืออุโบสถทำสังฆกรรม ด้านนี้ก็คงประเพณีปฏิบัติเหมือนกัน คือ กระทำกันในอุโบสถ แต่ถ้าวัดใดไม่มีอุโบสถก็สมมติพื้นที่ขึ้นมา เรียกว่า อปโลกัน

ด้านผู้สวด ไม่มีผู้ที่บวชนานๆ จึง ไม่มีผู้ที่คิดจะท่องพระปาฏิโมกข์ และผู้ที่ฝึกท่องก็สามารถฝึกฝนจนสำเร็จได้ไม่ถึงร้อยละ 10 ทำให้จำนวนพระสงฆ์ที่สวดพระปาฏิโมกข์ได้มีจำนวนลดน้อย เคยอยู่มาหลายวัด บางวัดก็ไม่มีเลย บางวัดก็มีสองรูปบ้าง สามรูปบ้าง แต่เฉลี่ยต่อจำนวนพระทั้งหมดแล้วถือว่าน้อยมาก

ด้านพระสงฆ์ในปัจจุบันไม่มีใครมีพระสงฆ์ที่ให้ความสำคัญกับการฝึกสวดพระปาฏิโมกข์ พระสงฆ์ที่บวชใหม่ไม่มีความรู้ด้วยว่าพระปาฏิโมกข์คืออะไร ทั้งนี้เพราะเจ้าคณะผู้ปกครองไม่ได้มีการบังคับและส่งเสริม

ด้านตำราเป็นหนังสือขายทั่วไปทั้งภาษาบาลีหรือภาษาไทย ส่วนเล่มที่ใช้สำหรับตรวจทานการสวดในอุโบสถเป็นหนังสือเฉพาะที่เรียกว่า คัมภีร์

ด้านการเผยแพร่ตามสภาพที่เห็นอยู่ยังไม่มีการเผยแพร่ที่ชัดเจน ถึงแม้ภิกษุปาฏิโมกข์จะเป็นเรื่องสำคัญมาก ทำให้พระสงฆ์ในปัจจุบันยังไม่มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องนี้ดีพอ

เรื่องความคาดหวัง ก็คงมีกันบ้าง สำหรับบางรูป แต่บางรูปหวังเพียงแต่บุญกุศล และคิดว่ามันเป็นหน้าที่ของพระเราเมื่อสามารถที่จะทำได้ก็ควรอำนวยความสะดวกให้ไปด้วยดี แต่ถ้าหวังก็คงไม่พ้นเรื่องความเป็นอยู่ปัจจัย 4 และการให้การยอมรับนับถือในฐานะผู้ทรงพระปาฏิโมกข์รูปหนึ่งนั่นแหละครับ

พระมหาเอกชัย ปัญญาวิโร ป.ธ.๕ วัดสุทธาวาส

ปัจจุบันที่วัดสวดกันประจำไม่ได้ขาด พระที่ทำหน้าที่สวดแต่ละครั้งก็ครบ ไม่ขาดตกบกพร่อง บางรูปอาจเร็วบ้าง บางรูปอาจช้าบ้าง บางรูปชัดบ้าง บางรูปไม่ชัดบ้างก็แล้วแต่ความสามารถและระยะเวลาในการทบทวน ทั้งนี้ก็แล้วแต่หน้าที่ของแต่ละท่านที่ต้องรับผิดชอบ ซึ่งส่งผลให้มีเวลาในการทบทวนมีมากน้อยต่างกันไป แต่โดยรวมถือว่าอยู่ในเกณฑ์ที่ดี

ในเขตวัด และเขตพื้นที่นั้น ถือว่าพระผู้ทรงพระปาฏิโมกข์พอเพียงแก่ความต้องการ แต่ถ้าในระดับอำเภอ ในระดับจังหวัดถือว่ามีน้อย ควรมีมากกว่านี้ ส่วนว่าวัดไหนไม่มีเขาก็นิยมที่จะนิมนต์มาจากที่อื่น อย่างที่วัดก็ส่งไปสวดถวายวัดอื่นๆ เหมือนกัน หรือว่าบางแห่งและหลายๆ แห่งอาจรวมกันทำหลายๆ วัด

ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ส่วนมากก็มักจะไม่ได้หวังอะไรตอบแทนจากเจ้าอาวาสจากเจ้าคณะผู้ปกครองนัก นอกเสียจากความเป็นอยู่พื้นฐานเท่านั้น นอกจากนั้นก็คือการยอมรับในสังคม มีญาติโยมได้รู้จักว่า ท่านรูปนี้เป็นผู้ทรงพระปาฏิโมกข์นะ

ด้านวัด หรืออุโบสถทำสังฆกรรม ในอดีตถ้าวัดไหนมีโบสถ์ก็จะทำกันในโบสถ์ แต่ถ้าหากไม่มีก็จะใช้วิธีการสมมติขึ้นมา ในปัจจุบันก็เช่นกันวัดไหนมีโบสถ์ก็จะทำในโบสถ์ ส่วน

วัดไหนไม่มีโบสถ์ก็ใช้วิธีการสมมติพื้นที่ๆ ใช้ทำสังฆกรรมขึ้นมา เรียกว่า อุปลอกน์ หรือหากมีจำนวนพระสงฆ์ไม่พอที่จะกระทำสังฆกรรมก็อาจจะไปรวมกับวัดอื่นก็ได้

ด้านผู้สวดผู้ทรงปาฏิโมกข์น้อยลง เนื่องจากภาระหน้าที่ในการทำงาน การหาเลี้ยงครอบครัว ทำให้ไม่สนใจการสวดพระปาฏิโมกข์เพราะบทสวดปาฏิโมกข์เป็นบทสวดที่ยาวมาก และมองไม่เห็นความสำคัญของพระปาฏิโมกข์

ด้านพระสงฆ์ในปัจจุบัน ไม่ใคร่มีพระสงฆ์ที่ให้ความสำคัญกับการฝึกสวดพระปาฏิโมกข์ อาจจะเป็นเพราะใช้ภาษาที่ยากและไม่มีแรงจูงใจในการฝึกฝน

ด้านตำราในอดีตหาก แต่ในปัจจุบันมีจำหน่ายทั่วไป มีทั้งภาษาบาลีหรือภาษาไทย โดยเฉพาะในหนังสือมนต์พิธีจะมีพิมพ์อยู่ท้ายเล่มเสมอ

ด้านการเผยแพร่เนื่องด้วยเป็นเรื่องของวินัยพระสงฆ์โดยเฉพาะ ดังนั้นจึงไม่นิยมให้ญาติโยมเข้าไปฟัง

สิ่งที่จะส่งผลต่อการสวดพระปาฏิโมกข์ก็ต้องรวมทุกๆ ส่วน เพราะในวัดเอง เจ้าอาวาสหรือผู้บริหาร ตัวผู้สวดเอง ทั้งหมดนี้คือปัจจัยที่ส่งผลทั้งสิ้น แต่ก็ส่งผลได้ไม่มากนัก เพราะพระวินัยซึ่งว่าเป็นสิ่งที่จำต้องปฏิบัติ และพระผู้ทรงพระปาฏิโมกข์เองก็ส่วนมากมุ่งหวังบุญกุศลเป็นหลักจึงทำหน้าที่ต่อไปได้

พระนัฐพล จันทลีโล วัดเนินโพธิ์

ในวัดมีพระผู้ทรงพระปาฏิโมกข์อยู่ 1 รูป ก็พอจะสวดได้ตลอดทั้งพรรษา ในวัดของผมในเขตของผมนี้สวดเฉพาะในพรรษา นอกพรรษาไม่ได้สวดกันเพราะพระที่จำพรรษามีมาก แต่พระนอกพรรษาแทบไม่มีมีกันวัดละรูปสองรูป ไม่พอที่จะสวดพระปาฏิโมกข์ แต่พระผู้ทรงพระปาฏิโมกข์รูปเดียวก็พอแล้ว ที่ไม่ได้ทำตลอดปีก็เพราะพระที่จะร่วมสังฆกรรมไม่พอ

เรื่องความเข้าใจในปาฏิโมกข์ ในสังฆกรรม พระที่สอบได้นักธรรมเอกแล้ว ถึงจะพอรู้เรื่อง นอกจากนั้น พระใหม่ๆ พระที่ยังไม่ได้เรียน หรือหลวงปู่หลวงตาไม่รู้เรื่องหรือออก ส่วนพระเถระผู้ใหญ่ท่านเข้าใจคืออยู่แล้ว

การสนับสนุนต่างๆ ด้าน ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์น่าจะได้รับการสนับสนุนจากพระเถระชั้นผู้ใหญ่ เจ้าคณะผู้ปกครองตามลำดับขึ้นไปมากกว่านี้ เช่นการเลื่อนสมณศักดิ์ การมีสวัสดิการคุ้มครองอย่างน้อยก็คำรักษาพยาบาล คำรถในการหาหมอ

มุมมองส่วนตัวแยกออกเป็นด้านๆ ผมคิดว่า ด้านบุคคลนี้ ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์บางรูปยังไม่เข้าใจสวดไม่ชัดถ้อยชัดคำ สวดแบบนกแก้วนกขุนทอง ทรงจำมาแล้วสวดแต่ไม่ได้เข้าใจในเนื้อหา และกระบวนการต่างๆ ด้านตำรามีนอกมายหาที่ไหนก็ดี ด้านสถานที่ก็สวดกันใน

โบสถ์ ด้านผู้ชี้แนะนี้แหละที่พอจะมีปัญหา เพราะผู้ที่เข้าใจแล้วจะชี้แนะ ได้มีไม่มากนัก ก็เลยไม่ค่อยได้ชักจูงให้สวดให้ท่องกันเท่าไร

ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อที่คงเพราะ พระเราส่วนมากยังไม่ค่อยให้ความสำคัญนัก คงแต่ทำตามๆ กันมา ที่ทำหลายท่านยังไม่ทราบที่มาที่ไป ดังนั้นก่อนสวด น่าจะมีผู้รู้พูดให้ฟังก่อนว่า ปาฏิโมกข์คืออะไร สำคัญอย่างไร มีขั้นตอนในการปฏิบัติอย่างไร

พระปริชา จันทวิโส วัดเนินโพธิ์

ในปัจจุบันนี้ การสวดพระปาฏิโมกข์ที่วัด ท่านก็สวดได้ชัด มีพระในวัดสวดให้เอง สวดได้ระยะเวลากำลังดี 40-45 นาที ชัดถ้อยชัดคำ ท่านสวดให้เฉพาะในวัดไม่ได้ไปสวดที่อื่น แต่ทางวัดก็สวดเฉพาะภายในพรรษาเท่านั้น นอกจากนั้นก็ไม่ได้สวด เพราะมีพระน้อย ไม่พอที่จะทำสังฆกรรม ส่วนพระที่สวดพระปาฏิโมกข์อย่างที่บอกว่ามีพอเพียงอยู่ แต่ในตำบล อำเภอ ไม่ทราบว่า มีเท่าไร แต่ข่าวว่ามีกันน้อยนะ

เรื่องการให้ความสำคัญนี้ พระส่วนมากท่านก็ให้ความสำคัญกันทั้งนั้น แต่พระใหม่อาจยังไม่ให้ความสำคัญเพราะไม่รู้ไม่เข้าใจ

ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์น่าจะได้มีการเรียน การสอนในการสวดพระปาฏิโมกข์ เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง

ด้านบุคคล น่าจะยังต้องมีการเรียนการสอนด้านนี้อีกมากเลยครับ อยากให้สนับสนุนในเรื่องนี้ ด้านสถานที่ก็ได้มีปัญหอะไร ด้านตำรา ที่วัดมีเพียงพอ ทั้งตำราบาลี ตำราไทย หนังสือสวดมนต์ก็มี ด้านต้นแบบ ยังขาดคนคอยชี้แนะหรือนำ เพราะผู้รู้และเข้าใจในเรื่องนี้มีน้อย ด้านการเผยแพร่ ยังไม่เคยมีมาเลย น่าจะดีมากๆ ถ้าได้ทำในด้านนี้

ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อกรสวดพระปาฏิโมกข์ อาจจะขาดการสนับสนุนและไม่มีทุนหนุนในด้านการเรียนการสอน และยังไม่มีการส่งเสริมอย่างจริงจังในด้านนี้เลย

พระชุม กุศลจิตโต วัดเกาะตะเคียน

ปัจจุบันนี้ ที่วัดเจ้าอาวาสท่านสวดเอง พระลงกันทุกรูปไม่มีใครขาด ท่านสวดได้ชัดปานกลาง ความเร็วก็พอปานกลางไม่เร็วนักช้านัก ที่วัดสวดตลอดปี แต่ที่วัดอื่นไม่ทราบ อย่างที่วัดรูปเดียวก็เพียงพอแล้ว เว้นแต่ท่านคิดธุระสำคัญหรือท่านป่วย อาจจำต้องหยุดไป

ผมไม่แน่ใจว่าการสนับสนุนมีอย่างไร แต่ในวัดก็อย่างที่บอก เจ้าอาวาสท่านสวดเอง ก็ไม่ได้สนับสนุนแบบเป็นรูปธรรมเท่าใด แต่ควรสนับสนุนให้ดีกว่านี้ ทุกๆ ด้านที่ควรจะเป็น เพราะยังนับวัน ยิ่งหายากขึ้นทุกที ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์

ผู้ทรงท่านก็คงหวังให้มีการสนับสนุนนั่นแหละ อย่างต่อเนื่องด้วย ควรมีการถวายกำลังใจเมื่อมีใครที่สวดได้ใหม่ และมีการประกาศต่อหน้าญาติโยมเพื่อสร้างกำลังใจและทำให้รุ่นใหม่ได้เห็นเพื่อเป็นตัวอย่าง

ด้านบุคคล เฉพาะตัวผู้ทรง ยิ่งนับวันยิ่งหาได้ยากมากขึ้นเรื่อยๆ เพราะต้องใช้กำลังสติ กำลังบารมี ด้านสถานที่ก็คงไม่ใช่ปัญหาเหมือนกันทุกวัดอยู่แล้ว ด้านตำรา หาได้ง่าย มีทุกวัด ถ้าสนใจ หรือ ไม่มีก็หาซื้อ หาขอได้ไม่ยาก ต้นแบบผมว่าไม่จำเป็นเท่าไร อยู่ที่ความเอาใจใส่และพยายาม ด้านการเผยแพร่ก็ไม่จำเป็นเพราะเป็นการภายในสงฆ์เรา ส่วนปัจจัยที่มีผลกระทบ ก็คงมีบ้างตามกาลเวลา ตามองค์ประกอบที่เข้ามาแล้ว

พระมหาไพฑูลย์ จิตาโก วัดใหม่ (เมือง)

ในปัจจุบันนี้ ก็ยังมีการสวดกันทุกวันพระใหญ่ 14 ค่ำ 15 ค่ำ ไม่ขาด มีการสวดกันตลอดทั้งปี ในวัดของผมนะ ส่วนวัดอื่นๆ ไม่ทราบเลย ก็คิดว่าเพียงพอต่อความต้องการสำหรับผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ในส่วนวัด แต่ส่วนภาพรวมผมมองว่ามีน้อย

พระสงฆ์ส่วนใหญ่ก็ให้ความสำคัญกันมาก เพราะเป็นพระวินัยที่ควรรักษาไว้ให้สืบทอดกันต่อไป เพื่อความมั่นคงของพระพุทธศาสนา

เรื่องการสนับสนุน หรือ สิ่งที่ท่านต้องการนี้ผมไม่แน่ใจเลยว่าท่านต้องการสิ่งใดบ้าง อย่างที่รู้ว่าคนที่ต้องการเท่านั้นถึงจะรู้

ด้านบุคคล บางวัดก็ไม่มีพระสวดต้องไปหาพระที่อื่นมาสวด พระสวดพระปาฏิโมกข์ 8 มีน้อย บางวัดมีเลย ด้านสถานที่ที่ไม่มีปัญหา ด้านตำราก็มีมากมาย ด้านต้นแบบน่าจะไม่ใช่สำคัญนัก ด้านการเผยแพร่ก็ยังไม่มีความจำเป็นนัก

ปัจจัยที่จะส่งผลกระทบต่อการสวดพระปาฏิโมกข์ ก็เพราะเป็นพระธรรมวินัยที่พระองค์ทรงบัญญัติไว้แล้ว จึงละเลยไม่ได้ จำต้องทำอย่างสม่ำเสมอ

3.2 อำเภอท่าใหม่

พระครูสังฆรักษ์เลิศพิพัฒน์ จันทปญโญ วัดหนองบัว

ปัจจุบันนี้ ในวัดผมก็มีการสวดกันประจำ โดยท่านเจ้าอาวาสท่านสวดเองอย่างสม่ำเสมอ ทั้งปี ไม่เคยขาดเลย ท่านให้ความสำคัญมากๆ พระสงฆ์ทั้งวัดพร้อมเพรียงกันลงด้วยดี ส่วนในตำบล อำเภอ หรือจังหวัดก็มีบางวัดที่ไม่มีผู้สวดต้องอาศัยรวมๆ กันสวดหลายๆ วัด อาจไม่ได้สวดตลอดทั้งปี โดยภาพรวมถือว่ามีผู้ที่สวดได้นับว่าน้อยไม่เพียงพอต่อความต้องการ ควรเพิ่มจำนวน หรืออย่างน้อยที่สุดก็รักษาไว้

พระสงฆ์ส่วนใหญ่ ท่านก็ยังให้ความสำคัญกับเรื่องนี้ เพราะเป็นพระวินัยที่สงฆ์จำต้องทำ เพื่อรักษาสารวมศีลของเรา เพื่อรักษาอายุพระพุทธศาสนา เพราะยุคของพระพุทธเจ้าองค์ได้

ไม่มีพระปาฏิโมกข์ อายุของพระศาสนานั้นๆ ก็สั้นนัก ส่วนพระใหม่ๆ ก็ยังไม่ให้ความสำคัญกันนัก เพราะขาดความรู้ความเข้าใจ คงต้องปลูกฝังความรู้กันต่อไป

ผู้สวดของที่วัด ท่านก็คงคาดหวังให้มีคนตั้งใจฟังท่านสวดด้วยความเคารพ เพราะท่านเป็นเจ้าของวัด คงไม่หวังให้ใครมาดูและหรือสนับสนุนเรื่องใดๆ คงหวังแค่ความตอบรับของพระสงฆ์ภายในวัด

ด้านวัด หรืออุโบสถทำสังฆกรรม ทางวัดได้ทำความสะอาดและจัดเตรียมสถานที่พร้อมสำหรับทำวัตรสวดมนต์อยู่แล้ว เมื่อถึงวันพระใหญ่ หรือวันอุโบสถ ก็จัดเตรียมอาสนะและนำเงินเพิ่มเติมเท่านั้นก็ถือว่าพร้อมสำหรับการสวดพระปาฏิโมกข์แล้ว

ด้านผู้สวด ผู้สวดที่ทางวัดมีอยู่ก็สามารถสวดได้อย่างดี ชัดถ้อยชัดคำดี ไม่ได้มีปัญหา ใช้ระยะเวลาในการสวดพอเหมาะ ประมาณ 40-45 นาที ซึ่งกำลังดีพอฟังได้รู้เรื่องไม่เร็วจนเกินไป ขาดแต่บางครั้งผู้สวดเกิดอาพาธ อาจทำให้ต้องหยุดทำอุโบสถไปด้วย หรือจำเป็นต้องไปอาศัยวัดอื่น ไปรวมกับวัดอื่นเพื่อทำสังฆกรรมต่อไป

ด้านพระสงฆ์ พระสงฆ์ทุกรูปเห็นความสำคัญของการสวดพระปาฏิโมกข์ จึงพร้อมใจกันทำสังฆกรรมฟังพระปาฏิโมกข์อย่างพร้อมเพรียง ไม่มีใครขาดถ้าไม่ป่วย หรือจำเป็นจริงๆ เพราะหลวงพ่เจ้าอาวาสท่านทำให้เป็นตัวอย่าง ท่านไม่เคยขาดสักครั้งเดียวถ้าไม่ป่วยจนเดินไม่ไหว

ด้านตำรา หนังสือสำหรับสวดพระปาฏิโมกข์สำหรับหัดท่องนั้นหาไม่ยาก ตามร้านหนังสือสำหรับพระก็มีทั้งไป แม้กระทั่งทำหนังสือมนต์ก็มี และ คัมภีร์พระปาฏิโมกข์ของวัดก็มี ซึ่งใช้สำหรับทานในพิธีสวดจริง

ด้านการเผยแพร่ ทุกๆ วันพระใหญ่จะมีการประกาศให้ญาติโยมได้ทราบว่า มีการสวดพระปาฏิโมกข์และเปิดโอกาสให้เข้าร่วมบุญโดยการใส่ขันเพื่อบูชาพระปาฏิโมกข์ ตามกำลังศรัทธา และได้พูดบอกกล่าวให้ฟังเล่าถึงความสำคัญเป็นประจำอีกด้วย

ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการสวดพระปาฏิโมกข์ ของที่วัดก็คงเป็นสุขภาพหลวงพ่เจ้าอาวาส เพราะถ้าท่านไม่สบายแล้ว การสวดก็คงต้องงดไป อื่นๆ ก็ส่งผลกระทบต่อผู้สวดผู้ทรงเป็นผู้ปกครองเอง

พระสมโภชน์ โสภณสีโล วัดบ้านลิว

ในสมัยนี้แล้ว พระที่สวดพระปาฏิโมกข์ก็ถือว่าหายากนัก ไม่เพียงพอต่อความต้องการ แต่ที่วัดก็ยังพอมี ยังพอหาได้ โดยอาศัยรวมๆ กันสวดกับวัดอื่นๆ เวียนกันทำอุโบสถไปเรื่อยๆ 4-5 วัด ร่วมกันเพื่อสมานสามัคคีด้วย เพื่อรักษาพระวินัย เพราะถ้าไม่ทำอย่างนี้ วัดเล็กๆ พระมีน้อย ทำสังฆกรรมไม่ได้ จึงต้องอาศัยรวมๆ กันสวด

ถามว่าพระผู้ทรงพระปาฏิโมกข์เพียงพอหรือไม่ ในภาพรวมก็ถือว่าไม่พอ เพราะวัดมีมาก ถ้าพอจริงๆ น่าจะวัดละรูป แต่นี่วัดไหนมีก็อาจมีมาก วัดไหนไม่มีก็ไม่มีเลย ไม่เคยมี และอาจไม่มีมาในอนาคตด้วย จึงถือว่าไม่พอ

การให้ความสำคัญ พระส่วนใหญ่ท่านก็ให้ความสำคัญกันทั้งนั้น อย่างพระมหาเถระ เช่นระดับเจ้าอาวาส เจ้าคณะผู้ปกครอง ท่านจะเลี้ยงวันประชุม ท่านจะเลี้ยงกิจกรรม ถ้าตรงกับวันพระใหญ่ ท่านให้ความสำคัญ จำต้องร่วมทำสังฆกรรมนี้ให้สำเร็จด้วยดี ตลอดแต่พระใหม่ๆ แล้ว ก็ยังไม่เห็นคุณค่าเท่าไร อาจเพราะด้วยความรู้ ด้วยประสบการณ์

ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ท่านยอมหวังปัจจัย 4 เป็นธรรมดา หลายรูปได้รับค่าตอบแทนจากการถวายขันธบูชาพระปาฏิโมกข์ แต่กระนั้น บางแห่งไม่สวดตลอดปี ทำให้ท่านไม่ได้ตลอดทั้งปี อื่นๆ ที่ท่านหวัง ก็คงเป็นเรื่องการดูแลเรื่องสุขภาพ

ด้านวัด หรืออุโบสถทำสังฆกรรม กรณีของการสวดพระปาฏิโมกข์จะกระทำกันในอุโบสถหรือสถานที่ที่ทำการอุปโลกน์ขึ้นมา ยกเว้นว่าวัดนั้น ไม่มีผู้ที่สวดพระปาฏิโมกข์ได้หรือมีจำนวนของพระสงฆ์ไม่เพียงพอที่จะทำสังฆกรรมได้ ก็จะไปรวมกับวัดอื่นเพื่อให้สามารถทำสังฆกรรมร่วมกันได้

ด้านผู้สวดมีจำนวนน้อยลงเพราะบทสวดพระปาฏิโมกข์มีความยาวมาก อักษรระก้อออกเสียงได้ยาก หากครูบาอาจารย์ที่จะฝึกสอนได้น้อย นอกจากนี้ยังติดขัดในเรื่องของความเชื่อที่มีมาแต่ในอดีตที่ว่าผู้ที่สวดพระปาฏิโมกข์ได้จะต้องบวชเป็นพระตลอดชีวิต ทำให้ผู้ที่บวชแล้วจะลาสิกขาไม่กล้าที่จะฝึกสวด และที่มีผู้กล่าวว่าหากใครสวดพระปาฏิโมกข์แล้วทำไม่ถูกวิธีก็อาจจะถูกลงโทษด้วยการทำให้เป็นไปต่างๆ นานๆ เช่น มีอาการผิดปกติเหมือนคนวิกลจริต ทำให้พระสงฆ์เกิดความกลัวที่จะฝึกสวด

ด้านพระสงฆ์พระสงฆ์ส่วนใหญ่บวชกันในระยะเวลาสั้นๆ จึงไม่ให้ความสำคัญกับการฝึกสวดพระปาฏิโมกข์ อาจจะเป็นเพราะเป็นภาษาที่ยากไม่ค่อยเข้าใจทั้งยังไม่เข้าใจว่าพระปาฏิโมกข์มีความสำคัญอย่างไรนอกจากนี้อาจเป็นเพราะเจ้าอาวาสไม่สนับสนุนส่งเสริมอีกด้วย

ด้านตำราปัจจุบันตำราพระปาฏิโมกข์หาอ่านได้ง่าย มีการจัดพิมพ์จำหน่ายทั่วไป ด้านการเผยแพร่ถึงแม้พระปาฏิโมกข์จะเป็นเรื่องสำคัญมาก แต่ก็ยังไม่ได้มีการประชาสัมพันธ์ให้ทราบว่ามีค่าสำคัญอย่างไร พระสงฆ์ในปัจจุบันจึงยังไม่มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องนี้ดีพอ

ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการสวด ก็คงเป็นตัวผู้สวดเป็นหลัก ต่อมาก็พระสงฆ์ทั้งวัด รวมไปถึงผู้บริหารเองอีกด้วย ถ้าท่านอำนวยการ สั่งการ มีกฎกติกาเกี่ยวกับเรื่องนี้แล้ว พระสงฆ์ทั้งวัดย่อมต้องปฏิบัติตาม ทั้งยังเป็นหน้าที่และอำนาจของเจ้าอาวาสอีกด้วย

พระมหามานพ เตชธมฺโม วัดหนองหงส์

เดี๋ยวนี้ อย่างที่วัดก็มีพระสวดได้หลายรูป จัดว่ามีไม่ขาดสาย แต่วัดอื่นๆ โกลั้เคียงทราบว่ามีน้อย หรือไม่มี เหตุก็คงเพราะที่วัดเป็นสำนักเรียน มีนักเรียนที่มีความตั้งใจ มีความสามารถ และมีความรู้ช้อยกันมาก จึงทำให้มีคนสวดได้มาก และก็มีส่งออกไปสวดให้วัดอื่นด้วย

ถามว่าโดยภาพรวมมีเพียงพอหรือไม่ ถ้าในอำเภอแล้ว ถือว่ามีน้อย ถ้าในจังหวัด ยิ่งน้อยใหญ่ เพราะทราบว่ามีไม่ถึง 5 รูปด้วยซ้ำไป หลายที่ต้องรวมๆ กันสวดเป็นตำบล เป็นอำเภอ หรือสวดเฉพาะในพรรษา หรือร้ายกว่านั้นคือ เปิดตำราสวด ซึ่งไม่ถูกต้องกับพระธรรมวินัยเลย

เจ้าคณะพระสังฆาธิการท่านก็เห็นความสำคัญกันนะ แต่ไม่ได้ดำเนินการต่างๆ ให้เป็นรูปธรรม ให้เกิดมรรคเกิดผล ไม่ได้ไปประกาศ หรือแม้กระทั่งไม่ได้หยิบยกขึ้นมาเป็นวาระในการประชุมคณะสงฆ์

ส่วนมากผู้สวดท่านมุ่งหวังบุญกุศลเป็นหลัก ต่อมาก็คือการยอมรับนับถือจากคณะสงฆ์ จากเจ้าอาวาส จากเจ้าคณะผู้ปกครอง รวมไปถึงจากญาติโยมฆราวาสอีกด้วย ส่วนเรื่องอื่นๆ ที่สนับสนุนก็คงแล้วแต่กำลังของวัด เพราะท่านเหล่านั้นเป็นผู้มีธรรมวินัยอยู่กับตนแล้ว ย่อมไม่หวังสิ่งที่เกิดวิสัยมากนัก

ด้านวัด หรืออุโบสถทำสังฆกรรม ส่วนใหญ่กระทำกันในอุโบสถ หรือสถานที่ที่อุปโลกน์ให้กระทำสังฆกรรมได้

ด้านผู้สวดพระภิกษุผู้สวดปาฏิโมกข์ส่วนใหญ่จะเป็นรูปเดิมๆ ไม่มีภิกษุรูปใหม่ สวดปาฏิโมกข์แทนรูปเก่า และที่สำคัญพระภิกษุที่สวดพระปาฏิโมกข์ได้อย่างคล่องแคล่วก็หาได้น้อย บางรูปก็จะเป็นการอิงอาศัยตำราในการสวด เพราะพระปาฏิโมกข์มีเนื้อหาที่ยาวมาก เมื่อท่องจำได้แล้ว ยังต้องขยันหมั่นทบทวนเพื่อป้องกันไม่ให้หลงลืม

ด้านพระสงฆ์พระสงฆ์ทั่วไปฟังภิกษุปาฏิโมกข์แล้วไม่รู้เรื่องเพราะเป็นภาษาบาลี ผู้ที่ไม่ได้เรียนได้ศึกษาด้านเปรียญธรรมก็จะไม่มีความรู้ ทำให้ไม่ให้ความสำคัญกับการลงทำสังฆกรรมภิกษุปาฏิโมกข์ หรือแม้ว่าจะลงทำสังฆกรรมภิกษุปาฏิโมกข์ก็หาเข้าใจไม่ คิดว่าที่ทำการอยู่เป็นเพียงพิธีกรรมที่จำเป็นต้องปฏิบัติ การลงอุโบสถสังฆกรรมฟังภิกษุปาฏิโมกข์บางรูปก็เห็นว่าไม่ใช่สิ่งสำคัญเพราะมีภารกิจในทางอื่นที่ต้องทำ ดังนั้นเมื่อไม่มีความรู้ ความเข้าใจ และไม่ให้ความสำคัญกับการลงทำสังฆกรรมภิกษุปาฏิโมกข์ ทำให้พระสงฆ์เกิดความไม่พร้อมเพรียงต่อหมู่คณะ ย่อหย่อนต่อการประพฤติพรหมจรรย์ เป็นเหตุให้เกิดความไม่สามัคคีกันในกลุ่มคณะสงฆ์

ด้านตำราในอดีตตำราเกี่ยวกับพระปาฏิโมกข์หายาก ต้องหาซื้อได้ที่ กรุงเทพมหานครเท่านั้น เป็นตำราที่พิมพ์เป็นภาษาบาลีล้วน ทำยากในการท่องจำ แต่ปัจจุบันมีจำหน่ายทั่วไป ส่วนใหญ่มักมีอยู่ในส่วนท้ายของหนังสือมนต์พิธี โดยมีการจัดพิมพ์ทั้งที่เป็นภาษาบาลีและภาษาไทย

ด้านการเผยแพร่ ยังไม่มีการเผยแพร่เป็นรูปธรรม เพราะถือว่าเป็นเรื่องของพระภิกษุ

ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการศึกษาพระปาฏิโมกข์ ก็คงเป็นตัวผู้สวดเป็นหลัก สำคัญ เรื่องสุขภาพ เรื่องสมาธิ เรื่องอื่นๆ ส่วนตัว ต่อมาก็เจ้าอาวาส ผู้ปกครอง และลำดับสุดท้ายคือพระสงฆ์ภายในวัดที่อาจส่งผลกระทบบ้าง เช่นว่า ทำไมสวดนาน มาไม่เสียงไม่ชัด หรือทำไมติดขัดจังครั้งนี้

พระอธิการนกลีล สุเมโธ วัดศรีเขาแก้ว

ในปัจจุบันนี้ การสวดพระปาฏิโมกข์ที่วัด ท่านก็สวดได้ชัด สวดได้ระยะเวลา กำลังดี 40-45 นาที ชัดถ้อยชัดคำ ทางวัดก็สวดเฉพาะภายในพรรษา นอกจากนั้นก็ไม่ได้สวด เพราะมีพระน้อย ไม่พอที่จะทำสังฆกรรม ส่วนพระที่สวดพระปาฏิโมกข์อย่างที่บอกว่า มีพอเพียงอยู่แต่ในตำบล อำเภอไม่ทราบว่ามีเท่าไร

ในเขตวัด และเขตพื้นที่นั้น ถือว่าพระผู้ทรงพระปาฏิโมกข์พอเพียงแก่ความต้องการ แต่ถ้าในระดับอำเภอ ในระดับจังหวัดถือว่ามีน้อย ควรมีมากกว่านี้ ส่วนว่าวัดไหน ไม่มีเขาก็นิยมที่จะนิมนต์มาจากที่อื่น อย่างที่วัดก็ส่งไปสวดถวายวัดอื่นๆ เหมือนกัน หรือว่าบางแห่งและหลายๆ แห่งอาจรวมกันทำหลายๆ วัด

ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์มักจะไม่ได้หวังอะไรตอบแทนจากเจ้าอาวาสจากเจ้าคณะ นอกจากความเป็นอยู่พื้นฐานเท่านั้น คือปัจจัย 4 นอกจากนั้นก็คือการยอมรับในสังคม

ด้านวัด หรืออุโบสถทำสังฆกรรม ในอดีตถ้าวัดไหนมีโบสถ์ก็จะทำกันในโบสถ์ แต่ถ้าหากไม่มีก็จะใช้วิธีการสมมติขึ้นมา ในปัจจุบันก็เช่นกันวัดไหนมีโบสถ์ก็จะทำในโบสถ์ ส่วนวัดไหนไม่มีโบสถ์ก็ใช้วิธีการสมมติพื้นที่ๆ ใช้ทำสังฆกรรมขึ้นมา เรียกว่า อุปลอกัน หรือหากมีจำนวนพระสงฆ์ไม่พอที่จะกระทำสังฆกรรมก็อาจจะไปรวมกับวัดอื่นก็ได้

ด้านผู้สวดผู้ทรงปาฏิโมกข์น้อยลง เนื่องจากภาระหน้าที่ในการทำงาน การหาเลี้ยงครอบครัว ทำให้ไม่สนใจการสวดพระปาฏิโมกข์เพราะบทสวดปาฏิโมกข์เป็นบทสวดที่ยาวมาก และมองไม่เห็นความสำคัญของพระปาฏิโมกข์

ด้านพระสงฆ์ในปัจจุบันไม่มีใครมีพระสงฆ์ที่ให้ความสำคัญกับการฝึกสวดพระปาฏิโมกข์ อาจจะเป็นเพราะใช้ภาษาที่ยากและไม่มีความตั้งใจในการฝึกฝน

ด้านตำราในอดีตหาก แต่ในปัจจุบันมีจำหน่ายทั่วไป มีทั้งภาษาบาลีหรือภาษาไทย โดยเฉพาะในหนังสือมนต์พิธีจะมีพิมพ์อยู่ที่ท้ายเล่มเสมอ

ด้านการเผยแพร่เนื่องด้วยเป็นเรื่องของวินัยพระสงฆ์โดยเฉพาะ ดังนั้นจึงไม่นิยมให้ญาติโยมเข้าไปฟัง

สิ่งที่ส่งผลกระทบต่อการสวดพระปาฏิโมกข์ก็ต้องรวมทุกๆ ทั้งตัวผู้สวดเอง ทั้งเจ้าอาวาส พระในวัด รวมถึงโยมบ้าง เล็กน้อย

พระอธิการชาญชัย วิเวโก เจ้าอาวาสวัดกลาง

ที่วัดก็ผมสวดเองนะตอนนี้ มีพระสวดอยู่รูปเดียวนี้แหละครับ แต่ว่าถ้าผมไม่สบายก็อาจต้องงดไป หรือนอกพรรษาก็อาจต้องงด หรือไปรวมกับวัดอื่น เพราะพระไม่พอที่จะร่วมกันทำสังฆกรรม โดยภาพรวมแล้ว พระผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ในอำเภอ ในจังหวัดถือว่ามีน้อยครับ ถ้าระดับประเทศก็คงเหมือนกัน

พระเถระส่วนมาก ระดับเจ้าอาวาสขึ้นไปท่านให้ความสำคัญ แต่พระผู้น้อย พระใหม่ยังไม่ให้ความสำคัญเท่าไร คงเพราะด้อยการศึกษา

ความคาดหวัง ก็คงหวังว่าจะได้รับเสียงตอบรับที่ดีตอนที่สวดลงมา ไม่มีคนบ่นว่านาน ว่าไม่ถูก ว่าไม่ชัด เท่านั้นผู้สวดก็ชื่นอกชื่นใจแล้ว แต่ถ้าได้รับการส่งเสริมด้านอื่นๆ เช่น สวัสดิการจากผู้ใหญ่ หรือแม้กระทั่งการพิจารณาพิเศษเรื่องการปรับเลื่อนก็ยังดี

ด้านวัด ทางวัดนั้นมีพระที่อื่นมาร่วมฟังพระปาฏิโมกข์ด้วย รวมกันทั้งตำบล ก็จำเป็นต้องจัดเตรียมสถานที่พอสมควร แต่ก็ไม่หนักหนาอย่างใด พระในวัดเต็มใจช่วยกันจัดเตรียม เพราะถือว่าเป็นทางเกิดบุญกุศล ได้อานิสงส์มากมาย

ด้านผู้สวด ผู้สวดที่วัดไม่ขาดแคลนมีสวดเป็นประจำ ทั้งสามารถสวดถือว่าพอใช้ได้ น้ำเสียงชัดถ้อยชัดคำ อาจติดขัดบ้างเล็กน้อยเป็นบางข้อ แต่ก็สามารถผ่านไปได้ด้วยดี

ด้านพระสงฆ์ อย่างที่ทราบ ว่า พระสงฆ์ในวัดเห็นความสำคัญแต่ที่วัดมีพระน้อยมีพระที่อื่นมาร่วม ก็นับได้ว่า ท่านเหล่านั้นให้ความสำคัญร่วมกันดี

ด้านตำรา หาไม่ยากเลยถ้าสนใจ บางวัดก็มีแจก ที่วัดก็ยินดีจะซื้อถวายถ้ามีพระอย่างจะท่องเพื่อที่จะเป็นผู้สวดพระปาฏิโมกข์

ด้านการเผยแพร่ ญาติโยมส่วนมากยังไม่ทราบความหมาย มองในทางว่าเป็นการขลังเสียอีก มองว่าเป็นพิธีที่โยมเข้าใจไม่ได้ เพราะเป็นสังฆกรรม เรื่องของพระ

ปัจจัยที่มีผล ส่งผลกระทบต่อการสวด ก็คงเป็นที่ตัวผู้สวดเป็นหลัก แต่ส่วนอื่นๆ ก็มีผล เช่นพระในวัดถ้าไม่ให้ความร่วมมือนั่งฟังด้วยดี หรือแม้กระทั่งนั่งฟังด้วยไม่เคารพ ก็อาจส่งผลให้ผู้สวดไม่มีสมาธิ หรือเกิดเสียสมาธิได้เช่นกัน

พระครูอนุกุลสังฆการ เจ้าอาวาสวัดชมพูกีรีธาราม

สถาปนารูปหล่อพระพุทธรูปปางนาคปรกในปางปัจจุบันนี้ อย่างที่วัดผมก็จะพาไปพร้อมกับหลวงพ่อดีเจ้าคณะจังหวัด เป็นประจำทุกปี ทั้งปี และหลายปีมาแล้ว เพราะท่านเป็นพระอุปัชฌาย์ด้วย และผมเองก็เป็นคู่สวดประจำตัวท่านด้วย หลายอย่างที่เนื่องกัน ส่วนวัดอื่นๆ ในเขตอำเภอ ก็ถือว่ามีน้อยน่าจะยังไม่เพียงพอต่อความต้องการของคณะสงฆ์

อย่างหลวงพ่อดี เจ้าคณะจังหวัดท่านเห็นความสำคัญมาก พระรูปไปไหนได้ใหม่ ขึ้นครั้งแรก ท่านถวายเป็นปฐม 10,000 บาทเลย แล้วต่อมาท่านก็ถวายเรื่อยๆ ผมเองก็จัดถวาย ทั้งเครื่องไทยธรรม ถ้าใคร ทั้งหลวงพ่อดีท่านก็ประกาศต่อหน้าญาติโยม รวมทั้งพูดในที่ประชุมก่อนสวดทุกครั้งถึงความสำคัญและ แนะนำให้พระรูปอื่นสวดบ้าง

ผู้สวดเองก็คงไม่ได้หวังอะไรมากมายนักนอกจากปัจจัยสี่ที่เป็นพื้นฐานของชีวิต และต่อมาก็คือสวัสดิการด้านสุขภาพ และบุญกุศลที่เป็นต้นเค้าให้ท่านได้เริ่มท่องเริ่มบ่นทรงจำ

ด้านวัด หรืออุโบสถทำสังฆกรรม ในสมัยก่อน ไม่มีอุโบสถ เวลาจะทำสังฆกรรมจะต้องมีการกำหนดพื้นที่ให้ชัดเจนโดยใช้ธรรมชาติเป็นนิมิตเครื่องหมายแต่ในสมัยนี้อุโบสถมีสภาพที่ไม่ยุ่งยากในการทำสังฆกรรมภิกขุปาฏิโมกข์ และสังฆกรรมอื่นๆ เพราะทำอุโบสถที่มีความปลอดภัยและไม่เกิดอันตราย 10 ประการ ได้แก่ สัตว์ร้ายมีเสื่อ สัตว์เลื้อยคลานมีงู เป็นต้น เนื่องด้วยมีกำแพงขอบเขตกันไม่ให้สัตว์เข้ามาในบริเวณที่ทำอุโบสถ

ด้านผู้สวดพระสงฆ์ที่อยู่ภายในวัดส่วนใหญ่เป็นพระบวชใหม่และเริ่มมีจำนวนน้อยลง ทำให้สภาพพระภิกษุผู้สวดภิกขุปาฏิโมกข์ได้ลดน้อยลงไปด้วย ในเขตชนบทก็หาผู้สวดได้ยาก เมื่อถึงเวลาที่จะทำสังฆกรรมภิกขุปาฏิโมกข์ต้องมีพระภิกษุผู้สวดภิกขุปาฏิโมกข์อีกวัดหนึ่งที่ท่านสวดได้มาร่วมสังฆกรรมกับวัดที่มีพระสงฆ์จำนวนมาก

ด้านพระสงฆ์พระสงฆ์บางส่วนขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องของอุโบสถสังฆกรรมภิกขุปาฏิโมกข์ ส่วนหนึ่งอาจเป็นเพราะภิกขุปาฏิโมกข์เป็นภาษาบาลี มีจำนวนน้อยที่ทราบและเข้าใจในบทภิกขุปาฏิโมกข์แต่ก็ไม่ได้เผยแพร่หรือให้ความรู้แก่พระสงฆ์รูปอื่นที่ไม่มีความรู้

ด้านตำราเนื่องจากตำราที่ใช้ส่วนใหญ่เป็นภาษาบาลี และยังมีจำนวนไม่เพียงพอสำหรับในการที่จะแจกให้พระสงฆ์ได้ศึกษาเพื่อทราบกิจเบื้องต้นในการทำสังฆกรรมภิกขุปาฏิโมกข์ และถึงแม้ว่าเอกสารตำราจะมีมาก แต่ก็เชื่อว่าจะสามารถนำมาใช้ได้ ถ้าไม่มีครูบาอาจารย์คอยแนะนำให้คำชี้แจงต่างๆ เพราะมีความเชื่อว่าการสวดปาฏิโมกข์จะต้องมีครูบาอาจารย์กำกับดูแล ทั้งในปัจจุบันพระสงฆ์ส่วนใหญ่จะไม่ค่อยทราบถึงภาษาบาลีเท่าไรนัก

ด้านการเผยแพร่ ชาวพุทธทั่วไปไม่มีความรู้ความเข้าใจเรื่องการทำอุโบสถสังฆกรรมของพระสงฆ์ ทำให้ชาวพุทธส่วนใหญ่ไม่มีความรู้ความเข้าใจเรื่องนี้ เพราะเนื้อหา

ส่วนใหญ่จะเป็นการสอนไม่ให้ประพฤติดิวินัยแห่งสงฆ์ ทั้งเป็นการทบทวนตนเองในการกระทำที่ผ่านมา และแม้แต่พระสงฆ์ด้วยกันเองก็ยังไม่มีการเผยแพร่แต่อย่างใด ตามสภาพที่เห็นกันอยู่ยังไม่มีการเผยแพร่ที่ชัดเจน

ส่วนปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการสวดก็คงเป็นผู้สวดเป็นหลักนั้นแหละ เช่นภาระที่ท่านต้องรับผิดชอบ สุขภาพของท่าน รองลงมาก็เป็นผู้ปกครองและพระสงฆ์ที่ร่วมอุโบสถนั้นๆ ส่วนญาติโยมถือว่ามีผลน้อยนักเพราะเขาไม่ทราบถึงพระธรรมวินัยของเราหรอกเนื่องจากเป็นสังฆกรรม

พระอธิการวิ สุทธิมวชิโร นิโครธวราราม

อย่างที่วัดก็มีพระสวด ได้อยู่แต่ไม่ได้สวดกันทั้งปี เนื่องจากมีพระน้อย ต้องรวมๆ กันสวด ท่านสวดได้พอใช้ได้ไม่แย้มไม่ดึนๆ แต่ก็ดีที่มีท่านสวดให้ประจำ โดยภาพรวมแล้วถือว่าผู้ทรงพระปาฏิโมกข์นั้นมีน้อย ไม่เพียงพอต่อความต้องการของคณะสงฆ์

พระเถระท่านก็เห็นความสำคัญกันทั้งนั้นเพราะเป็นพระวินัย ถ้าพระรูปใดไม่เห็นความสำคัญก็นับว่าเป็นพระไม่สมบูรณ์แบบ ต่างพร้อม แต่พระใหม่คงยังไม่ค่อยมีความรู้จึงไม่ค่อยใส่ใจเท่าไรต้องอาศัยภูกกติกามาควบคุม

ตัวผู้สวดท่านคงไม่หวังสิ่งใดนอกจากการดูแลเอาใจใส่ให้เกียรติบ้างตามสมควร รวมถึงการตามเพิ่มให้กำลังใจตามฐานานุกรม

ด้านวัด หรืออุโบสถทำสังฆกรรม มักจะทำกันในอุโบสถของวัด หรือสถานที่ที่อุปโลกขึ้นมาแต่ถ้าเป็นกรณีที่ไม่มีโบสถ์และจำนวนพระไม่พอต่อการทำสังฆกรรมก็จะไปรวมกันกับวัดอื่น

ด้านผู้สวดพระสงฆ์ที่เป็นผู้ทรงปาฏิโมกข์ส่วนใหญ่จะเป็นผู้ทรงเพราะประทับใจในการสวดของผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ที่เป็นครูบาอาจารย์ อีกสาเหตุหนึ่งก็เกิดจากความมุมนะเพราะเห็นพระรูปอื่นสวดได้ก็เลยอยากสวดเป็นบ้าง หรืออาจเป็นเพราะครูบาอาจารย์และเจ้าอาวาสส่งเสริมสนับสนุนหรือมีการบังคับ ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ที่เลิกสวดเป็นเพราะไม่มีเวลาในการทบทวน ทำให้จำไม่ได้

ด้านพระสงฆ์ พระสงฆ์ส่วนใหญ่ไม่ค่อยได้มีการฝึกสวดพระปาฏิโมกข์เพราะไม่มีการส่งเสริมอย่างเป็นทางการ นอกจากนั้นแล้วยังมีความเชื่อว่าพระรูปใดที่สวดพระปาฏิโมกข์ก็มักจะได้เป็นพระตลอดไป หรือแม้แต่สึกไปแล้วก็ต้องกลับมาบวชใหม่ ทำให้พระสงฆ์ที่บวชแล้วคิดว่าจะสึกไม่ยอมหัดสวด เนื่องจากกลัวว่าจะไม่ได้สึก

ด้านตำราปัจจุบันมีวางขายทั่วไป ในเว็บไซต์ต่างๆ ก็มีเผยแพร่ แต่ในอดีตก่อนข้างหายากหน่อย เพราะจะหาซื้อได้เฉพาะที่ทำพระจันทร์

ด้านการเผยแพร่คณะสงฆ์ไม่ได้ทำการเผยแพร่อย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรม เพราะถือว่าเป็นกฎระเบียบของพระสงฆ์ แต่ในปัจจุบันมีการเผยแพร่ในหลักสูตรธรรมศึกษา และแหล่งอื่นๆ อีกมากมาย

ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อผู้สวด ต่อการสวดคงเป็นเจ้าอาวาสเป็นหลัก ต่อมาก็ตัวผู้สวดเอง รวมไปถึงพระสงฆ์ทั้งวัดด้วย ก็คงส่งผลไม่มากนักน้อยต่อการสวด ต่อการทำสังฆกรรม

3.3 อำเภอแหลมสิงห์

พระครูสถิตธรรมพิมล วัดปากน้ำแหลมสิงห์

ปัจจุบันนี้ที่วัดก็มีการสวดเป็นประจำตลอดทั้งปี ไม่เคยขาดไม่ว่าจะมีกิจหรือธุระใดๆ ก็ไม่ยอมที่จะขาด พระสงฆ์ในวัดร่วมมือร่วมใจกันฟังด้วย ช่วยกันจัดเตรียมสถานที่ด้วยดี ทั้งผู้สวดเองก็มีความสามารถสวดได้ดีในระดับหนึ่ง

ทุกวันนี้ ในวัดของผมไม่ขาดผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ แต่ในตำบล และอำเภอ ก็เห็นว่าไม่ขาด อำเภอนี้เป็นอำเภอที่มีพระผู้ทรงพระปาฏิโมกข์มากพอสมควร มีพระเถระที่มีอายุพรรษากาลมาก ดังนั้นท่านเหล่านั้นจึงเห็นความสำคัญของการสวดพระปาฏิโมกข์ร่วมทำสังฆกรรมกันอย่างต่อเนื่อง ทั้งแนะนำพร่ำสอนให้ศิษยานุศิษย์ร่วมกันทำสังฆกรรมฟังพระปาฏิโมกข์ รวมถึงแนะนำรุ่นใหม่ๆ ให้สวดด้วย

ผู้สวดพระปาฏิโมกข์คงไม่ได้มุ่งหวังอะไรมากมายนอกจากการเป็นที่ยอมรับของสังคมพระด้วยกัน การให้เกียรติกันพอประมาณ รวมถึงการได้รับคำตอบแทนเช่นนิตยภัตร ซึ่งท่านก็ได้อยู่แล้วเมื่อยามปฏิบัติหน้าที่ อื่นๆ นอกจากนั้นก็คือบุญที่ท่านหวังอยู่แล้วและก็ได้เป็นที่แน่ชัดอยู่แล้ว

ด้านบุคคล ด้านวัด ด้านตำรา ทั้งสามไม่ได้มีปัญหาแต่อย่างใด ถือว่าพร้อมมูลเลย ส่วนผู้แนะนำในเขตอำเภอนี้ถือว่ามีมาก คนที่สวดได้มากจึงมีคนแนะนำมาก และการเผยแพร่เมื่อมีคนสวดได้มาก ชาวบ้านก็รู้จักกันตามลำดับ และได้ร่วมบุญบูชาภัณฑ์พระปาฏิโมกข์กันอย่างต่อเนื่อง

ปัจจัยที่จะมีผลกระทบต่อสวดพระปาฏิโมกข์ ก็มีไม่มากนัก ส่วนตัวผู้สวดเป็นสำคัญ ส่วนเจ้าอาวาสนั้นก็มีส่วนอยู่ในระดับกลางๆ แต่ถ้าผู้สวดไม่สามารถหรือ มีเหตุปัจจัยอื่นๆ ทำให้สวดไม่ได้ บางครั้ง อุโบสถนั้นอาจต้องยกไป

พระสยาม ฐานธมโม วัดเขาขำห้ำม

ที่วัดก็มีหลวงพ่อบ้านสวดอยู่ประจำ ไม่ได้ขาด สวดกันตลอดทั้งปี ทุกๆ 14-15 ค่ำ พระในวัดก็ร่วมมือกันฟังดี ไม่ได้มีปัญหา ในตำบลอำเภอก็มีพระสวดได้อยู่ถือว่ามากนะ ถ้า

เทียบกับที่อื่นๆ แต่ในจังหวัดผมไม่รู้ว่าจะมากนัก ที่วัดถือว่ามีเพียงพอ ในตำบลอำเภอถือว่ามีเพียงพอ ไม่ได้ขาด

พระเถระในอำเภอนี้ท่านสวดกันได้มาก ท่านให้ความสำคัญดี อาจไม่ถึงกับเป็นนโยบาย แต่ก็ทำให้เห็นเป็นตัวอย่าง ส่วนเรื่องที่คุณทรงพระปาฏิโมกข์นั้นหวังอะไร อันดับแรกคงบุญคุณนะ ที่ท่านหวังกัน ต่อมาคงเป็นปัจจัยที่ช่วยให้ตัวเองไม่ลำบาก ช่วยเหลืออุปัฏฐากโยมพ่อโยมแม่ได้ จากนั้นก็ดูแลรักษาพยาบาลได้ ก็น่าจะเท่านี้ชีวิตพระ

ด้านบุคคล คงหมายถึงพระด้วยกัน ด้านสถานที่ก็อุโบสถที่ทำกรรม ด้านตำราที่หนังสือสวดพระปาฏิโมกข์ หรือคัมภีร์ ทั้งหมดนี้ไม่ได้มีปัญหาอะไร ทางวัดพร้อมสมบูรณ์ ผู้นำก็พอมีไม่ได้หายาก ส่วนเรื่องการเผยแพร่ นั้น ก็เป็นไปตามอัศจรรย์ โดยหลวงพ่อก็คงเป็นหลัก

ปัจจัยที่จะมีผลกระทบต่อสวดพระปาฏิโมกข์ คงเป็นที่หลวงพ่อกับเจ้าอาวาสนั่นแหละ เมื่อใดท่านไม่เห็นความสำคัญ ก็คงทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงบ้าง แต่ก็ไม่น่าเป็นไปได้ เพราะเป็นพระวินัยที่พระเราต้องรักษา พระเถระท่านมองเห็นความสำคัญอยู่ แต่ส่วนตัวผู้สวดถ้าจะมีปัญหา ก็คงเป็นปัญหาสุขภาพ กับปัญหาด้านภาระงานที่ต้องรับผิดชอบ เพราะผู้สวดพระปาฏิโมกข์ได้มักเป็นผู้ที่มีความสามารถ

พระอัมพร ฐานวโร วัดเกาะแก้ว

ปัจจุบันนี้ พระที่สวดพระปาฏิโมกข์ของที่วัดทำหน้าที่ได้ดี ทั้งปีไม่ขาด ทางวัดมีการสวดกันประจำ เพราะมีคนสวดได้อยู่เอง ไม่ต้องนิมนต์ที่ไหนมา จึงสะดวก ท่านก็สวดได้ดี เสียงดังฟังชัด ใช้เวลาพอประมาณไม่นานไม่น้อย และก็ทบทวนมาดี เฉพาะในวัดถือว่าพอเพียง ในอำเภอก็คิดว่าพอ ส่วนใหญ่ไปกว่านั้นไม่แน่ใจ

พระส่วนใหญ่ท่านก็เห็นความสำคัญกันนั่นแหละครับ โดยเฉพาะพระเถระ ท่านเห็นความสำคัญมากๆ แต่ไม่ค่อยได้แสดงออกสักเท่าไร ส่วนพระใหม่คงเพราะยังขาดความรู้ก็อาจไม่ใส่ใจเท่าไร ฟังๆ กันไปตามหน้าที่ ไม่ได้สนใจที่จะตั้งใจฟังจริงๆ นั่งหลับบ้างก็มีมาก

ส่วนตัวผู้สวดท่านหวังอะไร ผมเองไม่ทราบ แต่เดาว่า ท่านคงหวังบุญก่อนแหละ ต่อมาก็การยอมรับนับถือ หรือหวังปัจจัย 4 คงไม่มีมากกว่านั้นแล้ว

ส่วนปัญหาด้านบุคคล ด้านตำรา ด้านผู้นำ ด้านสถานที่นั้นไม่น่าจะมีอะไร เพราะพระเราสวดกันในอุโบสถ ใช้ตำราที่ท่านได้ไม่มาก หลวงพ่อก็คงจะแนะนำได้ พระในวัดก็ร่วมใจกันดี พร้อมกันทำตามหน้าที่ ส่วนเรื่องการเผยแพร่นั้นยังไม่ค่อยมีปรากฏสักเท่าไร โยมๆ ไม่รู้ว่าปาฏิโมกข์คืออะไร พระใหม่ก็ไม่รู้

ปัจจัยที่จะมีผลต่อการสวดพระปาฏิโมกข์ อาจเป็นที่ฟ้าฝน ถ้าวันไหนฝนตกแรง ลมแรง ผู้สวดอาจไม่ค่อยมีสมาธิ เพราะที่นี้ฝนตกบ่อย ลมแรงมาก หรือจากปัญหาสุขภาพของผู้สวดเอง อื่นๆ ก็ไม่น่าจะมีปัญหาเท่าไร

พระอธิการจรูญ อนาวีโล วัดเขาคาหน่วย

ตอนนี้ ที่วัดก็มีการสวดอย่างสม่ำเสมอ ท่านสวดได้ดี คงเพราะทบทวนมาดี สวดให้เวลาไปสักนิด แต่ขัดถ้อยชัศาคดี เสียงท่านดังฟังชัดดี พระสงฆ์ทั้งวัดก็ร่วมกันฟังดี แต่ไม่ได้สวดตลอดทั้งปี สวดกันแต่ในพรรษา เพราะพระไม่พอที่จะสวด ต้องไปรวมกันหลายๆ วัดเพื่อสวด แล้วพระที่สวดจากแต่ละวัดก็สลับกันทำหน้าที่ เป็นทางออกสำหรับการแก้ปัญหาพระน้อย พระผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ในวัด ในตำบล ในอำเภอก็ถือว่าพอเพียงแก่ความต้องการ แต่ถ้าในจังหวัดได้ ยินว่า หลายแห่งขาดแคลน อนาคตผมก็คิดว่าน่าจะขาดแคลนพอสมควร ต้องหาวิธีป้องกันก่อนจะถึงจุดที่หาได้ยาก

เรื่องการให้ความสำคัญ พระเราถ้าได้ศึกษามากก็ต้องให้ความสำคัญกันทั้งนั้น โดยเฉพาะพระเถระท่านก็ให้ความสำคัญกับเรื่องนี้มากๆ เพราะเป็นพระวินัยของพระ เป็นความสำรวมระวังในศีล สังเกตว่า พระรูปใดไม่ให้ความสำคัญกับเรื่องนี้ มักอยู่ได้ไม่นาน ถึงอยู่นานก็ไม่มีความเจริญนักในพระศาสนา

ด้านการสนับสนุนส่งเสริม พระผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ท่านก็คงไม่หวังอะไรมาจากคณะสงฆ์ นอกจากการยอมรับ การให้เกียรติ และบุญกุศลที่ท่านหวังและได้เป็นที่แน่นอนอยู่แล้ว ต่อมาถ้าจะหวังก็คงเป็นสิ่งที่อำนวยความสะดวกในการยังชีพของพระ หรือสวัสดิการ เช่น การรักษาพยาบาล

ด้านบุคคล สถานที่ ตำรา ผู้แนะนำ พร้อมพร้อมอยู่แล้วเกือบทุกวัดไม่ได้ขาดแคลน แต่อยู่ที่ผู้ที่ใส่ใจจะท่องบ่นสวดทบทวนเองต่างหาก ส่วนด้านการเผยแพร่ นั้น ก็ส่วนมากท่านเจ้าอาวาสท่านตั้งขันให้โยมร่วมทำบุญบูชาพระปาฏิโมกข์ แต่ก็ไม่ได้แจ่มแจ้งถึงความสำคัญสักเท่าไร โยมก็ใส่ๆ กันไปตามแต่บางคน

ปัจจัยที่จะส่งผลกระทบต่อการสวดน่าจะเป็นตัวเจ้าอาวาส เพราะถ้าเจ้าอาวาสไม่อำนวยความสะดวก สั่งการแล้ว พระในวัดก็ไม่พร้อมใจกันทำอุโบสถ พระผู้สวดก็หมดกำลังใจที่จะสวดรวมไปถึงตัวผู้สวดเองที่มีผลต่อการสวดมากเหมือนกัน ถ้าไม่พร้อม ทำให้บรรยากาศในการสวดผลของการสวดออกมาได้ไม่ดี

พระปลัด คำนวน อนนฺตโก วัฏเฐนเปรต

ที่วัดก็มีพระสวดประจำ ท่านสวดพอได้ ไม่ถึงกับดี แต่ก็ไม่ฟังกับแยะ แต่ท่านยังไม่เข้าใจในพระวินัยนัก ยังมีความสับสนในเรื่องการนับอุโบสถ หรือเรื่องของการเปลี่ยนฤดู ต้อง

คอยถามจากผู้รู้ผู้เชี่ยวชาญ แต่ความจำท่านดี สวดอย่างต่อเนื่องตลอดพรรษา ส่วนนอกพรรษาก็อาศัยรวมๆ กันสวดหลายวัด เพราะวัดในเขตนี้มีพระน้อย นอกพรรษาบางวัดไม่ถึงสามรูป บางวัดเหลือแต่เจ้าอาวาส จึงต้องอาศัยรวมกันสวด

การให้ความสำคัญ พระท่านนอกจากพระใหม่แล้วก็ให้ความสำคัญกันทั้งนั้น แต่ไม่มากนัก ไม่ถึงขนาดเป็นนโยบาย หรือพระมหาเถระไม่ถึงขนาดยกเป็นประเด็นสนทนาในที่ประชุม และไม่ได้กำหนดโครงการต่างๆ เพื่อจัดการเรื่องนี้ ปล่อยไปตามศรัทธา ตามบุญตามกุศล

การสนับสนุน ผมคิดว่า ท่านที่สวดได้ในปัจจุบันก็คงหวังการดูแลเอาใจใส่จากเจ้าอาวาสเป็นหลัก การยอมรับจากพระในวัด หรือพระนอกวัด การยอมรับจากญาติโยม เพราะเป็นความภาคภูมิใจ แต่บุญกุศลที่ท่านหวังเป็นสิ่งสำคัญมากๆ เพราะท่านได้โดยธรรมชาติอยู่แล้ว ส่วนที่อาจหวังแต่ไม่มากนัก ก็คือเครื่องไทยธรรม สีน้ำใจ หรืออามิสสินจ้าง แต่สิ่งนี้ก็มีความสำคัญ

ด้านบุคลากร ถ้าหมายถึงผู้สวดน่าจะมีปัญหา เพราะถ้าท่านป่วยหรือลาสิกขา หรือ ย้ายวัด ก็เป็นอันจบกัน ส่วนผู้ฟังและเจ้าอาวาสไม่เป็นปัญหา ตำรา ผู้แนะนำ ไม่ใช่ปัญหา ทั้งสองอย่างนี้พร้อม สถานที่ยังแล้วใหญ่มีอุโบสถกันทั้งนั้นเพราะแถวนี้มีแต่วัดที่ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา ส่วนการเผยแพร่ก็ยังคงไม่ชัดเจน ญาติโยมไม่รู้ว่าการสวดพระปาฏิโมกข์คืออะไร เลยไม่สามารถให้การสนับสนุนได้เต็มที่ เจ้าอาวาส ผู้บริหารคณะสงฆ์ไม่ได้มุ่งเน้นให้ภายนอกเข้าใจ

พระสมุห์ จรัส ฐานวุฑฺโฒ วัดคลองยายดำ

ที่วัดผม ท่านก็สวดไปตามกำลังของท่าน แต่ท่านอายุมากแล้ว เสียงไม่ค่อยสู้ดีเท่าไร ดีที่ได้เครื่องเสียงมาช่วย คงมีปัญหาที่สุขภาพท่านนั่นแหละ ส่วนเรื่องความจำ เรื่องความเข้าใจ ไม่ต้องห่วงท่านมีประสบการณ์ ทางวัดสวดกันแค่ภายในพรรษา นอกจากนั้นก็สวดรวมกันหลายๆ วัด เพราะพระไม่พอ พระที่จะบวชเอาพรรษาพอมีแต่น้อย นอกพรรษาเหลือพระ 2-3 รูป ท่านไปเข้าปริวาสกรรมกันบ้าง ไปรดงค์บ้าง ไปเยี่ยมญาติบ้าง

พระผู้สวดพระปาฏิโมกข์ ในเขตอำเภอ ตำบล และในวัดไม่ถือว่าขาด อยู่ในระดับพอเพียง พอใช้ แต่ในจังหวัดน่าจะขาด เพราะรู้ว่าอำเภออื่นๆ มีน้อยนัก

พระเถระส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกันดีเพราะเป็นพระวินัยที่ทรงบัญญัติไว้ แต่พระใหม่ยังไม่ค่อยรู้เรื่อง จึงต้องคอยสั่งให้ร่วมทำสังฆกรรม หรือบอกให้ทำแต่ท่านเหล่านั้นก็สักแต่ว่าทำ ไม่รู้ที่มาที่ไปเท่าไร ทำตามๆ กันไป

สิ่งที่ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์มุ่งหวังที่จะได้รับคือ การได้รับการยกย่องให้เกียรติจากพระในวัด รวมทั้งเจ้าอาวาส แต่ถ้าเจ้าอาวาสสวดเองก็แล้วไป น่าจะหวังให้พระที่นั่งฟังเข้าใจ และรู้ถึงความสำคัญด้วย ท่านจะได้สวดไปได้อย่างสบายใจ รางวัลอามิสสินจ้างก็คงไม่หวังมากมายแล้วแต่บุญนำกรรมแต่ง แต่เรื่องสวัสดิการสุขภาพนี่แหละสำคัญ

ด้านต่างๆ คือตัวบุคคล สถานที่ คำรา ผู้แนะนำ ไม่ได้มีปัญหากัน เพราะมีพร้อม
ขาดแต่คนที่จะมาท่องใหม่ หรือแม้แต่ขาดพระที่จะร่วมทำสังฆกรรม ส่วนการเผยแพร่ น่าจะยังมี
ปัญหา เพราะพระบางรูปสามพรรษาแล้วยังไม่รู้เรื่องพระปาฏิโมกข์เลย ไม่ต้องพูดถึงโยม

3.4 อำเภอนายายอาม

พระครูสังฆรักษ์ เกษม อริโย วัดเขามะปราง

พระผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ของที่วัดท่านก็สวดได้ดีตามลำดับ ตามสมควร มีพระ
คอยทานให้ตลอดว่าถูกต้องอย่างไร ใช้เวลาไม่มากนัก สวดแต่ในพรรษา นอกพรรษาก็อาศัยรวมๆ
กันกับวัดอื่น หลายๆ วัดเพื่อให้ครบองค์ประกอบในการทำสังฆกรรม

ในปัจจุบันนี้ พระผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ผมมองว่าไม่พอ อย่างในอำเภอนี้ก็ถือว่า
ไม่พอถ้าเทียบกับจำนวนวัดที่มีอยู่ ถือน้อยไป ต้องเพิ่มจำนวนขึ้นหรืออย่างน้อยก็รักษาไว้ให้คง
อยู่

พระทุกรูปต้องให้ความสำคัญอยู่แล้วในเรื่องพระวินัยของพระ แต่พระใหม่อาจ
ไม่ให้ความสำคัญเพราะขาดความรู้ กว่าจะได้เรียนรู้เรื่องนี้ก็ต้อง 3 พรรษาขึ้นไป แต่ถ้าพระผู้นำเช่น
เจ้าอาวาสพูดให้เห็นความสำคัญก็นับเป็นเรื่องที่ดีมากๆ

ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ท่านคงหวังการดูแลเอาใจใส่ เช่นผู้สวดไม่ต้องทำงาน
หนักนัก เมื่อใกล้ถึงวันสวดเพื่อให้มีสมาธิในการสวด หรือได้รับเอกสิทธิ์อื่นๆ เป็นพิเศษ แม้กระทั่ง
การได้รับเครื่องบารุงปัจจัย 4

ด้านบุคคล ด้านสถานที่ ด้านผู้แนะนำ ไม่น่าจะมีปัญหา เพราะทุกวัดน่าจะ
พร้อมอยู่แล้ว แต่ถ้าด้านการเผยแพร่ น่าจะยังขาดตกไปบ้าง

ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อ การสวดพระปาฏิโมกข์คงเป็น พระในวัด ต่อมาก็เจ้า
อาวาส และผู้สวดเอง

พระครูปลัด พิทักษ์ ปภาโส วัดชัยยี่หระ

ในวัดมีพระผู้ทรงพระปาฏิโมกข์อยู่ 1 รูป ก็พอจะสวดได้ตลอดทั้งพรรษา ในวัด
ของผมในเขตของผมนี้สวดเฉพาะในพรรษา นอกพรรษาไม่ได้สวดกันเพราะพระที่จำพรรษามีมาก
แต่พระนอกพรรษาแทบไม่มีมีกันวัดละรูปสองรูป ไม่พอที่จะสวดพระปาฏิโมกข์ แต่พระผู้ทรง
พระปาฏิโมกข์รูปเดียวก็พอแล้ว ที่ไม่ได้ทำตลอดปีก็เพราะพระที่จะร่วมสังฆกรรมไม่พอ

เรื่องความเข้าใจในปาฏิโมกข์ ในสังฆกรรม พระที่สอบได้นักธรรมเอกแล้ว ถึง
จะพอรู้เรื่อง นอกจากนั้น พระใหม่ๆ พระที่ยังไม่ได้เรียน หรือหลงงูหลงตาไม่รู้เรื่องหรือ ส่วน
พระเถระผู้ใหญ่ท่านเข้าใจคืออยู่แล้ว

การสนับสนุนทุกๆ ด้าน ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์น่าจะได้รับการสนับสนุนจากพระเถระชั้นผู้ใหญ่ เจ้าคณะผู้ปกครองตามลำดับขึ้นไปมากกว่านี้ เช่นการเลื่อนสมณศักดิ์ การมีสวัสดิการคุ้มครองอย่างน้อยก็การรักษาพยาบาล ค่ารถในการหาหมอ

พระนิเวศน์ รมมโชโต วัดวังหิน

ในปัจจุบันนี้ ก็ยังมีการสวดกันทุกวันพระใหญ่ 14 ค่ำ 15 ค่ำ ไม่ขาด มีการสวดกันตลอดทั้งปี ในวัดของผมนะ ส่วนวัดอื่นๆ ไม่ทราบเลย ก็คิดว่าเพียงพอต่อความต้องการสำหรับผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ในส่วนวัด แต่ส่วนภาพรวมผมมองว่ามีน้อย

พระสงฆ์ส่วนใหญ่ก็ให้ความสำคัญกันมาก เพราะเป็นพระวินัยที่ควรรักษาไว้ให้สืบทอดกันต่อไป เพื่อความมั่นคงของพระพุทธศาสนา

เรื่องการสนับสนุน หรือ สิ่งที่ท่านต้องการนี้ผมไม่แน่ใจเลยว่าท่านต้องการสิ่งใดบ้าง อย่างที่รู้ว่าคนที่ต้องการเท่านั้นถึงจะรู้

ด้านบุคคล บางวัดก็ไม่มีพระสวดต้องไปหาพระที่อื่นมาสวด พระสวดพระปาฏิโมกข์มีน้อย บางวัดมีเลย ด้านสถานที่ไม่มีปัญหา ด้านตำราก็มีมากมาย ด้านต้นแบบน่าจะไม่มีสำคัญนัก ด้านการเผยแพร่ก็ยังไม่มีความจำเป็นนัก

ปัจจัยที่จะส่งผลกระทบต่อกรสวดพระปาฏิโมกข์ ก็เพราะเป็นพระธรรมวินัยที่พระองค์ทรงบัญญัติไว้แล้ว จึงละเลยไม่ได้ จำต้องทำอย่างสม่ำเสมอ

พระปลัด สุพัฒน์ สุภทโท วัดวังหิน

อย่างที่วัดก็มีพระสวดได้อยู่แต่ไม่ได้สวดกันทั้งปี เนื่องจากมีพระน้อย ต้องรวมๆ กันสวด ท่านสวดได้พอใช้ได้ไม่แย้มไม่ดึنگ แต่ก็ดีที่มีท่านสวดให้ประจำ โดยภาพรวมแล้วถือว่าผู้ทรงพระปาฏิโมกข์นั้นมีน้อย ไม่เพียงพอต่อความต้องการของคณะสงฆ์

พระเถระท่านก็เห็นความสำคัญกันทั้งนั้นเพราะเป็นพระวินัย ถ้าพระรูปใดไม่เห็นความสำคัญก็นับว่าเป็นพระไม่สมบูรณ์แบบ ต่างพร้อม แต่พระใหม่คงยังไม่ค่อยมีความรู้จึงไม่ค่อยใส่ใจเท่าไรต้องอาศัยภูกตึกามาควบคุม

ตัวผู้สวดท่านคงไม่หวังสิ่งใดนอกจากการดูแลเอาใจใส่ให้เกียรติบ้างตามสมควร รวมถึงการตามเพิ่มให้กำลังใจตามฐานานุกรม

ด้านวัด หรืออุโบสถทำสังฆกรรม มักจะทำกันในอุโบสถของวัด หรือสถานที่ที่อุปโลกขึ้นมาแต่ถ้าเป็นกรณีที่ไม่มีโบสถ์และจำนวนพระไม่พอต่อการทำสังฆกรรมก็จะไปรวมกันกับวัดอื่น

ด้านผู้สวดพระสงฆ์ที่เป็นผู้ทรงปาฏิโมกข์ส่วนใหญ่จะเป็นผู้ทรงเพราะประทับใจในการสวดของผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ที่เป็นครูบาอาจารย์ อีกสาเหตุหนึ่งก็เกิดจากความ

มูมานะเพราะเห็นพระรูปอื่นสวดได้ก็เลยอยากสวดเป็นบ้าง หรืออาจเป็นเพราะครูบาอาจารย์และเจ้าอาวาสส่งเสริมสนับสนุนหรือมีการบังคับ ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ที่เลิกสวดเป็นเพราะไม่มีเวลาในการทบทวน ทำให้จำไม่ได้

ด้านพระสงฆ์ พระสงฆ์ส่วนใหญ่ไม่ค่อยได้มีการฝึกสวดพระปาฏิโมกข์เพราะไม่มีการส่งเสริมอย่างเป็นทางการ นอกจากนั้นแล้วยังมีความเชื่อว่าพระรูปใดที่สวดพระปาฏิโมกข์ก็มักจะได้เป็นพระตลอดไป หรือแม้แต่สึกไปแล้วก็ต้องกลับมาบวชใหม่ ทำให้พระสงฆ์ที่บวชแล้วคิดว่าจะสึกไม่ยอมหัดสวด เนื่องจากกลัวว่าจะไม่ได้สึก

ด้านตำราปัจจุบันมีวางขายทั่วไป ในเว็บไซต์ต่างๆ ก็มีเผยแพร่ แต่ในอดีตก็ค่อนข้างหายากหน่อย เพราะจะหาซื้อได้เฉพาะที่ท่าพระจันทร์

ด้านการเผยแพร่คณะสงฆ์ไม่ได้ทำการเผยแพร่อย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรม เพราะถือว่าเป็นกฤตกรรมของพระสงฆ์ แต่ในปัจจุบันมีการเผยแพร่ในหลักสูตรธรรมศึกษา และแหล่งอื่นๆ อีกมากมาย

ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อผู้สวด ต่อการสวดคงเป็นเจ้าอาวาสเป็นหลัก ต่อมาก็ตัวผู้สวดเอง รวมไปถึงพระสงฆ์ทั้งวัดด้วย ก็คงส่งผลไม่มากนักน้อยต่อการสวด ต่อการทำสังฆกรรม

พระบุญช่วย ที่ฆาโยโก วัดโพธิ์ลังกา

ในวัดมีพระผู้ทรงพระปาฏิโมกข์อยู่ 1 รูป ก็พอจะสวดได้ตลอดทั้งพรรษา ในวัดของผมในเขตของผมนี้สวดเฉพาะในพรรษา นอกพรรษาไม่ได้สวดกันเพราะพระที่จำพรรษามีมาก แต่พระนอกพรรษาแทบไม่มีกันวัดละรูปสองรูป ไม่พอที่จะสวดพระปาฏิโมกข์ แต่พระผู้ทรงพระปาฏิโมกข์รูปเดียวก็พอแล้ว ที่ไม่ได้ทำตลอดปีก็เพราะพระที่จะร่วมสังฆกรรมไม่พอ

เรื่องความเข้าใจในปาฏิโมกข์ ในสังฆกรรม พระที่สอบได้นักธรรมเอกแล้ว ถึงจะพอรู้เรื่อง นอกจากนั้น พระใหม่ๆ พระที่ยังไม่ได้เรียน หรือหลงปู่หลงตาไม่รู้เรื่องหรือก ส่วนพระเถระผู้ใหญ่ท่านเข้าใจคืออยู่แล้ว

การสนับสนุนต่างๆ ด้าน ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์น่าจะได้รับการสนับสนุนจากพระเถระชั้นผู้ใหญ่ เจ้าคณะผู้ปกครองตามลำดับขึ้นไปมากกว่านี้ เช่นการเลื่อนสมณศักดิ์ การมีสวัสดิการคุ้มครองอย่างน้อยก็คำรักษาพยาบาล ค่ารถในการหาหมอ

มุมมองส่วนตัวแยกออกเป็นด้านๆ ผมคิดว่า ด้านบุคคลนี้ ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์บางรูปยังไม่เข้าใจสวดไม่ชัดถ้อยชัดคำ สวดแบบนกแก้วนกขุนทอง ทรงจำมาแล้วสวดแต่ไม่ได้เข้าใจในเนื้อหา และกระบวนการต่างๆ ด้านตำรามีมากมายหาที่ไหนก็ดี ด้านสถานที่ที่สวดกันในโบสถ์ ด้านผู้ชี้แนะนี้แหละที่พอจะมีปัญหา เพราะผู้ที่เข้าใจแล้วจะชี้แนะได้มีไม่มากนัก ก็เลยไม่ค่อยได้ชักจูงให้สวดให้ท่องกันเท่าไร

ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อคงเพราะ พระเราส่วนมากยังไม่ค่อยให้ความสำคัญนัก คงแต่ทำตามๆ กันมา ที่ทำหลายท่านยังไม่ทราบที่มาที่ไป ดังนั้นก่อนสวด น่าจะมีผู้รู้พูดให้ฟังก่อน ว่า ปาฏิโมกข์คืออะไร สำคัญอย่างไร มีขั้นตอนในการปฏิบัติอย่างไร

พระอธิการสุวิทย์ รตนโชโต วัดคลองซาก

ในสมัยนี้แล้ว พระที่สวดพระปาฏิโมกข์ก็ถือว่าหายากนัก ไม่เพียงพอต่อความต้องการ แต่ที่วัดก็ยังพอมี ยังพอหาได้ โดยอาศัยรวมๆ กันสวดกับวัดอื่นๆ เวียนกันทำอุโบสถไปเรื่อยๆ 4-5 วัด ร่วมกันเพื่อสมานสามัคคีด้วย เพื่อรักษาพระวินัย เพราะถ้าไม่ทำอย่างนี้ วัดเล็กๆ พระมีน้อย ทำสังฆกรรมไม่ได้ จึงต้องอาศัยรวมๆ กันสวด

ถามว่าพระผู้ทรงพระปาฏิโมกข์เพียงพอหรือไม่ ในภาพรวมก็ถือว่าไม่พอ เพราะวัดมีมาก ถ้าพอจริงๆ น่าจะวัดละรูป แต่นี่วัดไหนมีก็อาจมีมาก วัดไหนไม่มีก็ไม่มีเลย ไม่เคยมี และอาจไม่มีมาในอนาคตด้วย จึงถือว่าไม่พอ

การให้ความสำคัญ พระส่วนใหญ่ท่านก็ให้ความสำคัญกันทั้งนั้น อย่างพระมหาเถระ เช่นระดับเจ้าอาวาส เจ้าคณะผู้ปกครอง ท่านจะเล็งวันประชุม ท่านจะเล็งกิจกรรมดี ถ้าตรงกับวันพระใหญ่ ท่านให้ความสำคัญ จำต้องร่วมทำสังฆกรรมนี้ให้สำเร็จด้วยดี ตลอดแต่พระใหม่ๆ แล้ว ก็ยังไม่เห็นคุณค่าเท่าไร อาจเพราะด้วยความรู้ ด้วยประสบการณ์

ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ท่านย่อมหวังปัจจัย 4 เป็นธรรมดา หลายรูปได้รับค่าตอบแทนจากการถวายขันธบูชาพระปาฏิโมกข์ แต่กระนั้น บางแห่งไม่สวดตลอดปี ทำให้ท่านไม่ได้ตลอดทั้งปี อื่นๆ ที่ท่านหวัง ก็คงเป็นเรื่องการดูแลเรื่องสุขภาพ

ด้านวัด หรืออุโบสถทำสังฆกรรม กรณีของการสวดพระปาฏิโมกข์จะกระทำกันในอุโบสถหรือสถานที่ที่ทำการอุปโลกน์ขึ้นมา ยกเว้นว่าวัดนั้น ไม่มีผู้ที่สวดพระปาฏิโมกข์ได้หรือมีจำนวนของพระสงฆ์ไม่เพียงพอที่จะทำสังฆกรรมได้ ก็จะไปรวมกับวัดอื่นเพื่อให้สามารถทำสังฆกรรมร่วมกันได้

ด้านผู้สวดมีจำนวนน้อยลงเพราะบทสวดพระปาฏิโมกข์มีความยาวมาก อักษรระก้อออกเสียงได้ยาก หากครูบาอาจารย์ที่จะฝึกสอนได้น้อย นอกจากนี้ยังติดขัดในเรื่องของความเชื่อที่มีมาแต่ในอดีตที่ว่าผู้ที่สวดพระปาฏิโมกข์ได้จะต้องบวชเป็นพระตลอดชีวิต ทำให้ผู้ที่บวชแล้วจะลาสิกขาไม่กล้าที่จะฝึกสวด และที่มีผู้กล่าวว่าหากใครสวดพระปาฏิโมกข์แล้วทำไม่ถูกวิธีก็อาจจะถูกลงโทษด้วยการทำให้เป็นไปต่างๆ นานๆ เช่น มีอาการผิดปกติเหมือนคนวิกลจริต ทำให้พระสงฆ์เกิดความกลัวที่จะฝึกสวด

ด้านพระสงฆ์พระสงฆ์ส่วนใหญ่ুবวชกันในระยะเวลานั้นๆ จึงไม่ให้ความสำคัญกับการฝึกสวดพระปาฏิโมกข์ อาจจะเป็นเพราะเป็นภาษาที่ยากไม่ค่อยเข้าใจทั้งยังไม่เข้าใจว่าพระปาฏิโมกข์มีความสำคัญอย่างไรนอกจากนี้อาจเป็นเพราะเจ้าอาวาสไม่สนับสนุนส่งเสริมอีกด้วย

ด้านตำราปัจจุบันตำราพระปาฏิโมกข์หาอ่านได้ง่าย มีการจัดพิมพ์จำหน่ายทั่วไปด้านการเผยแพร่ถึงแม้พระปาฏิโมกข์จะเป็นเรื่องสำคัญมาก แต่ก็ยังไม่ได้มีการประชาสัมพันธ์ให้ทราบว่ามีความสำคัญอย่างไร พระสงฆ์ในปัจจุบันจึงยังไม่มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องนี้ดีพอ

ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการศึกษา ก็คงเป็นตัวยุสวดเป็นหลัก ต่อมาก็พระสงฆ์ทั้งวัด รวมไปถึงผู้บริหารเองอีกด้วย ถ้าท่านอำนวยการ สั่งการ มีกฎกติกาเกี่ยวกับเรื่องนี้แล้ว พระสงฆ์ทั้งวัดย่อมต้องปฏิบัติตาม ทั้งยังเป็นหน้าที่และอำนาจของเจ้าอาวาสอีกด้วย

3.5 อ่าเภอมะขาม

พระครูพิศิษย์วัฒน์ วัดพญาล่าง

ในสภาพปัจจุบันนี้ พระที่วัดก็สวดพระปาฏิโมกข์กันทั้งปี มีพระจากวัดอื่นมาร่วมด้วย ท่านสวดได้พอประมาณ ไม่ถึงกับดี แต่ก็ไม่แย่ ขาดตกบ้างแต่ก็มีพระคอยทวนคอยทานไม่ให้ผ่านไปแบบตกหล่น ในพรรษาพระลงกันมาก แต่นอกพรรษาเจียบเหงาเป็นธรรมดา ปรกติพระสวดถ้าในวัดมี รูปเดียวก็เพียงพอแล้ว แต่ในเขตตำบล อ่าเภอ คิดว่าน่าจะไม่มีพอ เพราะถ้าพอน่าจะต้องมีกันทุกวัด แต่หลายวัดที่ไม่มี เมื่อไม่มีก็ต้องอาศัยรวมกับวัดอื่นๆ หรือนิมนต์ที่อื่นมาสวดให้

พระทุกรูปก็ว่าได้ เห็นความสำคัญ พระใหม่ก็มองเรื่องบุญกุศล เพราะเจ้าอาวาสท่านว่าให้ฟัง แต่พระเก่าก็มองเรื่องของพระวินัย ความเป็นพระ การทบทวนศีลของตน ระเบียบที่ควรปฏิบัติ แต่เรื่องที่ว่าเห็นความสำคัญขนาดที่ว่างกฎเรื่องนี้ หรือออกคำสั่ง หรือ นโยบาย คงไม่ขนาดนั้น

ผู้ที่ท่านสวดประจำ ท่านคงไม่ได้หวังอะไร นอกจากบุญที่ท่านได้ออยู่แล้ว หรือถ้าหวังคงเป็นปัจจัยเครื่องบูชา นอกจากนั้นก็คงไม่มีอะไร

ด้านวัด หรืออุโบสถทำสังฆกรรม ส่วนใหญ่จะทำกันในอุโบสถหรือสถานที่ที่อุปโลกขึ้นมา ด้านผู้สวดพระสงฆ์ที่เป็นผู้ทรงปาฏิโมกข์ส่วนใหญ่จะมีอายุมากแล้ว ทำให้ความจำลดลง ด้านพระสงฆ์ ภารกิจหน้าที่ของพระสงฆ์ในด้านอื่นๆ ก็มีมากทั้งภารกิจด้านการศึกษาซึ่งมีทั้งทางโลกและทางธรรมทำให้ขาดความสนใจในการประกอบพิธีกรรมที่สำคัญเช่นนี้ได้

ด้านตำราในอดีตหาตำราได้ยาก เพราะมีพิมพ์น้อย ทั้งยังเป็นภาษาบาลี ใครที่จะฝึกสวดต้องขอตำราจากครูบาอาจารย์ที่มีด้านการเผยแพร่ไม่มีการเผยแพร่เป็นรูปธรรม คงมี

การแนะนำกันเพียงแต่ในหมู่คณะของสงฆ์ เพราะถือว่าเป็นพิธีกรรมของพระสงฆ์ไม่เกี่ยวกับ
พุทธศาสนิกชน

ปัจจัยที่จะส่งผลกับการสวดพระปาฏิโมกข์ ก็คงต้องผู้ทรงพระปาฏิโมกข์เป็น
อันดับแรก ต่อมาก็พระในวัด รวมไปถึงอามิสลินจางด้วย น่าจะมีส่วนไม่มากนักน้อย

พระดิเรก ฐานกโร วัดน้ำรัก

สถาปการสวดพระปาฏิโมกข์ในปัจจุบันนี้ ที่วัดก็มีพระในวัดสวดเอง และ
ภายในตำบลก็รวมๆ กันสวด ครบบ้างไม่ครบบ้าง

มีการสวดในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาและในวันเข้าพรรษารวมไปถึงสวด
ทุกๆ กึ่งเดือน

พระผู้ทรงพระปาฏิโมกข์มีไม่พอเพราะว่าสวดได้รูปเดียว มีการแก้ไขคือให้พระ
ที่วัดอื่นมาสวดให้ และฝึกพระรูปอื่นให้มาสวดช่วย แต่ยังฝึกไม่ค่อยได้

ผมเห็นว่า การสวดพระปาฏิโมกข์ ก็สวดกันไปตามประเพณี ฟังไม่ออก การเห็น
ความสำคัญแล้วแต่แต่ละรูปแต่ละท่าน

ผู้สวดพระปาฏิโมกข์ท่านน่าจะหวังปัจจัยบ้าง ไม่มากนักน้อย เพราะช่วยให้
สามารถอยู่ได้ไม่ลำบาก เป็นปัจจัยพื้นฐานของชีวิต

ด้านบุคคล ก็มีการสวดเร็วเกินไป มีการทำเวลา แต่ไม่รู้ว่าจะทำเวลาเพื่ออะไร ด้าน
สถานที่ก็เหมาะสมเพราะมีอุโบสถ ด้านตำรา มีครบถ้วนทั้งไทยและบาลี ด้านต้นแบบ มีรุ่นพี่คอย
แนะนำและทำให้ดู ด้านการเผยแพร่ มีการรวมเอาพระทั้งอำเภอมาลงอุโบสถที่วัดเดียวกัน

ปัจจัยที่มีผลกระทบคือเรื่องปัจจัยเครื่องบูชาพระปาฏิโมกข์ และการสำรวมของ
พระที่รวมทำสังฆกรรม บางครั้งสวดๆ อยู่ผู้ใหญ่อยังเกี่ยวหมากอยู่เลย

พระสุรพล สุขโขโต วัดจันทร์แสงศรี

ปัจจุบันนี้ที่วัดจะไปรวมลงกัน ในตำบล เพราะที่วัดไม่มีผู้ทรงพระปาฏิโมกข์
ส่วนในตำบลก็มีแค่ 2 รูปเท่านั้น และสวดกันเฉพาะในพรรษาเท่านั้น นอกพรรษางดไป

พระในพื้นทีเห็นความสำคัญของการฟังพระปาฏิโมกข์ การทำสังฆกรรมน้อย
มาก ตอนฟังก็ตั้งใจฟังน้อย ที่จะท่องให้จบยิ่งน้อยที่สุด

เรื่องการสนับสนุน อาจจะต้องการกำลังใจ ปัจจัยจสนับสนุนให้พอสมควร เช่น
เงินเดือน หรือการสวดแต่ละครั้งควรได้รับค่าตอบแทนพอสมควร เพราะยากกว่าจะได้และเหนื่อย
มาก เมื่อยมากกว่าจะจบ ก่อนสวดต้องทบทวนอีกไม่น้อย

ด้านบุคคลก็มีน้อยมากที่สวดได้ ด้านสถานที่มีอยู่กันทุกวัดอยู่แล้วอุโบสถ ด้าน
ตำราที่หาได้ไม่ยาก มีกันทุกวัด ด้านการเผยแพร่รู้กันเฉพาะในกลุ่มพระ โยมๆ ไม่รู้เรื่องเลย

ปัจจัยที่เป็นตัวกระทบต่อการสวดคือ มีพระที่สวดได้น้อยลง เพราะที่ส่วนมาก
บวชแค่พรรษาเดียว หรือน้อยกว่านั้น

พระจิรวัดน์ จารุโณ วัดบ้านอ่าง

ปัจจุบันก็สวดกันประจำ ทุกๆวันพระใหญ่ ไม่ได้ขาด แต่นอกพรรษาก็มีบ้าง
ขาดไปบ้าง

พระที่สวดให้ก็พอมี แต่ไม่พอ บางครั้งก็รวมๆ กันสวด บางครั้งต้องงดไปเพราะ
ไม่มีคนสวด

พระส่วนมากให้ความสำคัญน้อยไป นั่งฟังกัน มีนั่งไม่เรียบร้อย ไม่มีสมาธิ ไม่
ตั้งใจฟัง สักแต่ฟังให้จบ จบมากก็มีคุยกันว่า นานบ้าง เมื่อยบ้าง เพราะให้ความสำคัญน้อยไป ส่วน
พระผู้ใหญ่ท่านเห็นความสำคัญอยู่แล้ว ท่านตำรวม ตั้งใจฟัง บางรูปแม้แต่มือถือยังไม่เอาไป เพราะ
อาจก่อให้เกิดเสียสมาธิได้

พระผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ อย่างน้อยก็ต้องหวังปัจจัยบ้าง เครื่องบูชาพระ
ปาฏิโมกข์บ้าง และความร่วมมือนำใจในการฟังพระปาฏิโมกข์ของพระในวัด ฟังโดยเคารพ

ด้านวัด ที่วัดก็สวดกันในอุโบสถตามปรกติ ไม่ต้องเตรียมอะไรมากเพราะใน
โบสถ์พร้อมอยู่แล้ว แคยกธรรมาสน์มาก็ใช้ได้

ด้านผู้สวด สำหรับส่วนนี้ทางวัดมีพระที่สวดได้มาก ทั้งยังส่งออกไปสวดให้วัด
อื่นๆ อีกด้วยจึงไม่ได้มีปัญหาใดๆ เพราะทางวัดมีสำนักเรียน พระที่มาอยู่ใหม่ก็จะเป็นผู้มี
ความสามารถส่วนหนึ่งในการที่จะท่องจำได้

ด้านพระสงฆ์ ถือเป็นกฎและเป็นธรรมเนียมในการปฏิบัติของที่วัดว่า พระทุก
รูปต้องลง ถ้าไม่จำเป็นถึงขั้นขอขาดขาดตาย ก็จะไม่ขาด และมีการเช็กชื่อพระที่ลงพระปาฏิโมกข์
ด้วย เพื่อความพร้อมเพรียงและเป็นเอกภาพ

ด้านตำรา ทางวัดมีตำราถวายสำหรับผู้ที่ต้องการ และตำรานั้นก็ยังสามารถหาได้ง่าย ถ้า
พระท่านสนใจที่จะท่องก็สามารถที่จะหยิบมาใช้สอยได้ทันที

ด้านการเผยแพร่ หลวงพ่อและผู้นำของวัดได้เปิดโอกาสให้ญาติโยมได้ร่วม
ทำบุญสนับสนุนผู้สวดพระปาฏิโมกข์โดยมีการถวายผ้าไตรในวันพระใหญ่ ให้เป็นเกียรติแก่ผู้สวด
และให้ญาติธรรมได้น้อมนำมาเป็นทิวทัศน์อีกด้วย

ปัจจัยที่จะส่งผลกระทบก็ ตัวผู้สวดเอง และพระในวัดที่แสดงออกถึงความ
ร่วมมือตั้งแต่ก่อนทำอุโบสถ จนถึงขณะทำ และจากเจ้าอาวาสที่มีส่วนไม่มากนักน้อย

พระมหาดาวร ขนฺติวิสุโข วัดบ้านอ่าง

ปัจจุบันนี้ พระผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ที่วัดก็มีสวดให้ แต่ไม่พอ และสวดกันไม่ตลอดพรรษา นอกพรรษาก็รวมๆ กันสวดกับวัดอื่นๆ เพราะพระในวัดมีน้อย และท่านก็สุขภาพไม่ค่อยดีที่จะสวดตลอด คงพอไหวแค่นั้นในพรรษา ภาพรวมส่วนตำบล อำเภอถือว่าไม่พอเพียง ควรมีมากกว่านี้ วัดละรูป ถ้ามีพระเกิน 10 รูป ก็น่าจะมีมากกว่านั้น

พระใหม่ๆ ไม่รู้ด้วยซ้ำว่าคืออะไร ทำเพื่ออะไร จึงไม่ค่อยให้ความสำคัญ ไม่ตั้งใจฟังเท่าไร มีเลศอ้างไม่ลงบ้าง เรียกว่า ป่วยการเมืองก็มี ส่วนพระเก่าบางรูปก็เคารพพระปาฏิโมกข์มากๆ บางรูปนั่งฟังไม่เคารพ แล้วแต่สามัญสำนึกของแต่ละรูป

ถ้าผู้ทรงพระปาฏิโมกข์หวังก็คงจะเป็นการให้เกิดสติในขณะสวด เคารพผู้สวด เคารพพระวินัย และให้กำลังใจกันด้วยการฟังด้วยอาการสงบ ต่อมาก็การดูแลเอาใจใส่จากผู้ปกครอง อามิสตินจ้างบ้างตามกำลัง

บุคคล ก็น่าจะมีปัญหาที่พระใหม่ไม่ค่อยร่วมมือกัน ตำราไม่มีปัญหาเหมือนกันทุกวัด ผู้ชี้แนะหาได้ไม่ยาก สถานที่ยังพร้อมมากมาย การเผยแพร่ ยังไม่มีความชัดเจน

ปัจจัยที่จะมีผลกระทบต่อการสวดพระปาฏิโมกข์ก็อยู่ที่สมาธิของผู้ทรงพระปาฏิโมกข์เองขณะสวด และพระในวัดทั้งหมด รวมถึงคำตอบแทนด้วย

พระมุนิน สุมน วัดพญาล้าง

ปัจจุบันนี้ ก็สวดกันอยู่ประจำ 14-15 คำ แต่ก็ได้แค่นั้นในพรรษา นอกพรรษาพระไม่พอ เพราะพระที่มีครบก็แค่นั้นในพรรษา นอกพรรษาเหลือสองรูปบ้าง สามรูปบ้างในแต่ละวัด รูปเดียวหรือไม่มีพระก็ยังมี ต้องแก้ด้วยการนิมนต์มารวมกันสวดเป็นตำบลหรือเป็นอำเภอเลย เปลี่ยนสถานที่สวดไปสลับกันไป

ถ้าว่าพระผู้ทรงพระปาฏิโมกข์เพียงพอไหม ตอบว่าไม่พอเลย ต้องมีมากกว่านี้เทียบกับจำนวนวัดแล้ว น้อยจริงๆ ถึงขั้นหายได้ยากแล้ว

ท่านคงหวัดการดูแลเอาใจใส่ การช่วยเหลือเท่าที่จะได้ ปัจจัยในแต่ละครั้งที่สวด หรือเงินเดือนเลยยิ่งดี และการได้รับการยอมรับนับถือ เช่นเจ้าอาวาสประกาศต่อหน้าญาติโยมในวันพระว่า รูปนี้สวดพระปาฏิโมกข์วัดเรา เป็นการให้เกิดศรัทธายิ่งเชิดชู แต่ตัวรู้กันเฉพาะพระเราว่าท่านเป็นผู้สวด

ด้านวัด หรืออุโบสถทำสังฆกรรม ถ้าไม่มีโบสถ์ก็สมมติขึ้นมาได้ เรียกว่าอุปโลกน์

ด้านผู้สวดน่าจะมีจำนวนน้อย เคยอยู่มาหลายวัด บางวัดก็ไม่มี บางวัดก็มีสองรูปบ้าง สามรูปบ้าง แต่เฉลี่ยต่อจำนวนพระทั้งหมดแล้วถือว่าน้อย และมีแต่จะค่อยๆ น้อยลงเรื่อยๆ

ด้านพระสงฆ์ในปัจจุบันไม่มีใครมีพระสงฆ์ที่ให้ความสำคัญกับการฝึกสวดพระปาฏิโมกข์ อาจจะเป็นเพราะใช้ภาษาที่ยากไม่เข้าใจคือ ภาษาบาลี ทั้งยังไม่มีแรงจูงใจในการฝึกฝน

ด้านตำราเป็นหนังสือทั่วไปทั้งภาษาบาลีหรือภาษาไทย ส่วนเล่มที่ใช้สำหรับตรวจทานการสวดในอุโบสถเป็นหนังสือเฉพาะที่เรียกว่า คัมภีร์

ด้านการเผยแพร่ตามสภาพที่เห็นอยู่ยังไม่มีการเผยแพร่ที่ชัดเจน ถึงแม้ภิกษุปาฏิโมกข์จะเป็นเรื่องสำคัญมาก ทำให้พระสงฆ์ในปัจจุบันยังไม่มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องนี้ดีพอ

ปัจจัยที่มีผลกระทบ คือจำนวนพระในวัดที่มีไม่พอที่จะสวด เจ้าอาวาส ตัวผู้สวดเอง และ ปัจจัยที่ถวายเป็นแต่ละครั้ง

สรุปประเด็นสภาพปัจจุบันปัญหาจากการสัมภาษณ์ผู้มีส่วนร่วมได้เห็นว่า พระผู้ทรงพระปาฏิโมกข์นั้นมีน้อยอย่างยิ่งไม่เพียงพอต่อความต้องการของวัด ของคณะสงฆ์ทั้งภาพรวม ทั้งความรู้ความสามารถก็ลดหลั่นกันไป ไม่สม่ำเสมอแล้วแต่บุคคล ความเข้าใจในเรื่องสังฆกรรมของผู้ทรงเอง ผู้ที่เข้าร่วมสังฆกรรมยังไม่เพียงพอ พระผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ขาดกำลังใจในการทำหน้าที่ เช่นการดูแลสวัสดิการรักษายาบาล ปัจจัยเครื่องอาศัยดำรงชีพ หรืออามิสสินจ้าง เช่นนิตยภัต การสร้างความรู้ความเข้าใจให้เกิดขึ้นกับคณะสงฆ์ภายในวัด ภายในจังหวัดหรือแม่แต่ฆราวาส ซึ่งนับเป็นการเผยแพร่ยังไม่ได้ทำอย่างเป็นรูปธรรม ทั้งการส่งเสริมให้มีการท่องบ่นทรงจำสำหรับพระที่บวชเข้ามาใหม่ก็ไม่ได้ทำอย่างเป็นระบบ พระผู้ใหญ่เป็นความสำคัญแต่แสดงออกน้อย ไม่ได้ถึงขั้นกำหนดเป็นนโยบาย ประเด็นที่สำคัญมากๆ คือพระที่บวชเข้ามามีน้อย พระจำพรรษาแล้วสึกมีมาก อยู่ต่อพรรษาที่สองขึ้นไปยิ่งน้อย จึงหาพระที่มีความตั้งใจที่จะท่องบ่นพระปาฏิโมกข์น้อยนัก หายากยิ่ง เมื่อท่องแล้วก็มีใช้ว่าจะจบได้ทุกรูป ความเชื่อที่ว่า เป็นบุญเก่าสำหรับผู้ที่จะท่องได้ หรือความเชื่ออื่นๆ ที่ส่งผลต่อการท่องบ่นทรงจำยังมีอยู่มาก ส่งผลทั้งด้านดีและด้านเสีย ด้านดีคือ ถ้าท่องได้ได้ไปสวรรค์แน่นอน ด้านเสียคือ ท่องไม่ได้ไม่มีบุญเก่าอาจเป็นบ้า สุดท้ายคือภาระหน้าที่และปัญหาสุขภาพของผู้ทรงพระปาฏิโมกข์เอง ส่งผลอย่างยิ่งต่อการคงอยู่และการทำสังฆกรรมของคณะสงฆ์

สภาพทั่วไปการกระทำการต่างๆ ในสังคม หรือสังฆกรรมใดๆ ก็ตามย่อมต้องประสบกับปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ที่จำต้องแก้ไขอาจสำเร็จหรือไม่ก็ได้ ทั้งนี้อยู่ที่ศิลปะในการบริหารจัดการของผู้นำที่มีความรอบรู้ในเรื่องของการบริหารเช่นเดียวกับการสวดพระปาฏิโมกข์ก็ย่อมมีสภาพปัญหาและอุปสรรคให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้ดำเนินการไปสู่ความสำเร็จและบรรลุวัตถุประสงค์ของวัดหรือองค์กร

ก่อนที่จะกล่าวถึงปัญหาของการสวดพระปาฏิโมกข์ในปัจจุบัน เพื่อให้ได้เห็นถึงความชัดเจนของปัญหา ผู้วิจัยขอกล่าวถึงความเป็นอัตตลักษณะของการสวดพระปาฏิโมกข์ และการสวดพระปาฏิโมกข์เป็นกิจที่จำต้องทำดังต่อไปนี้

1) อัตตลักษณะของการสวดพระปาฏิโมกข์

การสวดพระปาฏิโมกข์นับได้ว่าเป็นอัตตลักษณะหรือเอกลักษณ์อย่างหนึ่งซึ่งปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นเพื่อบ่งบอกถึงสังฆกรรม ที่สงฆ์ควรให้ความสำคัญหรือไม่ เช่นเดียวกับอัตตลักษณะของการสวดพระปาฏิโมกข์ก็เป็นลักษณะเฉพาะที่ทำให้บุคคลอื่นมีความเลื่อมใสศรัทธาในความเป็นพระพุทธศาสนาทั้งยังถือได้ว่าเป็นอายุของพระพุทธศาสนาอีกด้วย

“...มีความศรัทธาในพระพุทธศาสนา เมื่อได้ฟังแล้วก็เกิดความประทับใจในผู้สวดทำให้อยากได้สวดบ้าง ส่วนใหญ่ผู้สวดปาฏิโมกข์มักจะมีผู้แนะนำวิธีการสวดโดยการเริ่มสวด...” (การสนทนากลุ่ม 15 มกราคม 2559)

“...ปัจจุบันยังไม่ได้มีการเผยแพร่ให้ปรากฏในสังคมชาวพุทธ เพราะมองว่าเป็นเรื่องของวินัย ของพระสงฆ์ซึ่งไม่มีความเกี่ยวเนื่องกันกับพุทธศาสนิกชน แต่เมื่อทราบ... ก็จะมาร่วมถวายน้ำปานะ ถวายปัจจัยแก่พระภิกษุผู้สวดพระปาฏิโมกข์ เพราะมีความเชื่อว่าการทำบุญขณะที่พระร่วมทำสังฆกรรมจะได้บุญมาก...” (การสัมภาษณ์เชิงลึก 10 พฤศจิกายน 2558)

ดังนั้น การสวดพระปาฏิโมกข์เป็นภารกิจหน้าที่ของพระสงฆ์เมื่อถึงวันอุโบสถ เพราะแสดงถึงความพร้อมเพรียงกันในการทำสังฆกรรม กล่าวคือภิกษุปาฏิโมกข์ร่วมกัน และส่วนใหญ่ก็จะทำกันในโบสถ์ อาจต้องมีการลงภิกษุปาฏิโมกข์ร่วมกันในแต่ละเขตตำบล ในช่วงเทศกาลเข้าพรรษา หลังจากออกพรรษาก็ไม่มีการลงภิกษุปาฏิโมกข์ ซึ่งจะมีอีกครั้งหนึ่งก็เป็นวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา เช่นวันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา วันอาสาฬหบูชา เป็นต้น เหล่านี้เป็นปรากฏการณ์ทางสังคมที่บ่งชี้ถึงอัตตลักษณะของการสวดพระปาฏิโมกข์

“...สังฆกรรมในสมัยพุทธกาล ไม่มีอุโบสถ เวลาจะทำสังฆกรรมจะต้องมีการกำหนดพื้นที่ให้ชัดเจน โดยใช้ธรรมชาติสิ่งแวดล้อมเป็นนิมิตเครื่องหมาย...” (การสัมภาษณ์เชิงลึก 13 พฤศจิกายน 2558)

การที่พระสงฆ์เข้าประชุมทำสังฆกรรมฟังภิกษุปาฏิโมกข์ยังเป็นการแสดงออกถึงความสามัคคีของหมู่คณะ เพราะถ้าพระสงฆ์ที่อยู่ร่วมกันในวัดนั้นๆ ยังร่วมประชุมกันฟังพระปาฏิโมกข์โดยพร้อมเพรียงกันแล้ว ก็ย่อมแสดงว่าพระสงฆ์ในวัดนั้นๆ มีศีลจารวัตรที่สม่ำเสมอกัน ไม่มีความรังเกียจซึ่งกันและกันเพราะศีลเป็นเหตุให้การอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ปรากฏการณ์แห่งอัตตลักษณะ ปรากฏชัดจากการที่พระสงฆ์ยังร่วมกันฟังพระปาฏิโมกข์อยู่ตราบใดก็เป็นเหตุที่แสดงให้เห็นถึงความตั้งมั่นแห่งพระพุทธศาสนา ให้มีความเจริญมั่นคงต่อไปตราบนั้น ดังนั้นสังฆกรรม

จึงเป็นปรากฏการณ์ทางอัตตลักษณ์อีกประการหนึ่งในวงการสงฆ์ ที่แสดงให้เห็นในรูปของการสวดพระปาฏิโมกข์ จึงมีความจำเป็นอย่างมากที่คณะสงฆ์จะต้องให้ความสำคัญ และดำเนินการให้เป็นไปตามบทบาทหน้าที่และโครงสร้างของพระธรรมวินัยตามที่ได้ทรงบัญญัติไว้ดังนั้น

2) การสวดพระปาฏิโมกข์เป็นกิจจำต้องทำ

จากการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่มได้ความเห็นพ้องว่า การสวดพระปาฏิโมกข์เป็นกิจที่จำต้องทำอยู่ในระดับที่สูงมาก แต่ยังมีจำนวนน้อยที่ไม่ให้ความสำคัญกับการสวดพระปาฏิโมกข์ อาจเป็นเพราะสาเหตุที่ใช้ภาษาที่ยากต่อการเข้าใจและไม่มีแรงจูงใจในการฝึกฝน เนื่องจากไม่มีการส่งเสริมอย่างเป็นรูปธรรม ทั้งยังมีความเชื่อว่า พระรูปใดที่สวดพระปาฏิโมกข์ได้จะต้องเป็นพระตลอดไป หรือแม้แต่ลาสิกขาไปแล้วก็ต้องมีอันหนักกลับมาใหม่ จึงไม่กล้าที่จะหัดสวดพระปาฏิโมกข์ เพราะเกรงว่าจะไม่ได้ลาสิกขา

“....ภิกษุปาฏิโมกข์เป็นเรื่องที่สำคัญมาก เพราะพระพุทธเจ้าทรงบัญญัติหลังจากที่มีภิกษุประพฤติไม่สมควร แต่หากไม่มีการเผยแพร่ก็จะทำให้พระภิกษุจำนวนมากที่อาจย่อหย่อนต่อพระธรรมวินัยเป็นเหตุให้ลงอบายมุขภูมิได้ง่าย...” (การสัมภาษณ์เชิงลึก 13 พฤศจิกายน 2558)

“....ในปัจจุบันถึงแม้จะมีการพิมพ์พระปาฏิโมกข์ในหนังสือหรือตำราหลากหลายเล่ม แต่ก็ขาดผู้สนใจอย่างจริงจัง เพราะถูกมองว่าเป็นเรื่องของพระสงฆ์ เป็นวินัยของพระสงฆ์ไม่มีความเกี่ยวข้องกับพุทธศาสนิกชน จึงทำให้การเผยแพร่สิ่งเหล่านี้ยังไม่ทั่วถึงและพุทธศาสนิกชนก็ไม่ได้รับรู้ ทั้งๆ ที่พุทธศาสนิกชนทั่วไปก็มีส่วนสำคัญในการทำนุบำรุงพระสงฆ์ในการทำสังฆกรรม...” (การสนทนากลุ่ม 15 มกราคม 2559)

“....ภิกษุปาฏิโมกข์มีความสำคัญเพราะเป็นคำสอนที่เป็นข้อวินัยของภิกษุที่มีความสำคัญต่อความเป็นอยู่ของพระภิกษุ ทำให้พระภิกษุได้ระลึกถึงศีลของตนอันจักเป็นประโยชน์ต่อพระภิกษุให้ได้ศึกษาทบทวนพระวินัยที่เป็นหลักปฏิบัติ และเพื่อทบทวนตัวเองว่ามีความบกพร่องผิดอาบัติส่วนใด และสร้างความสามัคคีให้เกิดในหมู่คณะสงฆ์ พระสงฆ์มีศีลาจารวัตรที่สม่ำเสมอ ไม่มีความรังเกียจเพราะศีล เป็นเหตุให้การอยู่ร่วมกันเป็นสุข หากพระสงฆ์ได้ยกภิกษุปาฏิโมกข์ขึ้นแสดงอยู่ตราบใดก็เป็นเหตุที่แสดงให้เห็นถึงความตั้งมั่นแห่งพระพุทธศาสนาให้มีความเจริญมั่นคงต่อไป...” (การสนทนากลุ่ม 15 มกราคม 2559)

สังฆกรรมทุกอย่างต้องอาศัยองค์ประกอบของสงฆ์ ในส่วนที่เป็นระเบียบตามประเพณีนิยมของการสวดพระปาฏิโมกข์ ซึ่งจำแนกได้เป็นสองกรณี คือ 1) บุพกรรม คือ กิจที่จะพึงทำก่อนประชุมสงฆ์ เป็นธุระที่จะทำในเบื้องต้น งานที่จะต้องกระทำที่แรกหรือเรื่องที่ต้องเตรียมให้เสร็จ เช่น บุพกรรม การทำอุโบสถ ให้พระเถระลงอุโบสถก่อนเพื่อสั่งให้ภิกษุผู้น้อยปิดกวาดโรงอุโบสถ บุพกรรมจึงเป็นงานที่ภิกษุต้องทำในวัน 14 ค่ำ หรือ 15 ค่ำ และวันปาราวณา และ

2) บุพกิจ คือ กิจอันจะต้องทำก่อนกิจเบื้องต้น เช่น บุพกิจในการทำอุโบสถ ก่อนสวดปาฏิโมกข์ต้อง นำปาริสุทธิของภิกษุผู้อาพาธมาแจ้งให้สงฆ์ทราบ บอกอุตุ นัยภิกษุ และให้โอวาทภิกษุณี เหล่านี้ ล้วนเป็นปรากฏการณ์ที่บ่งถึงการสวดพระปาฏิโมกข์เป็นกิจอันสงฆ์จำต้องทำมิใช่แค่เพียงทำเท่านั้น ซึ่งนับเป็นหนึ่งในสังฆกรรม และเป็นอายุของพระพุทธศาสนาอีกด้วย

เมื่อเข้าใจถึงอัตตลักษณะและความจำเป็นของการสวดพระปาฏิโมกข์ดังกล่าวแล้ว ผู้วิจัย จึงขอเสนอผลสังเคราะห์ข้อมูลที่บอกถึงสภาพปัญหาของการสวดพระปาฏิโมกข์ให้ทราบดังต่อไปนี้ ทำให้ผู้วิจัยได้พบสภาพปัญหาและอุปสรรคของการสวดพระปาฏิโมกข์ และมีความจำเป็นอย่างเร่งด่วนที่จะต้องอนุรักษ์การสวดพระปาฏิโมกข์โดยให้ความสำคัญกับผู้สวดพระปาฏิโมกข์ โดยเร็ว และจากการรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพผู้วิจัยอาศัยกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ซึ่งประกอบด้วยสี่ขั้นตอนได้แก่ การตีความข้อมูล เปรียบเทียบข้อมูล การสังเคราะห์ข้อมูล และการสร้างข้อสรุปข้อมูล ทำให้ผู้วิจัยได้ทราบถึงสภาพปัญหาและอุปสรรคในปัจจุบันของการสวดพระปาฏิโมกข์ รวมถึงแนวทางในการอนุรักษ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์โดยพบปัจจัยสำคัญคือ การให้ความสำคัญกับการสวดพระปาฏิโมกข์ การขาดแรงจูงใจ และยังรวมไปถึงการรักษาอัตตลักษณะดังรายละเอียดต่างๆ ที่จะกล่าวถึงต่อไปนี้

1. สถานที่สวดพระปาฏิโมกข์จำกัด

สถานที่ในการสวดพระปาฏิโมกข์ ส่วนใหญ่ก็กระทำกันในโบสถ์ วัดในเขตชุมชน ส่วนใหญ่จะมีพระภิกษุอาศัยอยู่มากและมีอุโบสถเกือบทุกวัด เวลาทำสังฆกรรมก็ทำได้เลย ซึ่งแตกต่างจากวัดที่อยู่ในชนบทออกไป อาจต้องมีการลงภิกษุปาฏิโมกข์ร่วมกันในแต่ละเขตตำบล

“...เวลาทำสังฆกรรมก็ทำได้เลย ซึ่งแตกต่างจากวัดที่อยู่ในชนบทออกไป อาจต้องมีการลงภิกษุปาฏิโมกข์ร่วมกันในแต่ละเขตตำบลในช่วงเทศกาลเข้าพรรษา หลังจากออกพรรษาก็ไม่ได้ลงภิกษุปาฏิโมกข์ จะมีการลงภิกษุปาฏิโมกข์อีกทีที่เป็นวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา เช่น วันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา วันอาสาฬหบูชา เป็นต้น...” (การสัมภาษณ์เชิงลึก 13 พฤศจิกายน 2558)

“...สำหรับวัดที่มีอุโบสถก็จะทำสังฆกรรมฟังปาฏิโมกข์กันในอุโบสถ ส่วนวัดหรือสำนักสงฆ์ที่ไม่มีอุโบสถก็จะสมมติพื้นที่สี่เหลี่ยมขึ้นเป็นพื้นที่สำหรับการทำสังฆกรรมสวดพระปาฏิโมกข์ เช่น ในศาลาวัด...” (การสนทนากลุ่ม 15 มกราคม 2559)

ส่วนใหญ่อีกกระทำกันในโบสถ์ หากไม่มีอุโบสถก็จะทำการสมมติอุโบสถขึ้นมาชั่วคราว เป็นการอุปโลกน์ ณ ที่ใดที่หนึ่งเป็นสถานที่สำหรับทำสังฆกรรมกล่าวคือการลงอุโบสถเพื่อฟังพระปาฏิโมกข์ ข้อสำคัญก็คือ การจัดเตรียมสถานที่ การทำความสะอาด ความพร้อมในการทำสังฆกรรม เพื่อนำไปสู่ความเป็นระเบียบเรียบร้อย และสะดวกต่อการสวดพระปาฏิโมกข์

2. ข้อจำกัดของตัวผู้สวดพระปาฏิโมกข์

ข้อจำกัดหมายถึงความไม่พร้อมของพระภิกษุที่ปฏิบัติหน้าที่สวดพระปาฏิโมกข์ ซึ่งมีหลายกรณี เช่น การบกพร่องทางการทรงจำ ความชราภาพ หรือ ความขาดริริยะในการท่องจำอย่างต่อเนื่อง สาดัจจกิริยา เป็นต้น

“...ผู้ทรงปาฏิโมกข์น้อยลง เพราะปัจจุบันคนที่เข้ามาบวชมีจำนวนลดลง เวลาที่บวชก็ลดน้อยลง 7 วันบ้าง 15 วันบ้าง เนื่องจากภาวะเศรษฐกิจและภาระหน้าที่การทำงาน ทำให้ไม่สนใจการสวดพระปาฏิโมกข์...” (การสัมภาษณ์เชิงลึก 13 พฤศจิกายน 2558)

“...ส่วนใหญ่จะเป็นพระที่มีพรรษามาก... เนื่องจากมีศรัทธาในพระพุทธศาสนา เมื่อฟังแล้วก็เกิดความประทับใจ ในตัวผู้สวดพระปาฏิโมกข์ ทำให้อยากได้สวดบ้าง.... มักจะมีผู้แนะนำวิธีการสวด โดยการเริ่มสวดตามตำรา...” (การสนทนากลุ่ม 15 มกราคม 2559)

เพราะบทสวดปาฏิโมกข์ยาวมากใช้เวลาในการสวดประมาณ 35-50 นาที ดังนั้นจึงมีความเป็นไปได้สูงว่าการสวดปาฏิโมกข์จะสูญหายไปก่อนอย่างอื่น เพราะขาดผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ที่สนใจ การฝึกสวดใช้การท่องจำและออกเสียงอักขระที่ชัดเจนและถูกต้อง แต่ถ้าไม่สวดอย่างต่อเนื่องเป็นการสม่ำเสมอ อาจทำให้เลือนลางเกิดความลำบากในการสวด หรืออาจหลงลืมในที่สุด

3. ขาดขวัญและกำลังใจ

ในปัจจุบันพระสงฆ์ให้ความสำคัญต่อการสวดพระปาฏิโมกข์น้อย อาจมาจากสาเหตุหลายประการ อาทิ ไม่เข้าใจวัตถุประสงค์ของการสวดพระปาฏิโมกข์ มีภารกิจด้านอื่นๆ ซึ่งเข้าใจว่าสำคัญกว่า และประการสำคัญพระภิกษุไม่มีแรงจูงใจในการฝึกฝนหรือท่องบ่นซึ่งหากต้องการให้พระภิกษุเห็นความสำคัญของการสวดพระปาฏิโมกข์ เจ้าอาวาสหรือผู้บริหาร ก็ไม่ควรมอบหมายงานให้มากนัก

“...การลงอุโบสถสังฆกรรมฟังภิกษุปาฏิโมกข์บางรูปก็เห็นว่าไม่ใช่สิ่งสำคัญเพราะมีภารกิจในทางอื่นที่ต้องทำ ดังนั้นเมื่อไม่มีความรู้ ความเข้าใจ และไม่ให้ความสำคัญกับการลงทำสังฆกรรมภิกษุปาฏิโมกข์ ทำให้พระสงฆ์เกิดความไม่พร้อมเพียงต่อหมู่คณะ ย่อหย่อนต่อการประพฤติพรหมจรรย์ เป็นเหตุให้เกิดความไม่สามัคคีกันหมู่คณะสงฆ์...” (การสัมภาษณ์เชิงลึก 13 พฤศจิกายน 2558)

“...พระสงฆ์ทั่วไปฟังภิกษุปาฏิโมกข์แล้วไม่รู้เรื่องเพราะเป็นภาษาบาลี ผู้ที่ไม่ได้เรียนได้ศึกษาด้านปริยัติธรรมก็จะไม่มีความรู้ ทำให้ไม่ให้ความสำคัญกับการลงทำสังฆกรรมภิกษุปาฏิโมกข์ หรือแม้ว่าจะลงทำสังฆกรรมภิกษุปาฏิโมกข์ก็หาเข้าใจไม่ คิดว่าที่ทำกันอยู่เป็นเพียงพิธีกรรมที่จำเป็นต้องปฏิบัติ...” (การสนทนากลุ่ม 15 มกราคม 2559)

พระสงฆ์ในปัจจุบันมีความเกี่ยวข้องกับสังคมทางโลกมากขึ้น ทำให้การสวดพระปาฏิโมกข์มีบทบาทน้อยลง เนื่องมาจากไม่มีความรู้และความเข้าใจในภาษาที่ใช้และยังไม่มีครูอาจารย์ คอยแนะนำสั่งสอน

4. ขาดความรู้และทักษะในการสวดพระปาฏิโมกข์

ปัจจุบันคนที่จะเข้ามาบวชในพระพุทธศาสนามีจำนวนน้อยลงทั้งในเรื่องของเวลาที่เข้ามาบวชด้วย ประกอบกับการดิ้นรนตามภาระทางเศรษฐกิจและหน้าที่การงาน เมื่อเข้ามาบวชแล้วก็ไม่สนใจในการฝึกฝนที่จะท่องจำพระปาฏิโมกข์เนื่องจากมีเวลาในการอยู่เป็นสมณเพศจำกัด ไม่มีเพียงพอต่อการฝึกฝน

“...ผู้สนใจและศึกษาพระปาฏิโมกข์มักต้องบ่นกันเป็นภาษาบาลีและสอนกันเฉพาะภาษาบาลีเท่านั้น ไม่มีการสอนแปลว่าทั้งหมดที่พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติไว้ที่เรียกว่า ภิกขปาฏิโมกข์ นั้นมีความหมายอย่างไร และจะนำมาปฏิบัติอย่างไร หลายคนยังมีความเชื่อว่าการสวดปาฏิโมกข์จะต้องมีครูบาอาจารย์กำกับดูแล ซึ่งก็ทำได้น้อยเต็มทีเพราะส่วนใหญ่จะยุ่งกับงานกิจนิมนต์ งานคณะสงฆ์ ทำให้ยังขาดครูบาอาจารย์ที่มีความเชี่ยวชาญด้านนี้อยู่มาก...” (การสนทนากลุ่ม 15 มกราคม 2559)

“...เมื่อบวชแล้วไม่ได้ลาสิกขา ก็ตั้งมั่นว่าจะเป็นผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ให้จงได้ การฝึกสวดใช้การท่องจำและออกเสียงอักขระที่ชัดเจน และถูกต้องเท่านั้น แต่พอนานไปก็จดจำไม่ได้...” (การสนทนากลุ่ม 15 มกราคม 2559)

กล่าวโดยสรุป ผู้สวดพระปาฏิโมกข์ส่วนใหญ่ยังขาดความรู้และทักษะ ซึ่งมาจากสาเหตุ 3 ประการ คือ เห็นว่าเป็นสิ่งไม่จำเป็นที่ต้องรู้ จำนวนพระที่เข้ามาบวชน้อยลง และวันเวลาที่บวชก็ลดลง เข้าลักษณะที่เรียกว่า แปรผัน ทำให้ไม่สามารถฝึกซ้อมการสวดพระปาฏิโมกข์ให้เกิดความรู้และทักษะได้ ส่งผลให้ไม่สามารถเป็นผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ได้

5. ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง

ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ส่วนใหญ่ มักมาจากผู้ที่มีความประทับใจในการสวดของครูอาจารย์ และมากจากความมุมนานะเพราะเห็นรูปอื่นๆ สวดได้ จึงนึกอยากสวดบ้าง แต่มีพระภิกษุอีกไม่น้อยที่ขาดความมั่นใจในตนเองเพราะเห็นแต่การสวดพระปาฏิโมกข์มาจากพระภิกษุผู้ทรงรูปเดิมๆ เมื่อไม่ได้รับการส่งเสริมสนับสนุนหรือการบังคับจากครูอาจารย์ รวมถึงเจ้าอาวาสด้วยแล้ว จึงขาดความมั่นใจในการแสดงออก โดยเฉพาะต่อคนหมู่มาก

“...ส่วนใหญ่จะเป็นรูปเดิมๆ ไม่มีรูปใหม่ส่วนแทนรูปเก่า...บางรูปก็เป็นการอิงอาศัยตำราในการสวด...ผู้ที่ไม่ได้เรียนด้านเปรียญธรรมก็จะไม่มีความรู้ภาษาบาลีทำให้ไม่เห็น

ความสำคัญ...คิดว่าที่ทำกันอยู่เป็นเพียงพิธีกรรมที่จำเป็นต้องปฏิบัติเท่านั้น....” (การสนทนากลุ่ม 15 มกราคม 2559)

“...ภาระหน้าที่ของพระสงฆ์มีมากทั้งการศึกษา ซึ่งมีทั้งทางโลกและทางธรรม... ส่วนใหญ่ก็บวชกันระยะเวลาสั้นๆ จึงไม่ให้ความสำคัญกับการฝึกสวดคำพระปาฏิโมกข์....” (การสนทนากลุ่ม 15 มกราคม 2559)

ส่วนใหญ่ พระภิกษุเป็นพระที่บวชมาใหม่ และเริ่มมีจำนวนน้อยลงมีผลทำให้พระผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ลดน้อยลงไปด้วย ในลักษณะของการแปรผัน โดยเฉพาะในเขตชนบททาสวดได้ยากจำเป็นต้องอาศัยจากวัดอื่นๆ กระทั่งรวมกันสวดเป็นตำบล

โดยภาพรวมแล้ว สภาพโดยทั่วไปเป็นผลมาจาก ปาฐกถาการณ์อัตตลักษณะและความจำเป็นของการสวดพระปาฏิโมกข์ ซึ่งก่อให้เกิดสภาพโดยทั่วไปในสังคมของคณะสงฆ์ 5 ประการ กล่าวคือ สถานที่ในการสวดพระปาฏิโมกข์จำกัด ข้อจำกัดของผู้สวด ขาดขวัญและกำลังใจของผู้สวด ผู้สวดขาดความรู้และทักษะ รวมทั้งขาดความเชื่อมั่นในตนเอง

เมื่อพบปัญหาของการสวดพระปาฏิโมกข์แล้วยังพบอุปสรรคของการสวดพระปาฏิโมกข์อีก ส่วนใหญ่จะมาจากผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ได้มีจำนวนน้อยลง ทั้งนี้เพราะสภาพความเปลี่ยนแปลงของสังคมดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. จำนวนที่ลดลงของพระภิกษุ

ในปัจจุบันชายไทยเมื่ออายุครบเกณฑ์อุปสมบทมักไม่สนใจที่จะอุปสมบทตามประเพณีแต่เดิมมา ด้วยภารกิจทางเศรษฐกิจที่ต้องดิ้นรนประกอบอาชีพ ภารกิจทางการศึกษาที่มีการขยายระดับชั้นให้ยาวขึ้นมากกว่าเดิม ตลอดจนภาระทางครอบครัว สำหรับผู้ชายที่มีครอบครัวเร็วกว่ากำหนด ทำให้อัตราการอุปสมบทน้อยลงและน้อยวันในลักษณะของการแปรผัน

“...ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์มีจำนวนลดน้อยลงเรื่อยๆ เกิดจากผู้บริหารหน่วยงานไม่สนับสนุนให้เจ้าหน้าที่บวชนานๆ ทำให้ไม่มีผู้ฝึกหัดสวดพระปาฏิโมกข์ หากผู้ที่เป็นผู้ทวนพระปาฏิโมกข์สวดพระปาฏิโมกข์ไม่ได้ อาจทำให้เกิดปัญหาจะทานไม่ทัน ดังนั้น ผู้ที่เป็นผู้ทวนพระปาฏิโมกข์ควรจะต้องเป็นผู้ที่สวดพระปาฏิโมกข์ได้เหมือนกัน จึงจะทานได้ถูกต้องและทันกัน....พระปาฏิโมกข์เน้นให้จำเพียงอย่างเดียว เพราะเป็นข้อวินัยของพระสงฆ์ ดังนั้น ผู้สอนจะต้องสวดด้วยอักขระที่ชัดเจน ไม่เช่นนั้นแล้วจะเกิดความผิดพลาดในการจำ....” (การสนทนากลุ่ม 15 มกราคม 2559)

“...ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ เพราะในปัจจุบันมีจำนวนลดลง โดยรวมแล้วอาจเป็นเพราะเจ้าอาวาสไม่ได้ให้การส่งเสริมสนับสนุน ...จำนวนของพระสงฆ์ลดลง ถ้าเป็นวัดที่มีความ

เจริญอยู่ในเขตเมือง พระสงฆ์จะเข้ามาศึกษากันมาก แต่ถ้าเป็นวัดในชนบท ค่อนข้างมีปัญหา เนื่องจากขาดผู้สวด...” (การสนทนากลุ่ม 15 มกราคม 2559)

ปัญหาของการสวดพระปาฏิโมกข์อยู่ที่การไม่สนับสนุนให้พระภิกษุเป็นผู้ทรงพระปาฏิโมกข์นั่นเอง มักมาจากสาเหตุต่างๆ ดังนี้ จำนวนผู้เข้ามาอุปสมบทลดลง ภิกษุบางรูปสวดได้แต่สวดช้า หรือออกเสียงไม่ชัดทำให้ไม่กล้าที่และขาดความมั่นใจ โดยเฉพาะทำเวลาตามมาตรฐานไม่ได้

2. ความเชื่อบางอย่าง

ความเชื่อบางอย่างของมนุษย์อาจจะเป็นความจริงหรือไม่ก็ตาม ย่อมมีผลต่อการตัดสินใจ ในพฤติกรรมของมนุษย์ได้เป็นต้นว่า ความเชื่อเรื่องผีสิง โขคลาง บางความเชื่อเป็นสิ่งดี และในทางกลับกัน บางความเชื่อทำให้เกิดการตัดสินใจที่ผิดพลาด ส่งผลให้เกิดผลไม่พึงประสงค์ในชีวิตของตนได้

“...ถ้าบวชแล้วสามารถท่องพระปาฏิโมกข์ได้ จักเป็นผู้ที่มีบุญกุศลสูงและอาจต้องอยู่ในเพศบรรพชิตตลอดไป เหล่านี้คือเหตุผลที่ไม่อยากบวช...” (การสนทนากลุ่ม 15 มกราคม 2559)

“...คนที่อ่านหนังสือไม่ได้ หรือได้แต่น้อยมากมักเกิดปัญหาในการออกเสียง จึงทำให้เกิดความเชื่อที่ไม่สามารถสวดพระปาฏิโมกข์ได้ มีผลทำให้การสวดพระปาฏิโมกข์ขาดตกบกพร่อง กลายเป็นผลเสียต่อผู้สวด...” (การสนทนากลุ่ม 15 มกราคม 2559)

บางท่านมีความเชื่อในเรื่องที่ยังไม่อาจพิสูจน์ได้ว่ามีความเป็นจริงหรือไม่เพียงใด เช่นการสวดพระปาฏิโมกข์ที่บางรูปเข้าใจว่า เมื่อเข้ามาบวชแล้วจะลาสิกขาบทไม่ได้ ถ้าสามารถเป็นผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ได้เป็นต้น ความเชื่อลักษณะนี้คล้ายกับความเชื่อเกี่ยวกับสัญญาติญาณพื้นฐานของมนุษย์ จึงทำให้เชื่อกันว่า ผู้บวชที่สามารถสวดได้ย่อมลาสิกขาบทไม่ได้

3. ความชราภาพของภิกษุ

สังขารของมนุษย์นับเป็นอุปสรรคขัดขวางการทำงาน of มนุษย์ได้ เช่นอาชีพบางอย่าง โดยเฉพาะอาชีพที่เกี่ยวกับแรงงานที่ต้องใช้กำลังและเรี่ยวแรง หรืออาชีพที่เกี่ยวกับความจำ ซึ่งต้องอาศัยการจดจำทางสมอง เมื่อถึงวัยที่เรียกว่า ชราภาพ ประสาททั้งหก ได้แก่ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ ก็จะเสื่อมไปตามกาลเวลา ในลักษณะของการแปรผัน คือ อายุยิ่งมากความจำยิ่งเสื่อมลง เป็นต้น

“...การสวดพระปาฏิโมกข์ จำเป็นต้องอาศัยความจำที่มีจำนวนมาก และเป็นภาษาที่อ่านไม่ค่อยเข้าใจสำหรับผู้ที่ไม่ได้เรียนภาษาบาลี... เนื่องจากมีเนื้อหาที่ยาวและใช้เวลานานในการท่องจำ ภิกษุบางรูปที่ชราภาพมากทำให้ลำบากในการนั่งสวด...” (การสนทนากลุ่ม 15 มกราคม 2559)

“...เมื่ออายุมากขึ้นความจำก็เริ่มเสื่อมถอย และผู้สวดที่เข้าสู่ชราภาพจำเป็นต้องหยุดการสวด ทำให้จำนวนของพระภิกษุผู้สวดลดลง...” (การสนทนากลุ่ม 15 มกราคม 2559)

พระภิกษุที่สูงอายุมักมีปัญหาเกี่ยวกับสุขภาพ อาทิ การนั่ง การเปล่งเสียง ความจดจำ หรือความว่องไวใส่กิริยาท่าทาง เมื่อการสวดพระปาฏิโมกข์จำต้องใช้เวลาที่ยาวนาน จึงเป็นสาเหตุของการเจ็บป่วย ความหลงลืม และการออกเสียงที่ไม่ชัดเจน

4. ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง

ความเชื่อมั่นในตนเองหรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า ความเชื่ออำนาจในตน เป็นลักษณะทางจิตวิทยาอย่างหนึ่ง ที่จะกระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมของการกระตือรือร้น โดยเป็นความรู้สึกของการกล้าแสดงออก มีงานวิจัยหลายชิ้นยืนยันว่าพฤติกรรมการกล้าแสดงออกเป็นผลมาจากตัวแปรความเชื่ออำนาจในตน

“...การสวดพระปาฏิโมกข์เป็นภาษาบาลีทั้งหมด และเนื้อหามีมาก และเป็นบทสวดที่ยากต่อการจำ ถึงแม้บางวัดจะใช้วิธีสวดโดยอิงตำรา...” (การสนทนากลุ่ม 15 มกราคม 2559)

“...ถ้าผู้ทรงไม่หมั่นทบทวนก็จะเกิดความไม่มั่นใจ ทำให้เกิดความผิดพลาด...” (การสนทนากลุ่ม 15 มกราคม 2559)

บางครั้งภิกษุต้องการสวดพระปาฏิโมกข์ แต่ไม่มีแม่แบบหรือครูอาจารย์สอนให้ บางวัดเจ้าอาวาสไม่ได้สนับสนุน จึงทำให้เกิดความท้อแท้ และขาดผู้นำในการฝึกฝน กังวลว่าจะสวดผิดพลาดเพราะเนื้อหามีมาก ทำให้เกิดความเบื่อหน่าย จึงนำไปสู่การขาดความเชื่อมั่นในตนเอง

กล่าวโดยสรุป ปัญหาหลักๆ ที่เป็นอุปสรรคในการทำหน้าที่ของภิกษุผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ ประกอบด้วยปัญหา 4 ประการ ดังนี้ จำนวนภิกษุลดลง ความเชื่อบางอย่าง ความชราภาพ ความไม่มั่นใจในตนเอง ซึ่งจะนำไปสู่การแก้ไขโดยพิจารณาหาแนวทางการอนุรักษ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ที่ยังคงมีอยู่ให้ยังคงปฏิบัติหน้าที่ต่อไปอย่างมีประสิทธิภาพประสิทธิผลให้ยาวนานที่สุดเท่าที่จะทำได้ เพื่อรอผู้ทรงพระปาฏิโมกข์รุ่นใหม่เจริญรอยตาม ซึ่งเป็นไปได้ยากในปัจจุบัน

ตอนที่ 2 แนวทางการอนุรักษ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ของคณะสงฆ์สังฆมณฑลมหานิกาย เขตการปกครองจังหวัดจันทบุรี

ผลการสัมภาษณ์เชิงลึกจากกลุ่มตัวอย่างตามที่กำหนดไว้ในบทที่ 3 เกี่ยวกับแนวทางการอนุรักษ์พระภิกษุผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ของคณะสงฆ์มหานิกาย เขตการปกครองจังหวัดจันทบุรี

1. ผู้รู้

1.1 อำเภอเมือง

พระอรรคโมลี เจ้าอาวาสวัดไผ่ล้อม

พยายามทำให้มีพระบวช มีพระเรียน มีการศึกษาของพระเณรที่ดี มีพระอยู่ ต่อเนื่องจากหนึ่งพรรษา สร้างความรักในพระปาฏิโมกข์ ซึ่งให้เห็นถึงคุณค่า ประโยชน์ของการสวด ซึ่งให้เห็นถึงความสำคัญ ยกย่องเชิดชูให้เกียรติ ให้กำลังใจ ซึ่งนำแนะนำและโน้มน้าให้พระรุ่นใหม่ ท่องบ่นพระปาฏิโมกข์ จัดโครงการอบรม ตามเพิ่มให้การดูแลเอาใจใส่เช่นการรักษาพยาบาลและสวัสดิการต่างๆ

1.2 อำเภอท่าใหม่

พระราชจันทโมลี เจ้าอาวาสวัดบูรพาพิทยาราม

พระภิกษุที่เป็นผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ หมายถึง ผู้ทรงจำพระปาฏิโมกข์ คือ สิล 227 ข้อของพระภิกษุได้อย่างแม่นยำ ทรงจำได้คล่องแคล่ว สามารถสวดด้วยปากเปล่าได้อย่างชัดเจน ชัดคำ มิให้ผิดเพี้ยน ทั้งโบราณกล่าวกันว่า ผู้สวดพระปาฏิโมกข์ได้นั้น คือผู้ที่สามารถทดแทน บุญคุณมารดาบิดาได้อย่างดี ผู้ที่บวชมาได้บุญมหาศาล เพราะเป็นการจรจรโลงอายุของ พระพุทธศาสนา ทั้งเป็นการปิดประตูบาปคืออนรกและสัตว์ดิรัจฉาน ได้ส่วนนี้เป็นความเชื่อของคน รุ่นเก่า ดังนั้น เพื่อที่จะอนุรักษ์พระผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ไว้ จะต้องมีการให้ความสำคัญกับผู้สวด รวมถึงให้ความสำคัญกับพระปาฏิโมกข์ โดยผู้บริหารต้องชักนำชี้แจงให้พระภิกษุเห็นความสำคัญ ของการลงอุโบสถเพื่อฟังพระปาฏิโมกข์ นอกจากนี้ยังต้องมีการให้สินน้ำใจ ตามโบราณว่า อามิส สิ้นจ้าง คือมีค่าตอบแทนแก่ผู้สวดได้ และยังคงสวดอยู่ตามสมควรมีการให้เกียรติที่ทรงจำพระปาฏิ โมกข์ตามฐานานุกรม และมีการเปิดให้มีการแข่งขัน หรือมอบเกียรติบัตรจากเจ้าคณะผู้ปกครองเพื่อ เป็นกำลังใจแก่ผู้สวด

1.3 อำเภอแหลมงอง

พระครูโสภณศาสนานุรักษ์ เจ้าอาวาสวัดบางสระแก้ว

ผู้สวดพระปาฏิโมกข์ได้ เป็นผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ นับเป็นผู้ที่ปิดประตูบาป ตามที่พระ โบราณจารย์ คนเก่าคนแก่กล่าวกันว่า สร้างความเชื่อความศรัทธาใจอย่างนี้ให้เกิดขึ้น ส่งเสริมให้มีการสวดกันอย่างต่อเนื่องตลอดพรรษา พยายามจัดวัดจัดบ้านเราให้มีพระอยู่ตลอดทั้งมี เกินกว่าสิริรูป เพื่อที่จะได้ทำสังฆกรรมได้ตลอดปี คุณและผู้ที่ทำนทรงพระปาฏิโมกข์ไว้ให้อยู่กับเรา นานที่สุด ทั้งสุขภาพและจิตใจ สร้างความรู้ให้เกิดกับพระใหม่ ให้เห็นถึงความสำคัญของการฟัง พระปาฏิโมกข์ บอกญาติโยมให้รู้ให้เข้าใจ ใครเป็นญาติโยมของพระผู้ทรงพระปาฏิโมกข์จะได้ ภูมิใจ ใครได้ดูแลเอาใจใส่จะได้สุขใจ

1.4 อำเภอ นายอาม

พระครูประสิทธิ์ปัญญาคม เจ้าอาวาสวัดวังหิน

กำหนดเป็นนโยบายของคณะสงฆ์ให้เห็นเป็นเรื่องสำคัญอันดับต้นๆ เพราะพระปาฏิโมกข์ ถือเป็นหัวใจของพระศาสนาที่ว่าได้ ส่งเสริมสนับสนุนให้มีการอบรมเพิ่มเติมความรู้และทักษะ จัดโครงการประกวดการสวดพระปาฏิโมกข์ จัดโครงการสอบเพื่อมอบวุฒิบัตรประกาศเกียรติคุณ มอบถวายนิตยภัตรประจำแก่ท่าน ดูแลสวัสดิการท่านตามสมควร รวมไปถึงพิจารณาเป็นพิเศษในการขอเลื่อนสมณศักดิ์

1.5 อำเภอ มะขาม

พระครูสุจิตตจิตวิวัฒน์ เจ้าอาวาสวัดบ้านอ่าง

แนวทางการอนุรักษ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์คือ การได้รับความใส่ใจจากผู้บังคับบัญชา เช่น เจ้าอาวาส และควรมีการตั้งกองทุนเพื่ออุปถัมภ์ผู้สวดพระปาฏิโมกข์ เพื่อเป็นการให้เกียรติและให้ความสำคัญเพราะพระวินัยคือ อายุของพระพุทธศาสนา คือหัวใจสำคัญที่เราชาวพุทธต้องช่วยกันรักษาไว้ ผู้สวดเองก็ต้องหมั่นหมั่นฝึกฝนท่องจำเพื่อให้เกิดความชำนาญในการสวดอย่างสม่ำเสมอ

2. ผู้ปฏิบัติ

2.1 อำเภอ เมือง

พระศรีศาสนโมลี วัดโค้งสนามเป้า

ควรจัดให้มีการฝึกอบรมเพื่อเพิ่มขีดความสามารถ เพิ่มความรู้ความเข้าใจแก่ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ มอบประกาศนียบัตร ถวายนิตยภัตร สร้างขวัญและกำลังใจ สร้างความเชื่อมั่นในบุญในการกระทำ ให้เกิดแก่ผู้ที่ทรงอยู่ และสร้างศรัทธาให้เกิดแก่พระรุ่นใหม่ที่หน้าจะหัดท่อง กำหนดเป็นนโยบายของคณะสงฆ์ในการจัดการกับเรื่องนี้ เพราะพระวินัยเป็นรากฐานของพระศาสนา

พระปลัดนิล อุดจิจิตโต วัดสวนมะม่วง

การอนุรักษ์ผู้ทรงปาฏิโมกข์จะต้องมีการสร้างขวัญและกำลังใจ โดยการให้การยกย่องและให้เกียรติ เพราะถือว่าได้ทำหน้าที่ในการสืบทอดอายุพระพุทธศาสนา อาจมีผลตอบแทนบ้างขึ้นอยู่กับเจ้าอาวาส ส่วนตัวผู้ทรงพระปาฏิโมกข์เองก็ต้องหมั่นทบทวนฝึกฝนอยู่เป็นประจำ เพื่อมิให้เกิดความผิดพลาดในเวลาสวดพระปาฏิโมกข์

2.2 อำเภอท่าใหม่

พระรังสรรค์ ฐิตปสาโท วัดบูรพาพิทยาราม (พระอารามหลวง)

การอนุรักษ์ผู้ทรงปาฏิโมกข์นั้นขึ้นอยู่กับเจ้าอาวาสเป็นหลัก เพราะถ้าเจ้าอาวาสมีการให้เกียรติและถวายรางวัลหรือบูชาพระปาฏิโมกข์ ทั้งในพรรษาที่ตั้งขันไว้ให้โยมร่วมทำบุญด้วย วันเข้าพรรษายังให้โยมร่วมกันเป็นเจ้าภาพกระเช้าและผ้าไตรบูชาพระปาฏิโมกข์ด้วย ทั้งเจ้าอาวาสเองก็ยงถวายรางวัลส่วนตัวให้อีกไม่ขาด ท่านให้ความสำคัญเพราะเห็นความสำคัญของผู้สวดพระปาฏิโมกข์ ทำให้ผู้สวดได้รับผลตอบแทนทั้งในส่วนของเงินรางวัล สิ่งของและเกียรติยศ ทำให้ผู้สวดมีแรงจูงใจในการทบทวนและฝึกฝนอยู่เป็นประจำ เพื่อให้มีความแม่นยำ

พระมหาวารี เขมธมฺโม วัดคลองขุด

ในการอนุรักษ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์นั้น พระเถระผู้ใหญ่ควรให้ความสำคัญกับผู้ทรงพระปาฏิโมกข์บ้าง ควรมีการจัดอบรมผู้ทรงพระปาฏิโมกข์เพื่อให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน นอกจากนี้ควรมีการตั้งโรงเรียนเกี่ยวกับการสวดพระปาฏิโมกข์ในจังหวัด และให้แต่ละวัดส่งพระสงฆ์มาอบรม แล้วจัดการประกวดเพื่อให้เกิดแข่งขันในเรื่องความชัดเจนของอักขระ เมื่อฝึกอบรมเสร็จก็มีการแจกประกาศนียบัตรรับรองเพื่อเป็นเกียรติ

2.3 อำเภอแหลมสิงห์

พระครูพิศาลจันโทปมคุณ วัดบางกะไชย

แนวทางการอนุรักษ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์นั้น ควรมีการสนับสนุนอย่างจริงจัง กำหนดเป็นนโยบายของคณะสงฆ์ในการส่งเสริม มีการให้รางวัลตอบแทนสำหรับผู้สวดได้ เพื่อเป็นการสร้างขวัญกำลังใจ นอกจากนี้ควรมีการจัดอบรมการสวดพระปาฏิโมกข์เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความสำคัญและอานิสงส์ของพระปาฏิโมกข์

พระครูวิลาสจันทคุณ วัดกลาง (คลองน้ำเค็ม)

ปลูกฝังพระรุ่นใหม่ให้เห็นความสำคัญของการฟังพระปาฏิโมกข์ พยายามสร้างแรงจูงใจให้พระรุ่นใหม่ได้ฝึกหัดสวด และจูงใจให้พระที่เป็นผู้ทรงพระปาฏิโมกข์อยู่สวดอย่างสม่ำเสมอ ไม่จากหนีไปที่อื่น ลดภาระหน้าที่ของท่านเพื่อให้ท่านมีสมาธิในการทบทวน สร้างบรรยากาศในวัดให้ชวนแก่การสวด โดยปลูกฝังความเชื่อในการฟังพระปาฏิโมกข์ที่ถูกต้อง

2.4 อำเภอนายายอาม

พระมหาอัมรินทร์ อมโร วัดวังหิน

ปลูกศรัทธาในการฟังพระปาฏิโมกข์แก่พระรุ่นใหม่ ให้ตั้งใจฟัง ให้เกียรติแก่ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ และเคารพในพระวินัย เพราะเป็นหลักของพระศาสนา มอบขวัญและกำลังใจแก่ผู้ทำหน้าที่ วางกฎกติกาในการลงอุโบสถฟังพระปาฏิโมกข์ที่ชัดเจน ตั้งนิยัตถ์แก่ผู้ทรง

พระปาฏิโมกข์ คู่มือสวัสดิการด้านการรักษาพยาบาลยามเจ็บป่วย เพราะปัญหาสุขภาพ คือส่วนสำคัญต่อการทำหน้าที่ของท่าน

พระอธิการอุทัย สกโก วัดเนินนรมิต

การอนุรักษ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์นั้น ควรมีการส่งเสริมสนับสนุนให้มีการสวดกันทุกวัด และควรมีการจัดสัมมนาผู้ทรงพระปาฏิโมกข์เพื่อเปรียบเทียบความชัดเจนของอักขระกัน นอกจากนี้ควรมีการสร้างค่านิยมใหม่ที่ว่าผู้ทรงปาฏิโมกข์ที่เก่งและดีไม่ใช่ว่าสวดเร็ว แต่ควรมีเป็นผู้ทรงที่สวดแล้วพระสงฆ์ผู้ฟังเข้าใจ และเสียงอักขระชัดเจน

2.5 อำเภอมะขาม

พระครูพัชราธรรมภรณ์ วัดป่าอุทุมพร

การอนุรักษ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ จะต้องมีพิธีแนะให้เห็นถึงประโยชน์ของการสวดพระปาฏิโมกข์ว่าเป็นกุศลอันสูงสุด เปรียบเสมือนผู้สืบทอดพระพุทธศาสนา ส่วนในเรื่องของผลตอบแทนหรือรางวัลนั้นก็เป็อีกองค์ประกอบหนึ่ง ทั้งนี้เพื่อเป็นกำลังใจในการหมั่นฝึกฝนท่องจำให้มีความแม่นยำอยู่เสมอ

พระวิชัย ปสนโน วัดป่าน้ำรัก

จัดถวายปัจจัยเครื่องไทยธรรม ผ้าไตรตามกำลังความสามารถ มอบถวายการดูแลให้เกียรติ สร้างกำลังใจสร้างความเชื่อมั่น ในตนเองแก่ผู้สวดว่าตนเป็นผู้ที่มีความสามารถปลุกฝังพระรูนใหม่ให้ใส่ใจต่อการฟังพระปาฏิโมกข์ ให้เห็นเป็นเรื่องสำคัญ

3. ผู้มีส่วนร่วม

3.1 อำเภอเมือง

พระมหาบุญฤกษ์ ฐิตปุณฺโญ ป.ธ.๕ วัดสุทธาวารี

แนวทางการอนุรักษ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์นั้นควรรใช้ระบบการบริหารปกครองช่วยในการอนุรักษ์ เพราะพระเถระจะต้องช่วยกันในการอนุรักษ์เริ่มจากการกำหนดนโยบายในการอนุรักษ์ โดยมีการส่งเสริมสนับสนุนให้พระสงฆ์มีการสวดพระปาฏิโมกข์มีการสร้างขวัญกำลังใจด้วยสิ่งตอบแทนทั้งที่เป็นทรัพย์สินเงินทองและตำแหน่ง นอกจากนี้ยังต้องมีการประชาสัมพันธ์ให้พระสงฆ์เห็นความสำคัญของพระปาฏิโมกข์

พระมหาเอกชัย ปัญญาวิโร ป.ธ.๕ วัดสุทธาวารี

ควรมีการสร้างแรงจูงใจด้วยการให้รางวัล เช่น ผลตอบแทน ทั้งที่เป็นเงินทองและตำแหน่ง ตัวอย่างกรณีของวัดทับไทร พระสงฆ์รูปไหนสวดได้ จะได้รับรางวัลเงินสด 5,000 บาท เป็นรางวัลที่สามารถสวดได้ นอกจากนี้ผู้บริหารควรมีการประชาสัมพันธ์ให้พระสงฆ์รู้ว่าการ

สวดพระปาฏิโมกข์มีความสำคัญอย่างไร และมีอานิสงส์อย่างไร เพื่อที่พระสงฆ์จะให้เห็น
ความสำคัญและหันมาให้ความสนใจกับการสวดพระปาฏิโมกข์

พระนันทพล จันทลีโล วัดเนินโพธิ์

เนื่องด้วยปัจจุบันนี้ พระที่สวดพระปาฏิโมกข์ได้หรือที่ตามงานวิจัยเรียกว่า ผู้
ทรงพระปาฏิโมกข์นั้น มีน้อยนัก และค่อยๆ น้อยลงทุกวัน จึงควรมีการรักษาหรืออนุรักษ์เอาไว้
ไม่อย่างนั้นอาจไม่มีเหลือให้ได้ทำสังฆกรรมกันต่อไป

การอนุรักษ์โดยส่วนตัวผมเอง เห็นว่า การเปิดโอกาสของผู้ปกครอง หรือ
ผู้บริหารนั้นสำคัญ บางรูปท่องได้สวดได้แต่ยังไม่ได้ออกมาที่จะแสดง หรือไม่มีโอกาสที่จะทรงแบ่ง
ทบทวนให้ชื่นใจเท่าที่ควร

เรื่องของนโยบายนั้น แน่นนอนอยู่แล้วว่ามีส่วนสำคัญต่อการอนุรักษ์ผู้ทรงพระ
ปาฏิโมกข์เป็นแน่ เพราะถ้าท่านไม่เล่นด้วยแล้ว ก็คงอยู่ไม่ได้อย่างแน่นอน หรือถ้าตรงกันข้ามท่าน
เอาใจใส่ ให้กำลังใจ ให้โอกาส ชี้นำแนะนำพร่ำสอนในเรื่องเหล่านี้ ก็คงเป็นผลดีต่อการนี้

โดยส่วนตัวผมแล้ว คิดว่าการที่จะอนุรักษ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ได้นั้น ขึ้นอยู่
กับหลายปัจจัย ทั้งที่ได้ว่ามาแล้ว แต่ขวัญและกำลังใจ รวมไปถึงความมั่นใจ ของตัวผู้สวดเองก็
สำคัญมาก อีกอย่างสวัสดิการในความเป็นอยู่ของผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ เนื่องจากถ้าสุขภาพไม่ดี ไม่
อำนวยการก็คงสวดไม่ได้ หรือทรงแบ่งทบทวนได้ไม่สะดวก การเปล่งเสียงก็มีปัญหาด้วย

พระปริชา จันทวโธ วัดเนินโพธิ์

ก็เพราะว่าผู้สวดพระปาฏิโมกข์ได้น้อย ทำให้ไม่สามารถสวดกันตลอดทั้งปี
ตามพระวินัยได้ในหลายๆ พื้นที่ จึงควรที่จะอนุรักษ์ผู้สวดที่ยังเหลืออยู่ไว้ อย่าให้หายไปกว่านี้อีก
เลย ถ้าน้อยกว่านี้ คณะสงฆ์ก็คงปฏิบัติศาสนกิจต่างๆ ได้ลำบากแน่ๆ

วิธีการในการอนุรักษ์ คงเป็นการส่งเสริมความรู้และทักษะ เพื่อเพิ่มความมั่นใจ
ในการสวดพระปาฏิโมกข์ เช่นการนับถาด การนับอุโบสถ การนับจำนวนภิกษุ หรือการออกเสียงที่
ถูกต้อง อาจมีการจัดการอบรมพระผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ หรือการเข้าค่ายเพิ่มเติมความรู้ ก็คงช่วยได้
ในระดับหนึ่ง อีกส่วนหนึ่งคือความเอาใจใส่ของผู้บริหาร อาทิเจ้าอาวาส ที่ขาดเสียไม่ได้เลย

ผู้บริหารมีส่วนสำคัญมากๆ ในทุกๆ ด้าน อย่างที่ว่า หัวไปหางก็ไปตาม เมื่อหัว
ไม่เดินทางจะเดินนำหน้าได้ที่ไหน เพราะฉะนั้นถ้าผู้บริหารเล่นด้วย การอนุรักษ์คงไม่ยากเกินที่จำทำ
ได้ แต่ถ้าผู้บริหารเมินเสีย คงเป็นไปได้ยากยิ่ง

โดยส่วนตัวผมเองแล้ว คิดว่า การตั้งนิยภัตร หรือเงินเดือนสำหรับผู้สวด
พระปาฏิโมกข์เลยก็จะยิ่งดี เพื่อเป็นหลักประกันด้านความเป็นอยู่ หรือสวัสดิการนั้นแหละ ท่านจะ

ได้ตัดความกังวลอื่นๆ ทุ่มเทและเอาใจใส่ในการท่องเที่ยว ศึกษาเพิ่มเติม และบวชบ้นสำหรับคนที่ยังไม่ได้ ส่วนที่ได้แล้วจะได้แม่นยำยิ่งขึ้นไป

ประชุม กุศลจิตโต วัดเกาะตะเคียน

เหตุที่ควรอนุรักษ์ ก็คงเป็นเพราะพระเรามีน้อยอยู่แล้ว พระที่สวดพระปาฏิโมกข์ยิ่งน้อย นับได้สักไม่ถึงหนึ่งในยี่สิบ ถือเป็นจำนวนน้อย พระที่สวดได้ใหม่ๆ ก็ไม่ค่อยเกิดขึ้น ส่วนที่สวดได้เก่า พอมีหน้าที่การงานอื่นๆ เข้ามาก็ไม่มีเวลาที่จะสวดที่จะท่อง ที่จะทบทวน เพราะฉะนั้นจึงทำให้มีน้อย ถ้าเปิดโอกาสให้ผู้ใหม่ๆ ที่สนใจมีเวลาในการท่องบ่น ให้ผู้เก่าๆ มีเวลาทบทวน ก็คงเป็นการดีนะครับ

วิธีผมเองคงได้แต่คิดเท่านั้น จะเป็นผลหรือไม่คงอยู่ที่เจ้าอาวาสขึ้นไป ถ้าท่านสั่งมาคำเดียวเท่านั้น ก็เป็นไปได้ แต่วิธีที่ผมคิดได้ตอนนี้คือ ส่งเสริมให้พระทั้งหมดเห็นความสำคัญของการร่วมทำสังฆกรรมอุโบสถ เพราะเมื่อพระทั้งหมดเห็นความสำคัญแล้ว ผู้สวดเองก็จะได้รับการยอมรับนับถือ ทำให้เป็นการอนุรักษ์ไปในตัว

เรื่องของนโยบายนั้น ต้องมีส่วนสำคัญในการอนุรักษ์อย่างแน่นอนอยู่แล้ว เพราะถ้าผู้บริหารวางนโยบายเพื่อมุ่งหมายอนุรักษ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์แล้ว ก็ต้องส่งผลตามมานั้นจะมากหรือน้อยก็ขึ้นอยู่กับนโยบายและการลงมือทำนั้นแหละครับ

ส่วนตัวแล้ว ผมคิดว่าต้องให้เกียรติผู้ที่สวดพระปาฏิโมกข์ อย่างผมเคยได้ยินสมัยก่อนเท่านั้น ท่านให้เกียรติเป็นผู้สำคัญของวัด ไม่จำเป็นต้องทำงานกิจกรรมของวัดต่างๆ ก็ได้ถ้าใกล้ถึงวันทำอุโบสถ หรือให้ท่านได้รับการยอมรับออกกิจนิมนต์ระดับต้นๆ เพราะการให้เกียรติ ก็เท่ากับให้กำลังใจ ให้กำลังใจแล้วกำลังกาย กำลังปัญญาจะตามมาภายหลัง

พระมหาไพฑูลย์ ฐิตาโก วัดใหม่ (เมือง)

ก็คงเป็นเพราะผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ในตอนนี้ก็น้อยเต็มที บางวัดก็ไม่มี บางตำบลก็ไม่มี หรือบางอำเภอก็มีแค่ สองรูป ถ้าเทียบกับจำนวนพระทั้งหมดแล้ว ถือว่าน้อยเหลือเกิน ถ้าไม่มีผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ พระสงฆ์ก็ทำสังฆกรรมชำระศีลกันไม่ได้ เมื่อขาดการทำสังฆกรรมที่ว่า อายุของพระศาสนาจะอยู่ได้อย่างไร เพราะฉะนั้นก็เท่ากับว่า การอนุรักษ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ เป็นการต่ออายุ ยืดอายุพระพุทธศาสนานั้นเอง

วิธีการในการอนุรักษ์นั้นผมเองเป็นผู้น้อย คงปล่อยให้เป็นที่ใหญ่ท่านดำเนินการกันเถอะครับ ส่วนผมเองก็ทำตาม เพราะมองไม่เห็นจริงๆ ว่าควรทำอะไรถึงจะสำเร็จได้

ก็รู้แต่ว่า นโยบายในการบริหารงานของผู้ใหญ่นั้นสำคัญต่อวัดทุกๆ ด้าน รวมถึงด้านผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ด้วย ถ้าท่านวางนโยบายเพื่อรักษา หรืออนุรักษ์ไว้ คงเป็นผลดีไม่มากนักน้อย อย่างน้อยก็แสดงออกให้เห็นว่าท่านเห็นความสำคัญ และเอาใจใส่มากขึ้นแค่นั้น

การสร้างรุ่นใหม่ คงต้องอาศัยการสร้างแรงจูงใจอย่างที่จะสวดให้เกิดขึ้นเสียก่อน ถ้าอยากทำแล้วก็จะเกิดความพยายาม เพื่อพยายามแล้วก็จะสำเร็จ ส่วนการทำอย่างไรให้เกิดความอยากที่จะสวดได้นั้น คงหนีไม่พ้นขวัญกำลังใจ การให้การยอมรับนับถือ การมีสวัสดิการที่ดี

3.2 อำเภอนำใหม่

พระครูสังฆรักษ์เลิศพิพัฒน์ จันทปญโญ วัดหนองบัว

ควรจัดให้มีการฝึกอบรมโดยเป็นนโยบายของผู้บริหารระดับสูง มีการออกเกียรติบัตรให้เพื่อเป็นเกียรติ และโรงเรียนฝึกหัดพระปาฏิโมกข์สำหรับรุ่นใหม่ที่สนใจจะท่องพระปาฏิโมกข์

พระสมโภชน์ โสภณสีโล วัดบ้านสิ่ว

ด้วยเหตุที่ว่าพระสงฆ์มีระยะเวลาในการบวชน้อยลง ดังนั้น การที่จะอนุรักษ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์นั้นควรมีการส่งเสริมอย่างแท้จริง เริ่มจากเจ้าอาวาสของวัดนั้นๆ ต้องสนับสนุนให้พระสงฆ์ภายในวัดได้รู้ถึงความสำคัญของพระปาฏิโมกข์ว่ามีความสำคัญอย่างไร จากนั้นควรมีการส่งเสริมด้วยการให้รางวัลหากผู้ใดสวดได้ เพื่อเป็นการสร้างแรงจูงใจในการฝึกซ้อม

มหามานพ เฑชฌมโม ป.ธ.๕ วัดหนองหงส์

แนวทางการอนุรักษ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์นั้น ควรมีการจัดเป็น โครงการการเรียนการสอน การอบรมเพื่อสวดพระปาฏิโมกข์ขึ้น ทั้งนี้เพื่อเป็นการสร้างพระภิกษุผู้ทรงพระปาฏิโมกข์รุ่นใหม่ อันนับเป็นอายุของพระพุทธศาสนา ซึ่งขึ้นอยู่กับนโยบายของผู้บริหาร ตั้งแต่ระดับเจ้าอาวาสขึ้นไป จนกระทั่งระดับสูง ซึ่งส่งผลต่อพระผู้ทรงพระปาฏิโมกข์เก่า และผู้ที่จะต้องจำพระปาฏิโมกข์ต่อไปในอนาคต ทั้งยังต้องมีการสร้างแรงจูงใจให้มีการสวดพระปาฏิโมกข์ทั้งในส่วนของผลตอบแทนทั้งที่เป็นเงินรางวัลหรือสิ่งของ รวมทั้งการยกย่องชมเชย

พระอธิการนกลีล สุเมโธ วัดศรีเขาแก้ว

เพราะพระวินัยนั้นเป็นรากแก้วของพระพุทธศาสนา การลงอุโบสถทำสังฆกรรมสวดพระปาฏิโมกข์ ก็คือส่วนหนึ่งของการปฏิบัติตามพระวินัยที่สมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้าทรงอนุญาต เพราะฉะนั้น ถ้าขาดผู้สวดพระปาฏิโมกข์แล้ว ก็เท่ากับว่าขาดหัวใจในการทำตามพระวินัยไป จึงควรที่จะมีการอนุรักษ์หัวใจสำคัญของการปฏิบัติตามพระวินัยเอาไว้ ก็คือการอนุรักษ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์นี้แหละ

ส่วนวิธีการในการอนุรักษ์นั้น คงต้องมองหาบุคคลที่จะมาสวดเสียก่อนว่ามีมากน้อยสักเท่าไร ที่สวดได้อยู่มีมากน้อยสักเท่าไร และที่เลิกสวดไปแล้วมีมากน้อยสักเท่าไร จึงค่อยมาวางแผนในการอนุรักษ์กันต่อไป

นโยบายของรัฐบาลพลัดกันประเทศชาติ นโยบายของเจ้าอาวาสพลัดกันวัด ไปสู่จุดมุ่งหมาย เพราะฉะนั้นแล้ว การที่จะอนุรักษ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ นโยบายจึงมีส่วนสำคัญอย่างมาก และหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จะต้องอาศัยนโยบาย ไม่ว่าจะมาเป็นรูปธรรมหรือไม่ก็ตามแต่

ก็ต้องอาศัยนโยบายเป็นอันดับแรก ต่อมาคือสร้างความมั่นใจในการสวด ส่วนความมั่นใจก็เกิดจากความเมตตาของผู้สวดเอง ความเมตตาจากความหมั่นท่องบ่น ทบทวน และเหตุผลอื่นๆ ที่ตามกันมาเป็นลูกโซ่

พระอธิการชาญชัย วิเวโก วัดกลาง

ถ้าพระเจ้าคณะพระสังฆาธิการมองเห็นความสำคัญ และทราบว่าเป็นเขตปกครองตนเองใครบ้างที่สวดได้ พิจารณาเป็นผลงานติดตัวด้วยส่วนหนึ่ง ก็อาจส่งผลดี ต่อรุ่นใหม่มารวมถึงท่านที่ยังทรงไว้อยู่ เพราะการทรงไว้จำเป็นต้องอาศัยความพยายามอย่างต่อเนื่อง หยุคไม่ได้ ต้องท่องบ่นเป็นประจำ ดังนั้นกำลังใจเป็นเรื่องสำคัญอย่างมาก

พระครูอนุกุลสังฆการ วัดชมพุทฺธิ์ราม

ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ คือผู้ที่สามารถท่องจำประวัติของภิกษุ คือศีล 227 ข้อได้อย่างแม่นยำ ออกเสียงได้ชัดเจน ทั้งรู้พระวินัยในส่วนของสังฆกรรมเป็นอย่างดี เช่น นบฺภิกษุ บอกถุ นบฺอธิกมาส สามารถทำให้วินัยกรรมถูกต้องได้ ทั้งเป็นผู้ที่มีพรหมกาลพอสมควร คือตั้งแต่ 5 พรรษาขึ้นไป ซึ่งถือว่า มัชฌิมะ พอชักนำความเลื่อมใสให้เกิดแก่ผู้ฟังพระปาฏิโมกข์ส่วนความเชื่อโบราณมีว่า ผู้ที่สวดพระปาฏิโมกข์ได้นั้นคือผู้มีบุญญาธิการ สามารถมีสวรรค์เป็นที่ไปในเบื้องหน้า ส่วนแนวทางการอนุรักษ์และพัฒนาผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ทำได้โดยการกำหนดผลตอบแทนให้สามารถใช้ชีวิตได้อย่างไม่ลำบาก ให้เกียรติแก่ผู้สวด ส่งเสริมให้ผู้อื่นนอกจากผู้สวดเห็นความสำคัญโดยเฉพาะอย่างยิ่งเจ้าอาวาสหรือผู้บริหารต้องเห็นความสำคัญก่อน

3.3 อำเภอแหลมสิงห์

พระครูสถิตธรรมพิมล วัดปากน้ำแหลมสิงห์

ก็เพราะพระพุทธองค์ทรงอนุญาตสังฆกรรม เป็นกิจที่สงฆ์จะพึงทำเพื่อยึดอายุของพระศาสนา เพราะพระศาสนาของพระพุทธเจ้าพระองค์ใดไม่มีการทำอุโบสถ พระศาสนาของพระพุทธเจ้าพระองค์นั้น ย่อมตั้งอยู่ได้ไม่นาน ดังนั้นจึงควรที่จะอนุรักษ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ เพราะถ้าขาดผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ ก็ไม่สามารถทำอุโบสถสังฆกรรมได้ อายุของพระศาสนาก็จะไม่ยืนยาว

ส่วนวิธีที่จะอนุรักษ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์นั้น คงอาศัยหลายอย่างควบคู่กันไป ทั้ง การส่งเสริม การให้ความรู้ การให้กำลังใจ และการให้ความต้องการที่จะสวดเพิ่มมากขึ้นแก่ตัวผู้สวด ทั้งนี้ทั้งหมดล้วนขึ้นอยู่กับผู้นำทุกระดับ

นโยบายของผู้บริหารถือว่ามีส่วนสำคัญอย่างมากมาต่อการพัฒนาองค์กร คณะสงฆ์เองก็เป็นเช่นเดียวกัน ต้องอาศัยนโยบายจึงเดินหน้าต่อไปได้ด้วยดี การสวดพระปาฏิโมกข์ การอนุรักษ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ก็ตามนั้น อาศัยนโยบายจึงสามารถอนุรักษ์รวมไปถึงพัฒนาได้อีกด้วย

โดยส่วนตัวผมแล้ว คิดว่าถ้าจะอนุรักษ์ได้ก็ต้อง อันดับแรกสร้างความเชื่อมั่นให้เกิดขึ้นให้เห็นผลของการสวดพระปาฏิโมกข์ ทั้งด้านจิตใจ ด้านความเป็นอยู่ และด้านอื่นๆ ต่อมาคือ ให้ความรู้และทักษะเพิ่มมากขึ้นเพื่อให้เกิดความมั่นใจ และให้ความสำคัญในการทำกรณันั้นๆ

พระสยาม ฐานธมฺโม วัดเขาชะหุ้ม

ผมเอง ได้เข้าร่วมฟัง ไม่มีความรู้ด้านนี้เท่าไรนัก แต่ก็มาองว่า ต้องสำคัญอยู่แล้ว ควรอนุรักษ์อยู่แล้ว เพราะพระพุทธเจ้าอนุญาตไว้ และถ้าจะอนุรักษ์คงต้องเริ่มที่เจ้าอาวาสก่อน อนุรักษ์อย่างไร คิดว่าต้องดูแลความสะดวกสบายท่านมั้ง เช่น ถวายเงินเดือน หรือมีสวัสดิการ รักษาพยาบาล

พระอัมพร ฐานวโร วัดเกาะแมว

จำเป็นอย่างมากที่จะต้องอนุรักษ์เอาไว้ ไม่อย่างนั้นต่อไปจะหาพระที่สวดพระปาฏิโมกข์ยากถึงขั้นไม่มีอีกต่อไป ส่วนวิธีในการอนุรักษ์นั้น คงต้องถามดูว่าเพราะอะไรถึงมีพระสวดได้น้อย ก็คงเพราะมันยาก เมื่อมันยากก็ต้องมีการเรียนการสอนการท่องบ่น ให้ผู้ที่ได้อยู่แล้ว มาสอนผู้ที่ยังไม่ได้ เปิดเป็นโรงเรียนพระปาฏิโมกข์กันไปเลยยิ่งดี เมื่อสำเร็จหลักสูตรแล้ว มีใบประกาศ มีเงินเดือนถวาย สำหรับนโยบายของผู้ใหญ่นั้นก็สำคัญอย่างมาก เพราะตามทีกล่าวมาแล้วถ้าผู้ใหญ่ไม่เล่นด้วยก็จบกัน ไม่ต้องพูดต่อให้เสียเวลา

พระอธิการจรรณฺญ อนาวิโล วัดเขาตาหน่วย

ก็คงควรที่จะอนุรักษ์ไว้นั้นแหละ เพราะเดี๋ยวนี้ หลายๆ ที่ก็ต้องรวมตัวกันสวดแล้ว ส่วนหนึ่งพระน้อย ส่วนหนึ่งหากคนสวดไม่ได้ ก็ถือว่ามันน้อยนัก ถ้าไม่รักษาเพื่อให้คุ้มทุนแล้ว ก็คงเสียเปล่า ส่วนวิธีในการรักษาไว้ ก็คงต้องดูแลวิถีชีวิตท่านให้อยู่ดีมีสุข ปราศจากทุกข์ทั้งนั้นเช่น โรคภัย ความลำบาก เพื่อให้ท่านมีเวลาในการทบทวนให้มากที่สุด ดังนั้นนโยบายของผู้บริหาร ตั้งแต่ข้างบนลงมาเป็นน่าจะสำคัญอย่างมากต่อสิ่งนี้ ส่วนตัวผมเองคิดว่า ก็คงต้องสร้างแรงจูงใจ หรือความอยากที่จะสวดได้ให้เกิดแก่รุ่นใหม่ๆ ด้วยสิ่งล่อใจต่างๆ เช่น ผลบุญกุศล ค่าตอบแทน และอื่นๆ

พระปลัด คำนวน อนงฺคโณ วัดเกาะเปริด

ก็เดี๋ยวนี้หลายๆ ที่ต้องอาศัยสวดร่วมกัน เพราะหากคนสวดได้ยาก บางรูปต้องสวดวันหนึ่งสามที่ เพราะไม่ค่อยมีคนสวด ส่วนที่มีคนสวดได้ก็ไปอยู่ด้วยกัน วัดเดียวกัน น่าจะเป็นที่สังคมว่าอยู่ง่าย ดังนั้นการนี้จึงควรอนุรักษ์ไว้ครับ เพราะถ้าไม่มีพระที่สวดได้ก็ทำตามพระพุทธานุญาตไม่ได้ เสียหายอย่างมากต่อพระพุทธศาสนา ส่วนวิธีในการอนุรักษ์นั้นก็คงเหมือนการอนุรักษ์สิ่งสำคัญทั่วไป คือ ให้ความสำคัญ ให้ความรัก ให้ความจริงใจ ให้ความเชื่อมั่น ให้ความรู้ และให้หลายๆ อย่าง

นโยบายถือว่าเป็นส่วนที่สำคัญมากๆ ต่อการอนุรักษ์ อาจรวมไปถึงการพัฒนาอีกด้วย ถ้าท่านผู้นำเห็นความสำคัญและกำหนดให้เป็นนโยบายแล้ว ก็คงส่งผลดีไม่มากก็น้อย ต่อผู้ทรงพระปาฏิโมกข์

ส่วนการจะสร้างรุ่นใหม่ขึ้น คงต้องคัดหาตัวบุคคลที่มีความสามารถพอที่จะทำได้ มีความตั้งใจที่จะทำ แล้วส่งเสริมให้ท่านลงมือทำอย่างเป็นระเบียบวิธีที่ดี คือการเรียนการสอนนั้นแหละครับ

พระสมุห์ จำรัส ฐานวุฑฺโฒ วัดคลองยายดำ

เพราะเป็นสิ่งที่พระพุทธเจ้าทรงอนุญาตไว้ เพื่อความมั่นคงของพระพุทธศาสนา จึงควรที่จะอนุรักษ์ท่านผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ไว้ เพราะท่านคือจักรกลสำคัญในการทำสังฆกรรมอุโบสถ ถ้าขาดท่านก็ทำไม่ได้ และในปัจจุบันนี้ ท่านเหล่านั้นก็มีน้อยจริงๆ เมื่อเทียบกับจำนวนพระสงฆ์ที่มีอยู่

ส่วนวิธีที่ในการอนุรักษ์นั้น คงต้องอาศัยการให้กำลังใจ ให้ความรู้ ให้ความเชื่อมั่นและมั่นใจ ให้ความสำคัญ ให้สวัสดิการ

เรื่องของนโยบายคณะสงฆ์แล้ว น่าจะมีส่วนสำคัญต่อเรื่องนี้ เพราะถ้าพระผู้ใหญ่ท่านลงมาเล่นเอง ก็คงส่งผลดีต่อการอนุรักษ์อย่างมาก

การจะสร้างรุ่นใหม่ให้เกิดขึ้นก็ต้องอาศัยการทำให้ดู อยู่ให้เห็น เมื่อเห็นพระท่านสวดแล้ว มีความสำคัญอย่างไร ต้องปลูกเกล้าให้เกิดความอยากในด้านนี้ แล้วแนะแนววิธีการเดินไปสู่เป้าหมาย คือการท่องบ่นได้สำเร็จ

3.4 อำเภอ นายขาม

พระครูสังฆรักษ์ เกษม อริโย วัดเขามะปราง

ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ หรือ ผู้สวดเนี้ยนะเดี๋ยวนี้มีน้อยจริงๆ ในเขตอำเภอผมเอง ยิ่งน้อยนัก ต้องอาศัยรวมกันหลายๆ วัดแล้วทำสังฆกรรม เพราะเหตุนี้จึงคิดว่า ควรที่จะอนุรักษ์หรือรักษาไว้ให้อยู่คงเดิม อย่าให้น้อยไปกว่านี้ ถ้าจะดีควรจะมีมากขึ้นแต่มันก็ยาก เพราะพระที่

บวชๆ กันมาก็อยู่ไม่นาน ส่วนมากแค่บวชเอาพรรษาที่หายากแล้ว จะเหลือแต่หลวงตาเฝ้าวัดอยู่แล้ว
ตอนนี้ ถ้ามองถึงวิธีในการอนุรักษ์ ผมก็คิดว่าคงต้องให้สิ่งที่คุณต้องการ ต้องลองมาถามกันดูว่า
ท่านต้องการอะไร เช่น กำลังใจ สุขภาพ สวัสดิภาพ หรืออื่นๆ

ในเรื่องนโยบายผมเองมองว่า ต้องเกี่ยวข้องกับอยู่แล้ว เพราะระบบพระเราทำตาม
คำสั่งอย่างจริงจัง พระผู้ใหญ่คือผู้ชี้ทิศทางในการดำเนินการต่างๆ ถ้าท่านกำหนดแบบแผนมาเพื่อ
อนุรักษ์ น่าจะส่งผลดีไม่มากนักน้อย ส่วนตัวผมเองคิดว่า การจะสร้างรุ่นใหม่ให้สามารถสวด
พระปาฏิโมกข์ได้นั้นยากเอาเรื่องอยู่นะ เพราะพระก็มีน้อย คนปัจจุบันก็ความจำสั้น ความพยายาม
น้อย ดูได้จากแค่สวดมนต์ธรรมดา หรือขานนาค กว่าจะได้กันก็เลือดตาแทบกระเด็น แต่ไม่ใช่ว่าจะ
สร้างไม่ได้ คงต้องเรียนกันอย่างจริงจัง

พระครูปลัด พิทักษ์ ปภาโส วัดชัยยี่หระ

ควรอนุรักษ์อย่างยิ่ง เพราะเหลือผู้สวดน้อยลงเรื่อยๆ อย่างที่วัดเองก็ต้องไปอาศัย
ลงกับวัดอื่นๆ ไม่มีพระที่ทำหน้าที่สวดพระปาฏิโมกข์ นอกพรรษาเลยไม่ได้ลงอุโบสถเลย อนุรักษ์
ไว้ก็เพื่อสืบต่ออายุพระพุทธศาสนานี้แหละ เพราะเป็นการทำตามพระวินัยที่ทรงวางไว้

ส่วนเรื่องวิธีในการอนุรักษ์ ก็คงต้องอาศัยหลายเหตุหลายปัจจัยทั้งตัวบุคคลที่จะ
มาท่องบ่นสวดกัน ทั้งระบบของพระเอง ทั้งความเป็นอยู่ของพระเรา ก็คงหนีไม่พ้นการให้ เพราะ
การให้สร้างสิ่งที่ยิ่งใหญ่ได้ เช่น ให้ค่าตอบแทน ให้ความเชื่อมั่น ให้สวัสดิการ ที่สำคัญคงใช้เวลา
เพื่อท่านจะได้มีโอกาสทบทวน จะได้ทำหน้าที่สวดอย่างแม่นยำ และสม่ำเสมอ

ถ้ามองถึงการสร้างรุ่นใหม่ คงยากกว่าการรักษาของเก่าเอาไว้ อาจแตกต่างจาก
สถานที่ รุ่นใหม่ที่จะมาสวด มาท่องบ่นพระปาฏิโมกข์นั้น หายาก ต้องสร้างความกระแสน้ำที่จะท่อง
ก่อน จากนั้นก็มีการเรียนการสอน การติดตามผล การให้กำลังใจ และการได้โอกาสที่จะทำหน้าที่
หลังจากท่องจบแล้ว

พระพรณรงค์ สฤษฏโยม วัดยางระหง

เหตุที่ควรอนุรักษ์ก็เพราะท่านเป็นผู้ที่สำคัญต่อการทำอุโบสถ ที่พระพุทธเจ้า
ทรงอนุญาตไว้ เพื่อประชุมกันเดือนละกึ่งครั้ง เพื่อชำระศีลให้บริสุทธิ์ และเพื่อความพร้อมเพรียง
ของหมู่คณะ ขาดท่านผู้ทรงพระปาฏิโมกข์แล้วจะสวดจะทำสังฆกรรมกันอย่างไร เพราะฉะนั้นท่าน
จึงควรที่จะรักษาหรือ อนุรักษ์ไว้นั่นเอง

ตัวผมเองคิดว่า การอนุรักษ์นั้นทำได้ไม่ยากนัก เพราะกาลเปลี่ยนคนย่อมเปลี่ยน
พระที่ท่านสวดได้มักเป็นผู้มีความสามารถ เมื่อถึงเวลาหนึ่งหน้าที่ภาระที่ต้องรับผิดชอบของท่าน
มากขึ้น ท่านอาจไม่สามารถทำกิจนั้นต่อได้ ดังนั้น จึงควรให้โอกาสท่านได้ทบทวนท่องบ่นอย่าง

สม่าเสมอ อย่าให้ท่านต้องมึนงานมากจนไม่มีเวลาทบทวน ให้กำลังใจท่าน และดูแลรักษาสุขภาพของท่านให้ดี

นโยบายต้องเอื้ออำนวย จึงเกิดผลต่อการอนุรักษ์ ถ้าหัวหน้าเดินแล้ว ลูกน้องก็เดินตามกันไป เพราะพระสงฆ์เราเคารพผู้ใหญ่และทำตามผู้ใหญ่

รุ่นใหม่ที่จะสร้างได้นั้น ก่อนอื่นต้องจูงใจให้คนบวชนาน ให้โอกาสทางการศึกษา ให้โอกาสในด้านหน้าที่การงานที่ดี และให้สวัสดิการที่ดีเพื่อให้เกิดความต้องการที่จะสวด ที่จะต้องบ่น จากนั้นจึงหาครูอาจารย์สอนหรือส่งไปเรียนยังสำนักที่มี

พระปลัด สุพัฒน์ สุภทุโท วัดวังหิน

ควรอนุรักษ์ไว้เพราะปัจจุบันนี้เหลือน้อยเต็มทีแล้ว พระผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ หรือที่เราๆ เรียกกันว่าพระผู้สวดพระปาฏิโมกข์ ทั้งที่เหลือน้อยอยู่บางรูปก็ยังไม่ดีนัก แต่จำต้องใช้ เพราะเลือกได้ยาก ดังนั้นการอนุรักษ์และพัฒนาตัวท่านจึงควรทำอย่างมาก

โดยส่วนตัวผมเองคิดว่าวิธีที่จะอนุรักษ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์นั้นก็ต้องสร้างความต้องการที่จะสวดอย่างต่อเนื่อง ซึ่งให้เห็นถึงผลของการขาดการสวดว่าส่งผลเสียอย่างไร เมื่อสวดต่อเนื่องแล้วส่งผลคืออะไร ทำให้เกิดแรงจูงใจที่จะสวดอย่างสม่ำเสมอ เมื่อท่านสวดอย่างสม่ำเสมอแล้ว ก็ถือเป็นการอนุรักษ์ท่านไว้แล้ว จากนั้นค่อยตามเพิ่มให้กำลังใจตามแต่ควรจะเป็น

เรื่องของการบริหาร นโยบายมีส่วนสำคัญอย่างมากต่อการดำเนินการต่างๆ การอนุรักษ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ก็เหมือนกัน ต้องอาศัยนโยบายจากเบื้องบนลงมาเบื้องล่าง จึงสำเร็จประโยชน์ได้ ถ้าผู้ใหญ่วางนโยบายหรือแผนงานเพื่อที่จำทำแล้ว ก็ต้องส่งผลดีในระดับที่น่าพอใจดีกว่ามดตัวเล็กๆ คาบเหล็กกันเองโดยไร้นางพยายอกำลัง

ส่วนการเพิ่มจำนวนผู้ทรงพระปาฏิโมกข์รุ่นใหม่ให้แก่คณะสงฆ์แล้วนั้น ทำได้ยากมากๆ เพราะพระเราเองก็หาคนบวชกันน้อยนัก บวชนานๆ ก็ยิ่งน้อย ที่บวชนาน สุขภาพดี กำลังสติปัญญาดี ความเพียรดีก็ยิ่งน้อย แต่ก็ไม่ใช่หาไม่ได้ เมื่อหาเจอตามที่ว่ามา ก็ต้องสร้างความต้องการที่จะท่องบ่นให้เกิดขึ้นก่อนแล้วส่งไปเรียนหรือหาครูอาจารย์มาสอน กวดขันให้เต็มที่ก็น่าจะสำเร็จได้

พระบุญช่วย ทีฆายุโก วัดโพธิ์ลังกา

ก็เพราะเป็นส่วนสำคัญต่อการทำสังฆกรรม ที่จำเป็นต่อการยึดอายุพระศาสนา ตามที่พระพุทธเจ้าบัญญัติไว้ในวันแผละครับ และเพราะว่าพระผู้ทรงพระปาฏิโมกข์มีน้อยลงเรื่อยๆ ด้วยเหตุผลหลายอย่าง จึงควรอนุรักษ์ท่านไว้

วิธีที่จะอนุรักษ์ไว้ ก็น่าจะเป็นการให้กำลังใจ และให้ความสำคัญแก่ท่านทั้งพระสงฆ์ทั้งวัด ไม่เว้นแม้กระทั่งคนวัดด้วย นำโดยเจ้าอาวาสนั่นเอง ส่วนเรื่องนโยบายก็น่าจะสำคัญ

ต่อการอนุรักษ์เป็นแต่ แต่นโยบายของพระเรานั้น โดยเฉพาะในวัดไม่ค่อยชัดเจน ถ้าชัดเจนว่าเอา
จริงจังเรื่องใด ก็น่าจะมีผลดี

การจะสร้างผู้ทรงพระปาฏิโมกข์รุ่นใหม่ น่าจะยากอยู่แต่ก็พอจะทำได้ โดยการ
สร้างความคิดความต้องการที่จะสวดให้ได้เสียก่อน จากนั้นให้กำลังใจที่จะท่องบ่นให้จบ เมื่อได้
แล้วก็ต้องรักษาไว้เหมือนเดิม

พระอธิการสุวิทย์ รตนโชโต วัดคลองซาก

เหตุผลที่ควรอนุรักษ์ไว้ ก็เพราะมีน้อยและหายได้ยาก และท่านก็เป็นบุคคลสำคัญ
ต่อกระบวนการยึดอายุพระพุทธศาสนาสายเถรวาท เพราะเป็นการทำตามพระวินัยที่ทรงวางไว้ เมื่อ
ขาดท่านเหล่านั้นแล้วก็ทำได้ยาก ส่วนวิธีการในการอนุรักษ์นั้น ต้องอาศัยหลายเหตุปัจจัยช่วยเหลือ
กัน เช่น การเปิดโอกาสให้ท่านได้ทำหน้าที่อย่างเต็มกำลัง การดูแลเอาใจใส่ท่าน การตามเพิ่มให้
ขวัญและกำลังใจ รวมไปถึงการให้ความสำคัญให้เกียรติแก่ท่าน

ผมมองว่า นโยบายก็มีส่วนช่วยในการอนุรักษ์ แต่ผู้ที่มีส่วนสำคัญคือเจ้าอาวาส
กับพระในวัดทั้งหมดมีส่วนมากกว่านโยบาย

สำหรับการจะสร้างรุ่นใหม่ นั้น ก็คงต้องอาศัยการวางแผนที่ดี จัดหาวัตถุดิบ แล้ว
อาศัยกระบวนการปรุงแต่งวัตถุดิบที่ดี จึงสำเร็จได้

3.5 อำเภอมะขาม

พระครูพิศิษย์วัฒน์ วัดพญาล่าง

การอนุรักษ์นั้นจะต้องมีการสร้างความเชื่อมั่นในการสวด แสดงให้เห็นถึง
ความสำคัญของการสวดพระปาฏิโมกข์ ทั้งนี้ให้ทั้งเจ้าอาวาส ผู้บริหาร ภิกษุทั้งวัดและภิกษุทั่วไป
เห็นความสำคัญ มีการแจกรางวัลหรือสิ่งตอบแทนแก่ผู้ที่สวดได้ ท่องได้ ทำหน้าที่สวดในแต่ละครั้ง
มีการยกย่อง ให้เกียรติและให้ความสำคัญแก่ผู้ที่สวดได้โดยชักนำให้ผู้อื่นๆ เห็นความสำคัญไปด้วย
แนวทางการพัฒนาผู้ทรงปาฏิโมกข์นั้นควรมีสรางแรงจูงใจให้กับผู้สวดโดยชี้แนะให้เห็นถึง
บุญกุศลอันยิ่งใหญ่ที่ได้เป็นผู้แสดงปาฏิโมกข์ เพราะเป็นการดำรงรักษาสภาวะของศีล
เปรียบเสมือนผู้สืบทอดพระพุทธศาสนา ควรพัฒนาโดยการฝึกอบรมการสวดเพื่อให้เป็นไปใน
ทิศทางเดียวกัน

พระดิเรก ฐานกโร วัดน้ำรัก

ก็ต้องอนุรักษ์ไว้ดี เพราะคนสวดซังกจะมีน้อยลงทุกๆ วัน ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์
คือกลจักรสำคัญในการทำสังฆกรรม วันไหนถ้าท่านป่วย หรือท่านไม่อยู่ก็ต้องหยุดทำสังฆกรรมไป
ขาดทำอุโบสถไม่ใช่เรื่องดีเพราะขาดการประหุมนสงฆ์ ขาดการรวบรวมศีลประคองการต่อศีลของ
พระ

วิธีในการอนุรักษ์นั้น คงต้องให้ในสิ่งที่ต้องการแต่ละไปถามตรงๆ ก็ไม่ได้ ต้องคอยสังเกตว่าท่านขาดสิ่งใด ท่านต้องการสิ่งใด ถ้าสามารถสนองได้ก็ควรสนอง หรือให้ความสำคัญกับท่านตามฐานานุกรม

สำหรับนโยบายก็ต้องมีส่วนต่อการอนุรักษ์อยู่แล้ว แต่ว่านโยบายนั้น ส่วนเล็กๆ อย่างวัดไม่ค่อยได้กำหนด เพราะมันอยู่ในหัวเจ้าอาวาส ไม่ได้กำหนดเป็นรูปธรรมเหมือนวัดใหญ่ๆ ในเมือง ต่อการกำหนดในหัวของเจ้าอาวาสนั้นก็มีส่วนอย่างมาก

ส่วนการสร้างรุ่นใหม่ให้สวดให้ทำหน้าที่ได้คงยากอยู่นะครับ เพราะคนที่จะบวชยังหายากเลย บางวัดนอกพรรษาเหลือหลวงตามืดๆ ผมมองว่า สร้างความต้องการที่จะสวดได้ท่องได้ให้เกิดกับพระที่ยังเหลืออยู่ ไม่ต้องรอพระที่จะเข้ามาใหม่ ให้กำลังใจว่า ท่านก็สามารถทำได้ แล้วก็แนะนำให้ดูทางหรือส่งไปเรียนน่าจะพอได้

พระสุรพล สุขจิตโต วัดจันทร์แสงศรี

คิดว่าการอนุรักษ์ไว้จะครับ เพราะถ้าไม่มีพระสวดแล้วจะทำสังฆกรรมกันอย่างไร ถ้าไม่ทำสังฆกรรมแล้ว พระศาสนาจะอยู่อย่างไร ไม่ใช่แค่ควร จำเป็นต้องอีกต่างหากนะครับ เพราะเป็นอายุของพระศาสนา ส่วนวิธีที่จะอนุรักษ์นั้น ผมมองว่าก็ต้องให้ความเชื่อมั่นในบุญกุศลเกิดกับตัวผู้สวด และให้ขวัญกำลังใจด้วยอามิสสินจ้างบ้างตามกำลังที่ควร หรือดูและท่านให้ดีถือเป็นการอนุรักษ์ไว้แล้ว

สำหรับนโยบายนั้น มีส่วนพอสมควรกับการอนุรักษ์แต่ไม่น่าจะมากนัก จากส่วนกลางนะครับ เพราะวัดนั้นสำคัญที่เจ้าอาวาส ถ้าเจ้าอาวาสเอาด้วยก็จบทุกประการไม่ต้องว่าอะไรกันให้มาก เพราะฉะนั้น แต่ละระดับจังหวัดก็น่าจะเพียงพอ

การสร้างรุ่นใหม่ให้สวดได้ท่องได้น่าจะยากเอาเรื่องนะครับ เพราะรู้ๆ กันอยู่ว่า มันท่องยาก ต้องอาศัยทั้งความเพียร ความจำ บุญกุศลเก่า แต่ก็ไม่ใช่สร้างไม่ได้ อาศัยวิธีการที่ดี คิดว่าหาตัวให้ได้ก่อน สร้างกำลังใจว่าท่านก็ทำได้ แล้วให้เป้าหมายแก่ท่าน จัดสอนหรือส่งไปเรียนอย่างเป็นระบบ

พระจิรวัดน์ จารุพลโต วัดบ้านอ่าง

เพราะพระผู้ทรงพระปาฏิโมกข์นั้นคือผู้ที่ทำหน้าที่สวดพระปาฏิโมกข์ทุกๆ กิ่งเดือนตามพระวินัยที่ทรงอนุญาต ถ้าไม่มีท่านก็ทำไม่ได้ อีกอย่างเดี๋ยวนี้พระผู้ทรงพระปาฏิโมกข์เราเหลือน้อยเต็มทนแล้ว ก็ควรที่จะอนุรักษ์ท่านไว้ให้คงอยู่และทำหน้าที่ได้ตามหลักเศรษฐศาสตร์คือใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างคุ้มค่าที่สุด

เรื่องของวิธีที่จะอนุรักษ์นั้น น่าจะต้องประชุมและคิดหาวิธีการในภาพรวม แต่ส่วนตัวแล้ว พระเราก็มีมนุษย์คงอยู่ได้ด้วยกายกับใจ จึงต้องอาศัยกำลังใจ และกำลังใจเพื่อที่จะได้ทำ

หน้าที่ได้ ดังนั้นผู้บริการที่ดี พระในวัดที่ดีต้องช่วยกันตามเพิ่มให้กำลังทั้งสองนั้นแก่ท่านตามที่ควรจะเป็น

การที่จะสร้างรุ่นใหม่เพื่อทำหน้าที่นั้นยากกว่าการอนุรักษ์เสียอีก เพราะว่าพระที่จะอยู่จำพรรษาน้อยลงเรื่อยๆ คงต้องเอาเท่าที่มีแต่ฝึกกันให้จริงจัง อาจใช้เวลานานกว่าเก่าก่อน แต่ก็สำเร็จได้

พระมหาถาวร ขนฺติวิโช วัดบ้านอ่าง

ก็สุดแท้แต่ผู้บริหารของแต่ละวัดที่ให้ความสำคัญ เพราะถ้าเจ้าอาวาสมองว่าสำคัญสำหรับพระเราแล้ว ทำให้เป็นตัวอย่าง ยกย่องเชิดชูผู้ที่สวดได้ให้เกียรติแล้วก็ย่อมจะรักษาไว้ได้ ทั้งมีรุ่นใหม่ๆ เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องไม่ขาดสาย

พระมุณี สุมโน วัดพญาล่าง

แนวทางการอนุรักษ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์นั้น ผู้ร่วมฟังก็ต้องช่วยกันสนับสนุนด้วยการลงโบสถ์เป็นประจำ ไม่ขาดทุกกิ่งเดือน เจ้าอาวาสก็ต้องให้การสนับสนุน มีการถวายบูชาภัตตาหารปาฏิโมกข์ไม่ขาดตลอดทั้งปี และควรมีการหมั่นฝึกฝนตลอดทั้งปี

จากการถอดคำสัมภาษณ์ผู้รู้ ผู้ปฏิบัติ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งสามส่วน นำมาผนวกกับการสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยก็ได้ข้อสรุปกระบวนการทางการวิจัยที่ได้กล่าวไว้แล้วดำเนินการต่อไป

ตอนนี้ ผู้วิจัยจะขอนำเสนอข้อมูลพื้นฐานที่จะนำไปสู่การสังเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการอนุรักษ์พระภิกษุผู้ทรงปาฏิโมกข์ เพื่อจะได้มีข้อมูลในการกล่าวถึงแนวทางการอนุรักษ์พระภิกษุผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ ได้แก่ แรงจูงใจในการสวดพระปาฏิโมกข์

จากการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม ต่างมีความเห็นสอดคล้องกันว่า พระภิกษุในปัจจุบันนี้ขาดแรงจูงใจในการสวดพระปาฏิโมกข์ ไม่ว่าจะเป็นแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ แรงจูงใจใฝ่สัมพันธ์ หรือ แรงจูงใจใฝ่อำนาจ

“...ภิกษุปาฏิโมกข์มีความสำคัญเพราะเป็นคำสอนที่เป็นข้อวินัยของภิกษุที่มีความสำคัญต่อความเป็นอยู่ของพระภิกษุ ทำให้พระภิกษุได้ระลึกถึงศีลของตนอันจักเป็นประโยชน์ต่อพระภิกษุให้ได้ศึกษาทบทวนพระวินัยที่เป็นหลักปฏิบัติ และเพื่อทบทวนตัวเองว่ามีความบกพร่องผิดอาบัติส่วนใด และสร้างความสามัคคีให้เกิดในหมู่คณะสงฆ์ พระสงฆ์มีศีลาจารวัตรที่สม่ำเสมอ ไม่มีความรังเกียจเพราะศีล เป็นเหตุให้การอยู่ร่วมกันเป็นสุข หากพระสงฆ์ได้ยกภิกษุปาฏิโมกข์ขึ้นแสดงอยู่ตราบใดก็เป็นเหตุที่แสดงให้เห็นถึงความตั้งมั่นแห่งพระพุทธศาสนาให้มีความเจริญมั่นคงต่อไป...” (การสนทนากลุ่ม 15 มกราคม 2559)

“... ภิกษุผู้สวดพระปาฏิโมกข์ส่วนใหญ่จะเป็นพระที่มีพรรษามาก ส่วนใหญ่เป็นผู้สวดพระปาฏิโมกข์ เนื่องจากมีศรัทธาในพระพุทธศาสนา เมื่อได้ฟังแล้วก็เกิดความประทับใจในผู้สวดทำให้อยากได้สวดบ้าง ส่วนใหญ่ผู้สวดปาฏิโมกข์มักจะมีผู้แนะนำวิธีการสวด โดยการเริ่มสวดจะสวดตามตำราพร้อมรับคำแนะนำจากครูบาอาจารย์ในเรื่องของการเว้นวรรค การออกเสียงอักขระให้ชัดเจน เมื่อสวดได้แล้วก็ต้องมีการศึกษาและทบทวนอยู่อย่างสม่ำเสมอๆ จึงจะมีประสิทธิภาพ...” (การสนทนากลุ่ม 15 มกราคม 2559)

“.... พระอารามหลวง จะมีพระภิกษุผู้สวดปาฏิโมกข์มาก ส่วนวัดที่อยู่ข้างนอกออกไปยังขาดผู้สวดภิกษุปาฏิโมกข์ จึงกลายเป็นสภาพที่ขาดแคลนผู้สวดพอสมควร และอีกอย่างหนึ่งพระภิกษุที่สวดพระปาฏิโมกข์ส่วนใหญ่จะเป็นพระภิกษุที่มีพรรษามาก การท่องจำโดยไม่ดูตำราเลยก็ทำให้หลงลืม บางครั้งก็ต้องมีการเปิดตำราดูขณะสวด....” (การสัมภาษณ์เชิงลึก 13 พฤศจิกายน 2558)

“...เนื่องจากพระสงฆ์มีการกิจหน้าที่แตกต่างกันออกไป เมื่อถึงวันอุโบสถจึงขาดความพร้อมเพรียงกันในการทำสังฆกรรมภิกษุปาฏิโมกข์ร่วมกัน แม้ว่าจะมีบางวัดเท่านั้นที่ลงอุโบสถตลอด แต่หลายวัดก็ไม่ได้ลงทำสังฆกรรมภิกษุปาฏิโมกข์ สภาพของพระสงฆ์จึงเน้นการทำสังฆกรรมในช่วงเช้าพรรษามากกว่า...” (การสัมภาษณ์เชิงลึก 13 พฤศจิกายน 2558)

“...หลายคนยังมีความเชื่อว่าการสวดปาฏิโมกข์จะต้องมีครูบาอาจารย์กำกับดูแล ซึ่งก็หาได้น้อยเต็มทีเพราะส่วนใหญ่จะยุ่งกับงานกิจนิมนต์ งานคณะสงฆ์ ทำให้ยังขาดครูบาอาจารย์ที่มีความเชี่ยวชาญด้านนี้อยู่มาก...” (การสัมภาษณ์เชิงลึก 13 พฤศจิกายน 2558)

สรุปได้ว่า พระภิกษุผู้เข้ามาในพระศาสนาใหม่ๆ รวมถึงที่บวชมานานแล้วด้วย ยังขาดการส่งเสริมให้เกิดแรงจูงใจในการฝึกหัดที่จะสวดพระปาฏิโมกข์และการซักซ้อมอย่างต่อเนื่อง และต่างก็มีเหตุผลแต่ละบุคคลที่หลากหลายและแตกต่างกันไป

จากข้อมูลพื้นฐานที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพวิเคราะห์ได้ว่า การสวดพระปาฏิโมกข์เป็นเอกลักษณ์ของพระสงฆ์ ซึ่งการสวดพระปาฏิโมกข์เป็นองค์ประกอบสำคัญของบทบาทหน้าที่ของพระสงฆ์ ในขณะที่บรรดาพระภิกษุขาดแรงจูงใจในการฝึกหัดเพื่อท่องและสวดพระปาฏิโมกข์โดยต่างก็มีเหตุผลแต่ละบุคคลที่หลากหลายและแตกต่างกัน

แนวทางการอนุรักษ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ พบว่าพระภิกษุที่เป็นผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ต้องจดจำพระปาฏิโมกข์ คือ คีต 227 ข้อของพระภิกษุได้อย่างแม่นยำ ทรงจำได้คล่องแคล่ว สามารถสวดด้วยปากเปล่าได้อย่างชัดถ้อยชัดคำมิให้ผิดเพี้ยน ทั้งโบราณกล่าวกันว่าผู้สวดพระปาฏิโมกข์ได้

นั่น คือผู้ที่สามารถทดแทนบุญคุณมารดาบิดาได้อย่างดี ผู้ที่บวชมาได้บุญมหาศาล เพราะเป็นการจรรโลงอายุของพระพุทธศาสนา ทั้งเป็นการปิดประตูบทยศือนรกและสัตว์ดิรัจฉานได้ส่วนนี้ เป็นความเชื่อของคนรุ่นเก่า ดังนั้น เพื่อที่จะอนุรักษพระผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ไว้ จะต้องมีการให้ความสำคัญกับผู้สวด รวมถึงให้ความสำคัญกับพระปาฏิโมกข์ โดยผู้บริหารต้องชักนำชี้แจงให้พระภิกษุเห็นความสำคัญของการลงอุโบสถเพื่อฟังพระปาฏิโมกข์

นอกจากนี้ยังต้องมีการให้สินน้ำใจ ตามโบราณว่า อามิสสินจ้าง คือมีค่าตอบแทนแก่ผู้สวดได้ และยังสวดอยู่ตามสมควร มีการให้เกียรติที่ทรงจำพระปาฏิโมกข์ได้ตามฐานานุกรม และมีการเปิดให้มีการแข่งขัน หรือมอบเกียรติบัตรจากเจ้าคณะผู้ปกครองเพื่อเป็นกำลังใจแก่ผู้สวดตั้งรายละเอียดต่อไปนี้

1. การให้สวัสดิการสังคม

การให้สวัสดิการสังคม กล่าวคือการดูแลด้านสวัสดิภาพแก่ภิกษุผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้ด้วยดี เช่นการรักษายาบาล การสนับสนุน การตั้งกองทุนอุปถัมภ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์

“...การได้รับกำลังใจจากผู้บังคับบัญชา เช่น เจ้าอาวาส และควรมีการตั้งกองทุนเพื่ออุปถัมภ์ผู้สวดพระปาฏิโมกข์ เพื่อเป็นการให้เกียรติและให้ความสำคัญเพราะพระวินัยคือ อายุของพระพุทธศาสนา คือหัวใจสำคัญที่เราชาวพุทธต้องช่วยกันรักษาไว้ ผู้สวดเองก็ต้องหมั่นหมั่นฝึกฝนท่องจำเพื่อให้เกิดความชำนาญในการสวดอย่างสม่ำเสมอ...” (การสัมภาษณ์เชิงลึก 13 พฤศจิกายน 2558)

“...ส่วนในเรื่องของผลตอบแทนหรือรางวัลนั้นก็เป็นอีกองค์ประกอบหนึ่ง ทั้งนี้เพื่อเป็นกำลังใจในการหมั่นฝึกฝนท่องจำให้มีความแม่นยำอยู่เสมอ...” (การสนทนากลุ่ม 15 มกราคม 2559)

“...ควรมีการสนับสนุนอย่างจริงจัง กำหนดเป็นนโยบายของคณะสงฆ์ในการส่งเสริม มีการให้รางวัลตอบแทนสำหรับผู้สวดได้ เพื่อเป็นการสร้างขวัญกำลังใจ นอกจากนี้ควรมีการจัดอบรมการสวดพระปาฏิโมกข์เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความสำคัญและอันิสงส์ของพระปาฏิโมกข์...” (การสนทนากลุ่ม 15 มกราคม 2559)

“...พระเถระผู้ใหญ่ควรให้ความสำคัญกับผู้ทรงพระปาฏิโมกข์บ้าง ควรมีการจัดอบรมผู้ทรงพระปาฏิโมกข์เพื่อให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน นอกจากนี้ควรมีการตั้งโรงเรียนเกี่ยวกับการสวดพระปาฏิโมกข์ในจังหวัด และให้แต่ละวัดส่งพระสงฆ์มาอบรม แล้ว

จัดการประกวดเพื่อให้เกิดแข่งขันในเรื่องความชัดเจนของอักขระ เมื่อฝึกอบรมเสร็จก็มีการแจกประกาศนียบัตรรับรองเพื่อเป็นเกียรติ...” (การสนทนากลุ่ม 15 มกราคม 2559)

2. การให้ความรู้และทักษะ

การเพิ่มให้ความรู้และทักษะในรูปแบบต่างๆ เช่น การชี้แนะการจัดอบรม ถวายความรู้เกี่ยวกับขั้นตอนกระบวนการรวมไปถึงพิธีกรรมในการพระปาฏิโมกข์แก่ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์

“...จะต้องมีการสร้างขวัญและกำลังใจ โดยการให้การยกย่องและให้เกียรติ เพราะถือว่าได้ทำหน้าที่ในการสืบทอดอายุพระพุทธศาสนา อาจมีผลตอบแทนบ้างขึ้นอยู่กับเจ้าอาวาส ส่วนตัวผู้ทรงพระปาฏิโมกข์เองก็ต้องหมั่นทบทวนฝึกฝนอยู่เป็นประจำ เพื่อมิให้เกิดความผิดพลาดในเวลาสวดพระปาฏิโมกข์...” (การสนทนากลุ่ม 15 มกราคม 2559)

3. การสร้างความเชื่อมั่นในตนเอง

การสร้างความเชื่อมั่นในตนเองให้เกิดแก่ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ โดยการให้ความสำคัญกับผู้ทรงพระปาฏิโมกข์พร้อมทั้งชี้แนะให้เห็นถึงความสามารถของตน

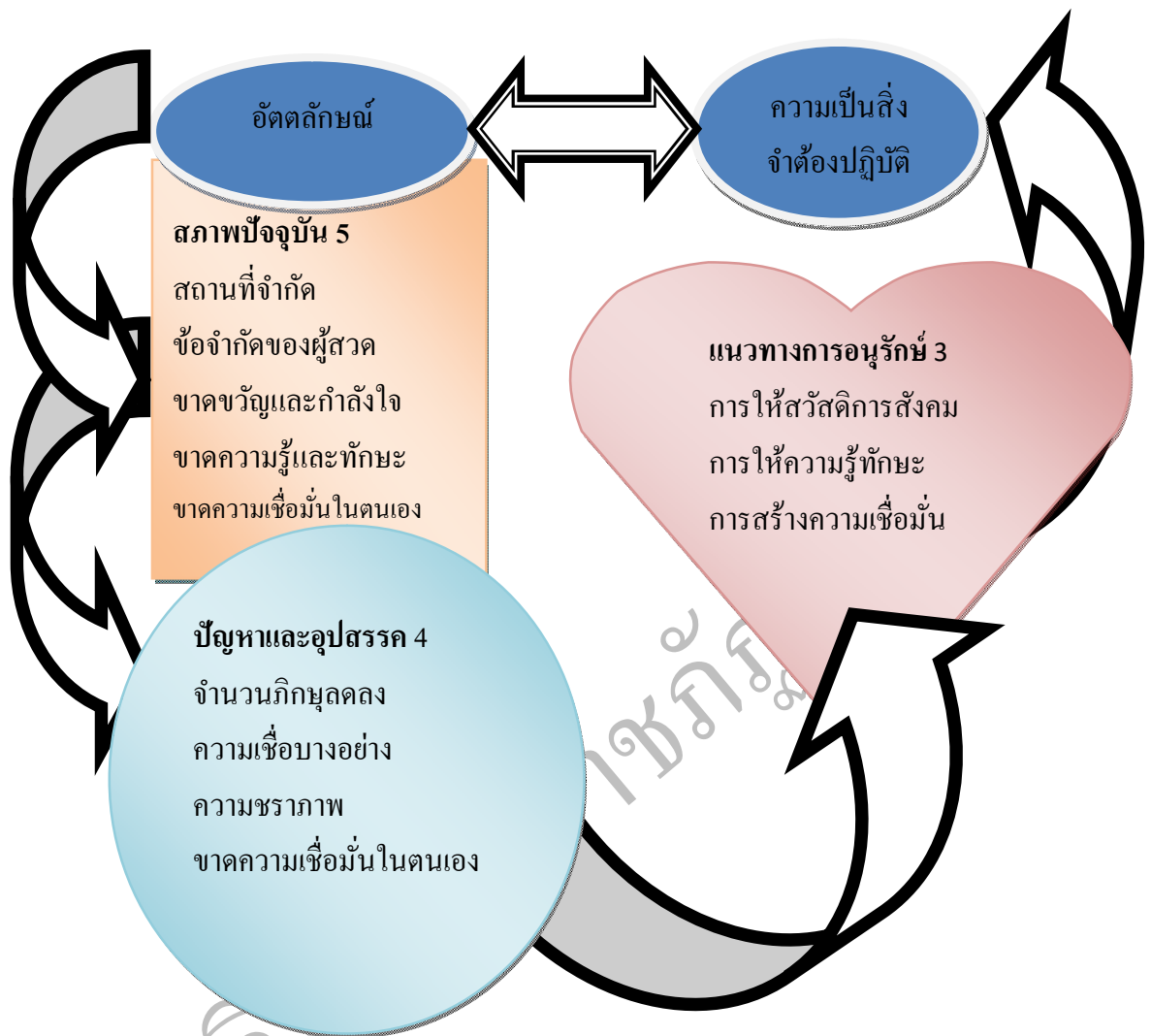
“...การอนุรักษ์นั้นจะต้องมีการสร้างความเชื่อมั่นในการสวด แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการสวดพระปาฏิโมกข์ ทั้งนี้ให้ทั้งเจ้าอาวาส ผู้บริหาร ภิกษุทั้งวัดและภิกษุทั่วไป เห็นความสำคัญ มีการแจกรางวัลหรือสิ่งตอบแทนแก่ผู้ที่สวดได้ ท่องได้ ทำหน้าที่สวดในแต่ละครั้ง มีการยกย่อง ให้เกียรติและให้ความสำคัญแก่ผู้ที่สวดได้โดยชักนำให้ผู้อื่นๆ เห็นความสำคัญ ไปด้วยแนวทางการพัฒนาผู้ทรงปาฏิโมกข์นั้นควรมีสรางแรงจูงใจให้กับผู้สวด โดยชี้แนะให้เห็นถึงบุญกุศลอันยิ่งใหญ่ที่ได้เป็นผู้แสดงปาฏิโมกข์ เพราะเป็นการดำรงรักษาสถานะของศีล เปรียบเสมือนผู้สืบทอดพระพุทธศาสนา ควรพัฒนาโดยการฝึกอบรมการสวดเพื่อให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน...” (การสนทนากลุ่ม 15 มกราคม 2559)

สรุปได้ว่า แนวโน้มของการพัฒนาพระผู้ทรงพระปาฏิโมกข์นั้นให้ความสำคัญที่การรักษาบุคลากรมากกว่าที่จะเพิ่มบุคลากร สาเหตุมาจากสภาพทั่วไปและปัญหาอุปสรรคของการสวดพระปาฏิโมกข์ ดังนั้น การรักษาพระภิกษุผู้ทรงพระปาฏิโมกข์จึงเน้นที่การอนุรักษ์พระภิกษุซึ่งปฏิบัติหน้าที่สวดพระปาฏิโมกข์อยู่แล้วให้คงคุณภาพไว้ และพัฒนาให้มีศักยภาพให้สูงขึ้น ซึ่งเป็นการอนุรักษ์

ในการวิจัยครั้งนี้จากผลการวิเคราะห์ได้พบแนวทางการอนุรักษ์พระภิกษุผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ ได้ 3 วิธี คือ การให้สวัสดิการสังคม การให้ความรู้และทักษะ และการสร้างความเชื่อมั่นในตนเอง

โดยภาพรวม วงการทางพระพุทธศาสนา ได้เกิดปรากฏการณ์ 2 อย่างคือ อัตรดลักษ์ณ์ และความจำเป็นในการสวดพระปาฏิโมกข์ เป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ที่ให้ความสำคัญกับการสวดพระปาฏิโมกข์ ซึ่งปรากฏการณ์ทั้งสองนี้ ส่งผลให้ทราบถึงสภาพปัจจุบันปัญหาของการสวดพระปาฏิโมกข์ของคณะสงฆ์ไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ของจังหวัดจันทบุรี โดยมีปัจจัยต่างๆ ที่เป็นอยู่ ซึ่งเกิดขึ้น 5 ประการ ได้แก่ 1) สถานที่ในการสวดพระปาฏิโมกข์จำกัด 2) ข้อจำกัดของตัวผู้สวดพระปาฏิโมกข์ 3) การขาดขวัญและกำลังใจของพระผู้ทรงปาฏิโมกข์ 4) การขาดความรู้และทักษะในการสวดพระปาฏิโมกข์ และ 5) การขาดความเชื่อมั่นในตนเองของผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ และยังพบว่าสภาพปัจจุบันดังกล่าวได้ก่อให้เกิดปัญหาอุปสรรคของการสวดพระปาฏิโมกข์ 4 ประการ คือ 1) จำนวนภิกษุลดลง 2) ความเชื่อบางอย่าง 3) ความชราภาพ และ 4) ความไม่มั่นใจในการทำงาน ทั้งนี้ผลการวิเคราะห์ข้อมูลได้พบว่า การเพิ่มจำนวนภิกษุผู้ทรงพระปาฏิโมกข์นั้นกระทำได้โดยยาก ซึ่งวิธีที่ดีที่สุดก็คือการรักษาสถาบันพระปาฏิโมกข์เอาไว้ให้มีคุณภาพคงเดิม ซึ่งถือเป็นการอนุรักษ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ ดังมีแนวทางการอนุรักษ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ ประกอบด้วย 3 วิธี คือ 1) การให้สวัสดิการสังคม 2) การให้ความรู้และทักษะ และ 3) การสร้างความเชื่อมั่นในตนเอง

เพื่อให้ผลการวิเคราะห์ครั้งนี้ได้เห็นภาพอย่างชัดเจน และง่ายต่อการทำความเข้าใจ ผู้วิจัยจึงได้นำเสนอเป็นรูปแบบของภาพประกอบโดยให้ชื่อว่า “วงจรหัวใจผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ 5 4 3 ของโศรศนรรัตน 2559” ดังนี้

ภาพที่ 4.1 “วงจรหัวใจผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ 5 4 3 ของโกรศนรรัตน 2559”